

ad 17779

Pro Boha církev a vlast

MUSEUM

Ročník patnáctý
1881.

POŘADATEL: F. K.

Tiskem kamenoryteckého ústavu V. Hurny v Brně.

Obsah.

<i>Znaménko * značuje básně.</i> Bozděch Jakub II. r. v Budějovicích: * To tajný ruch ----- 29. * Sobě v potěchu ----- 76. * Ta naše křpa ----- 117.		Koubek Julius III. r. v Brně: * Stvoření ----- 5. * Vánoční písně ----- 25. * Sný z dětských let ----- 52. * Křt. narozeninám vys. důst. pana kanovníka M. Torkášky 57. * Studánka duchův 61, 85, 101, 109. * Nade hrobem Jablonského 73. * V den 10. května ----- 89. * O nezapomeň! ----- 96.	
Dohnal Štěpán III. r. v Olomouci: * Věčerní melodie ----- 21. * Bouřné vlny ----- 67. * Větrák ----- 69.		Kovář Frant. IV. r. v Brně: * U hrobu otce ----- 1. * Zvěsti bibl. a tradice náš rodův ----- 2, 10, 26, 42, 55. * Ohlasy všehomíra ----- 32. * Sborník Velehradský ----- 40. * Zpomínka na prof. Smidka 59, 67, 103. * Dědeček ----- 93. * Vnitřní hlabinách ----- 104. * Máš moravský Bethlehem ----- 114.	
Janák Ignát I. r. v Olomouci: Leo XIII. ----- 105. Janovský Frant. II. r. v Brně: Od dvacíti let ----- 6, 13, 21, 29, 37, 53, 70. Učelostlovný díkaz o bytu Božím ----- 90, 97, 106, 117.		Kráčmer Mořic II. r. v Olomouci: O starobylosti Rajhradu ----- 3, 19, 34, 50, 74.	
Jerábek Frant. IV. r. v Hradci Král.: * Touha ----- 8. * V šeru večera ----- 13. * Hvězdy ----- 92. * Čechův země ----- 105.		Křístýn Josef IV. r. v Olomouci: Leo XIII. a zásluha jeho o Slovanstvo ----- 31, 38, 43. * Zpomínka na + In. Böhma. 77.	
Kachník Josef II. r. v Olomouci: * Eli, Eli ----- 9. * Virgo immaculata ----- 28. * Věčnosti ----- 49. Kantovy názory filosoficko-náboženské ----- 66, 82. * Smrt sv. Cyrilla ----- 113.		Křisek Alois III. r. v Hradci Král.: * Poslední den Tionu ----- 5.	
P. Konečný Jan, kněz dioc. brněnské: * Hlas z ciziny ----- 41. * Krůž ----- 61. * Zpívám gas ----- 69.			

* V jeseni	29.
* Mládí Iskariota	33.
* Ze života	53
* Znělka	65
* Regina coeli	92
* Ve přírodě	116
* Modlitba	119.

Nejmenovaní:

Dojmy a rozmary" posudek 15, 23.

* Čnost

Novák Martin II. r. v Brně

* Uvažování . . . . . 44.

Ralbovský Ondřej III. r. v Ostřihomě:

Takto sa bludy sveta vytratia 17.

Sauer Frant. III. r. v Budějovicích:

Posudek básní, K slov. Tihu 11, 55.

Básně K. Polkoviče, "Zhou" . . . 78.

Slovák Alois III. r. v Brně:

* Pohora . . . . . 76.

Štáta Alois I. r. v Brně:

* Lesnulému duhu 12

* Krajírodní! 84

* Květnice . . . . . 108.

Tešetický Jan I. r. v Olomouci:

Old astra 36

Památce milého duha . . . 100

Thier Josef III. r. v Budějovicích:

Několik poznámek v studii:

"Středověkem k renaissanci 87, 95.

Věrovský Ferd. III. r. v Olomouci:

* Blíž záhrobí . . . . . 20.

* M. Taty . . . . . 44.

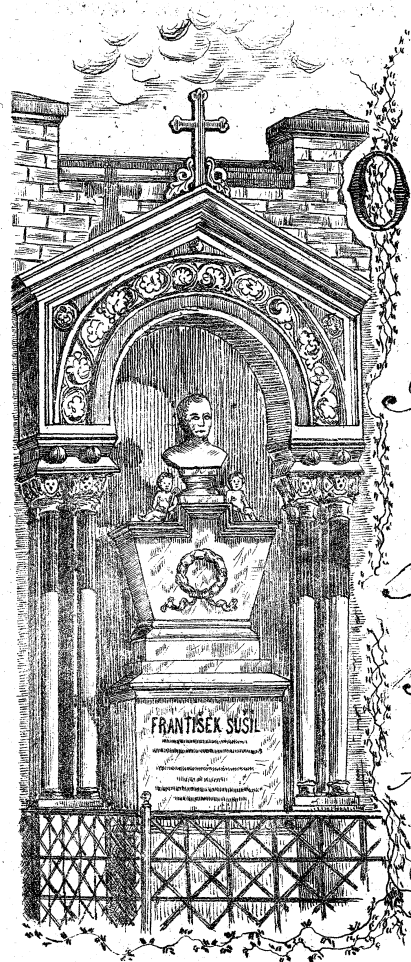
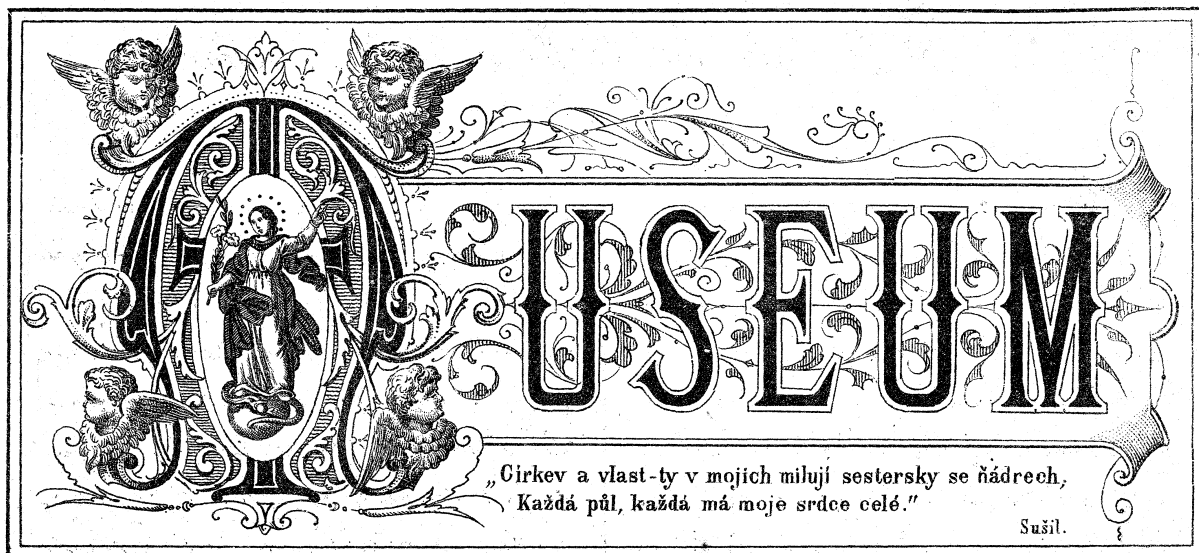
* Tarnu . . . . . 81.

Kresby opatřovali:

Matěj Kabelka III. r. v Brně,

Ferd. Janův I. r. v Olomouci a

Lad. Zavadil I. r. v Brně.

U hrobu otceva.

(B.r.)

O demiel, otec rodině,
syn věrný milé otčině,
a na mohylu drahého
naseli kvítí pestrého.
Pomněnka něhou posetá,
s fialkou lilje zakvetá,
jim trůní Růže královna—
Kdo krásou ji se vyrovná?
Ku hrobu, místu samoty,
den ze dne spějí sirotky.
Tich srdce láskou zaplâne,
dech růžový-li zavane.
A každý lístek růžový
jim hlásá ctnosti otcevy.

Zvěsti biblické a tradice národův. (Br.)

Důležitě otázky života lidského hluboko zapouštějí kořeny v mysl a vědomí nejen jednotlivců, nýbrž i celého národa, a xprávy o znamenitých událostech, jež srdcem a myslí lidskou hýbají, přecházejí z pokolení na pokolení. Zpomeneme jen různých těch pověstí, nebo písní národních, jichž předmětem jsou buď události světové nebo činy hrdinské, jež k tomu nebo onomu místu, k té neb oné osobnosti se poutají a jež po mnoho věků v lidu se udržují od úst k ústům kolující a novou tak, hořka zajímavosti poutajíce. A pověsti a písně takové namnoze týkají se pouze života zevnějšího, kterak se v té neb oné době jeví. Což divu tedy, že také a sice tím více otázky a děje týkající se života vnitřního, zasa- hující do nejhlubšího přesvědče- ní a kolem nejvdáženějších strá- nek bytosti lidské se neustále

otáčejí, že i tyto nalezy oklasu v ústních po- dáních jednotlivých národů. Miníme totiž otázku náboženskou, jaké totiž kde ná- zory o božstvu a jeho poměru ku člověku se ustálily a ja- kožto tradice na pozdější po- kolení přešly, a jak dalece ony tradice se srovnávají neb odlišují ode zpráv biblických.

Nešto veškeru pokolení lidské původně od jednoho páru, od jedněch prarodičů pochází a tudíž osudy těchto pra- rodičů, čiwa nejstarších každého ná- roda předků všem jsou spo- lečné, lze očekávati, že tra- dice jednotlivých národův o těchto předcích, o prvním sta- vu lidí, pak o událostech, jež veškeru pokolení zasáhly, budou aspoň v jádru či podsta- tě se srovnávati se zprávami obsaženými v písmě svatém. A vskutku porovnávající ona nejstarší náboženská po- dání národní s názory křesťanský- mi, podivuhodnou, ba překva- pující mnohdy shodu nalezáme.

"Jest zajisté pro zpytatele na poli nábožensko-historickém ja, kož i pro národopisce velezajma, mavo tu poznání oné Dospěti prav, dy, že totiž nejstarší vzdělání ná, rodové nejen v názorech věroučných, nýbrž i v prvotních událostech ná, božensko-historických v podstatě se shodují. Tím ony události stá, vají se ději historicky ztvozený, mi, jestože jeden národ názory dru, hého potvrzuje." *)

Podočknouti ovšem služno, že staro, byla ona podání nejsou tak čista a přesna, aby dopodrobna srovnávala se s biblí, nýbrž jsou namnoze pře, hrucena, znetvořena představami vizími, předavky a živly zvláštními, mnohdy prapodivnými; někde opět plodná fantasie toho neb onoho ná, roda věcmi báječnými tak je nastro, jila a vyšňorčila, že služno živě

torovou skořápku rozluštit, nežli pravé jádro se objeví. Než tomu ostatně nelze mnoho se diviti, jest to známo, že fama narrando crescit, a když taková pověst po několika tisíci, letech z pokolení na pokolení přechází, také ovšem původní své podoby pozbe, de. Mimo to víme, že Bůh k tomu, své prozřetelnosti své toliko v náro, de vyvoleném původní zjevení ne, porušené udržoval, dílem bezprostřed, ně, dílem prostřednictvím mužů k to, mu, cili schválně od Boha posýlaných, kdežto u národův ostatních, kteří da, leko uchýlili se z cesty poznání pra, věho Boha, zjevení ono čím, dále, tím více bledlo a mizelo. Než přes to přese vše shoda a podobnost jest na, mnoze velmi nápadná, ba v někte, ré tradici národní i sama slo, va shodují se s vypravová, ním biblickým. (Tokr.)

O starobylosti Rajhradu.

Rajhrad na Brněnsku jest měs, jiny znamenité. Kdo však zná městečko s Klášterem bene, diktiňským r. 1045. od Břetislava, vojvody českého nadaným a r. 1048. vystaveným. Jest te, dy stáří Rajhradu na naše kra,

způsob života staroslovanského a kdo se poněkud seznámil s krajinou kolem Rajhradu, ten bude i r. 1045 pokládati za nedostatečný. A podstatu

*) L. Fischer „Heidenthum und Offenbarung.“

úsudku toho dokázati, má býti úkolem tohoto pojednání. Ne „věla mne k podniku tomuto ona slabá stránka povahy lidské, která by všechna místa ráda odivo, díla od osob slavných a jejich vznik kladla do dob nejstarších, — aniž pak bych takto ku slávě Raj, hradu nečím přispěl, neboť místo původce tak slavného a starí tak velebného, jako jest Rajhrad, nej, výslojněji cti samo sebe — nýbrž abych zde podal Dobrozdání, dimysly a skutečnosti, z nichž se pravděpodobně a na mnoze i jistě dokázati dá, že Rajhrad již dávno před rokem, jnž se obvyčejně za rok jeho založení udá, vá kvell, ano že snad tak starým jest, jako pobyt Slovanů na Moravě. Ale jelikož pro důkaz ten základní listina z r. 1045. jest zdrojem, nebude od místa rozhovříti se o spůsobu jakým byla od Břetislava vydána.

Když totiž kníže Břetislav r. 1045. jednoho dne v Šumavě na hranicích bavorských s družinou svou loven se bavit, spatřil jelena nevědní krásy. Hned jal se jej pronásledovati, jediným psa provázen po bočnickem. Stopa jej vedla na řie, věnou poustevnu, před níž stál kmot v hávě sv. Benedikta. Bylť to Vintýř, muž svatě pověsti, z rodu hra, bat Durinských, jenž po neobvyčejné činnosti v Šumavě se byl usadil, aby

život zde dokonal. Tak mile poznal knížete, jehož při křtu sv. držel na rukou, žádal jej, aby klášter Břevnovský nějakým darem obmyslil, by tamnější mnichové knížecího rodu v modlitbách byli pamětlivi, což Břetislav také přislíbil. Potom kníže vet, chého kmota přemlouval, aby pro starí od přísného života upustivšak nadarmo. Když druhého dne, jež byl Vintýř za den umetru nagnačil, Břetislav a Šebř, biskup pražský s velmoži mnohými do poustevny přišli, shledali, an kmot všecck jest v modlitbách pokroužen. Brzy potom přijal Vintýř z rukou biskup, pa svátosti umirajících a vypustil ducha téhož dne jak byl před pově, děl (9. říj.). Tělo jeho přeneseno do Břevnova a tam před oltářem sv. Štěpána pohřbeno.

Břetislav byl smrtí kmotra svého tak dojat, že ihned 18. říj. 1045 klášteru Břevnovskému vyhotovil listinu, v níž, na památku bl. Vintýře, jenž jej z posvátného pramene byl pov, zvednul, tamnějšímu chrámu a opatu Meinardovi mimo jiné též jistou kapli ke cti ss. apoštolů Petra a Pavla jím, samým zbudovanou v opuštěném hradě, jehož jméno jest Rajhrad na Moravě daroval. Tuto kapli, s tímto v pobliském mč, stečku, s mýtem na mostě postaveným, s polnostmi v okolí, a řekami daroval chrámu Břevnovskému... na věčné časy. (Přeh.)

Stvoření. (Br.)

Duch Páně plyne v svatém zadumání
tmou bez konce a z proustem vodních par:
jas nebe vstává z tvorbě Jeho dlaní
a země cítí stopy každé zdar.

Duch plyne dále - duma Jeho roste -
má zajašati v díle odvěkém?
Těž sklání se a v tělo z hlíny prosté
svůj obraz dýchá: „Budiž člověkem!“

A život proudí, vše a překypuje,
rost, nerost s plesem žirá na svou stráž
a ona v lesku - u své vonné sluje -
dí s nadšením: „Tak dobrý Otec náš!“

Poslední den Sionu. (Kr.)

Jerusalem, Jerusalem, convertere ad Dominum!
(Jeremias)

Růžový záblesk prvního jitra
čela hor libá, nacheť je vroubí,
tisíce duší budi den nový,
tisícem hlasů zagnívá loubí.

Kalvářská hora ve mhlách se kryje,
jako ta vdova s ubledlou tváří -
Co se to leskne na hlavě její,
co se to třpytí ohnivou září?

Kříž se tam zvedá ramenem silným,
jedin však ze tří plamenem hoří,
zvedá se, roste, v oblohu sahá,
země se třese, země se hoří.

Sion se zachvěl v záhladech svých,
uviděl gnati ten všelidské spásy,
po kterém plval, kamením hágel,
jenž mu byl k smíchu za dráhné časy.

Do duše jeho vzpomínka děsná
mocně se dere, děsí ji, svírá;
Titovy voje útočí na hrad - -
„Běda mi! Je všad záhuba žirá!“

Rekl to tehdaž, židovským králem
potupně jež jsem nazvati kázal.
Běda mi, běda, že jsem byl slepý,
že jsem si oči nevěrou svázal!“

Utichl Sion, na kříž se dívá
ohnivé jiskry víkol jak stráša,
neví, že Titus v hořícím městě,
neslyší, vítěz bouřně že jása.

Růžový záblesk zlatého slunka
čela hor líbá, nachem je vroubí,
tisíce duší zašlo v den nový,
tisíce hlasův utichlo v loubí.

Do dvanácti letech.

Obrázek ze života. (Br.)

Jest neděle, krásný červený den.
Příroda oděna jest púvabným
rouchem: kolo a luka ozdobena
jsou bujnou zelení, v hájích a
lesích ozývá se veselý a bujarý
život. Břízy, buky, sosny, smoky
vše v heboučném rouse a vše
zvučí jásavým zpěvem ptactva.
Zlaté paprsky slunečné pada,
jí na vrcholky stromů hájových
a promítají tu a tam do líbeho
zeleného ústředí stín černý o,
tud zapuzující. A což toho kví,
tí! V pestře směsici druhů se
jedno ke druhému a těší se
ze své krásy. Pohled tam, jak
mile se sklání sedmikráska ku
sestrě materídoušce, zdá se, že
se radí, jak by společnými sila,
ni vymanily se z panství ne,
milosrdného bodláku. — —

Na návrší za Lucínem schá,
zejí se lucínští sousedé pod mo,
hutnou lipou. Těšit se každý

na tu boží neděli, a když nadejde,
pospíchají všichni, by se vespo,
lek pobavili.

Prostranství pod lipou se plní. Kí,
šel snad kde kdo. A jak by ne,
přišel? Vždyť nově zvolený sta,
rosta připravil svým voličům
milou zábavu.

Z mohutného sudu nesta čilo
se nalévati pěnicí pivo, když
pak habrovští muzikanti spusti,
li, vjela do mnohých mladů, ohn,
vá krev, druh se chopil druhky a
v krátkce rozvinul se pod starým
stromem divoký rej.

Spokojeně a se galibou patřil
na veselící se původce a strážce
veselky — Záruba. Záruba, jenž
nedávno starostou byl zvolen, byl
as padesátník. Postavy byl mo,
hutné, šednoucího vlasu, vrásko,
vité sice, ale příjemné tváře přes
ně, však občas chmura jakási
přeletěla. Kdož ví proč? Byltě

přece nejbohatší rolník v celém
Lucíně. Daleko široko neměl
nikdo tolik Dobytka, polí, luk,
lesů, jako náš Záruba. Tohoto
měl věrnou družku života, svou
manželku a v Praze studoval
jedinaček jeho - Václav už tři,
ti rok práva.

Vážen byl také: už po dlouhá
lata zasedal v obecní radě, nyní
pak téměř jednoklasně vznesen
naň úřad starosty, jehož dříve
nikdy nechtěl přijati, různě
se vždy vymlouvaje.

Po předcích svých zdědil krásnou
vlastnost - pohostinství; dům
jeho býval otevřen každému.
Zvláště pak o prázdninách bylo
u Zárubů veselo. Studující, přá-
telé Václavovi nikdy neopome-
nuli navštívit Dvořáka lu-
činského, vědouce, že radostný
jim tam klyne pobyt.

Václav byl vidce okolních studu-
jících. Jeho radou, jeho pobíd-
kou pořádaly se zábavy a plesy,
za jeho vidcovství podnikaly
se výlety a vycházky k mi-
stům památným.

Tiž z mládí jevil velkou lásku
ke svému jazyku, ke svému
národu, vzpouzeje se choditi
do blízké školy německé. Tou-
hou jeho byla Praha, o níž ve

knihách tolik byl čítal; otec pak
miluje nade všechno své dítě, vy-
nil mu přání a poslal jej do Pra-
hy. Tiž záhy posílával mladý
Záruba domů různé knihy za-
bavné a jeho přičiněním stalo
se později, že v Lucíně založena
knihovna a čtenářský spolek,
kde sousedé ušlechtilé se bavi-
li po denních pracích a náma-
hách.

Odkud tedy trudemyslnost, jež
ob čas starého Záruba - nyní lu-
činského starostu - napadala?
Tiž dávno bylo slunko zašlo, již
dávno doznělo andělské Ave s
vážky hostelní, Lucínští však
veselili se dosud pod košatou
lipou, kterou před dávnými
časy byla hodná ruka čestá
zasadila.

Tak milo bylo dliti ve stínu
mohutného tohoto stromu, jak
milo spočinouti pod obrovskou je-
ho klenbou! Zde vítávali vždy
jaro toužebně očekávané, zde ba-
vili se za příjemných večerů
vypravující si o dobách dávno mi-
nulých a jich hvězdách; zde mno-
hou též chvíli prožili šťastní
milenci, sníce o blahé, šťastné
budoucnosti. Ve větších hosti-
valo se rok co rok nespočetné
množství zpěváků, ti hlása-

li i chořlípka byla svědkem.
 Již naposledy zazvučel klarinet,
 již dohrály housle. Společnost se
 rozesla a přírodou zavládlo posvátne
 ticho. Měsíčků plul po obloze, čistě
 jako rybi' oho, kolem něho družily
 se nescíslné hvězdičky usmívají,
 cí se na milou přírodu. Tu a tam
 zatloukl ve křoví slavíček, než uml.,
 kl ihned, mže se snad na smělého
 cvrčka, jenž jednotvárným, svým
 kvikotem přetřiceti se ho snažil.
 Na mezech a lucínách klonilo se
 kvítko ke kvítku a šeptalo cos
 jedno druhému řečí nesrozumí-
 telnou. Ve blízkém hájku zašu,
 měly občas mladé chvojky.

*   *

Léto ubíhalo. Na polích bylo
 hojně božího požehnání, rolníci

s radostí pohlíželi vstříc nastávan-
 jícím žněm.

V Lucíně a v okolí nastal opět, či-
 lý život. Studenti se už vrátili ze
 škol a chystali se k různým zábavám,
 by opět po dlouhé přestávce požiteli ně,
 jaký svým rodičům připravili. Kl.,
 lo bylo popatřiti na nadějnou tu
 mlád, která k rukou k ruce přiklá,
 dávíce neunavně pracovali. Vče,
 le jich stál jako obvyčejně Zda,
 rubův Václav.

S radostí vítal jej otec, se slzami
 v očích pocelovala matka své dí,
 tě, prosly chaloť se, že bude vojna
 a Václav byl také vojákem. -
 Tak jest doma, už se nestradí, mí-
 nila Járubová.

Příchodem Václavovým nastal v ce,
 lém Domě nový, čilejší život.

(Pokračování.)

Touha. (K.)

Kdybych já byl sokolíkem,
 pak bych k nebi vzletl výš,
 a s blakým ve srdci díkem
 v dálnou spěl bych vlasti říš.

Tam bych k rodné zalet' chýši,
 na ni klepal křídlem svým,
 žíel bych máť svou, jak se blží,
 vyrábena tlukem mým.

"Buď nám vítán synu Draký,"
 řekla by s polibkem v líc,
 "žij tu s námi život blaký,
 žádný bol tě nemut' víc ----"

Leč, co platno, myslit' na to,
 co nemůž' se nikdy stát,
 a co navždy, navždy vzato,
 co, ach, platno sobě přát?

Eli, Eli! (C.)

em umřelá tmě čiré v náruč klesla.
Pod klenbou nebes křídla rozeplnul
nad krajem anděl; jakás touha nesla
ho dolů k zemi, ani nepohnul
se vzmachem křidel vzdušný okean.
I letěl mračnem, jako větrem hrán;—
tu vzduch se náhle kolem rozechvěl
a od země mu hlas vstříc bolný křeměl:
Eli, Eli...

I stanul v letu. Dolů k zemi žíral
přes Libanon až k hoře Golgotě
a viděl křeb jak těsně Krista svíral
ku dřevu kříže, která v nahotě
za vinu lidstva tiše umíral.

Das ruce k letu křídla rozstíral
 a jako střela dále k zemi spěl,
 když opět vzduchem výškách pozavzněl:
 Eli, Eli . . .

Tu v útrobě své země zaduněla.
 Nad křížem anděl křídla rozepjal,
 krev, na čele jež bledém Kristu lpěla,
 se perutemi utíratí jal;
 pak níž se k svatě tváři naklonil
 a líbal slzu, kterou uronil,
 když zsinalý již ke slovům se rt
 ve záchrěr smutný pohnul naposled:
 Eli, Eli . . .

Zvěsti biblické a tradice národů. (Pokračování)

Co především v jednotlivých nej,
 starších tradicích náboženských
 shledáváme, jest původní mono-
 theismus čili původní nábor o jedi-
 né nejvyšší bytosti, o jediném bohu,
 jenž jest původcem a pánem všeho;
 cokoliv jest na nebi i na zemi je,
 muž podrobený jsou všechny jiné
 bytosti, at již božské nebo lidské.
 Dlouho mělo se o mnohých národech
 pohanických za to, že idea monoth-
 eismu jest jim úplně cizí; než již
 kládnyím zkoumáním jich pověstí,
 jich knih posvátných a památek

starobyklých k tomu dospělo se pře,
 svědčení, že právě čistý monoth-
 eismus byl jich původním náboženstvím. Při
 tom znamenati dlužno, že čím star-
 ší jest která tradice, čím více blíží
 se předmětem svým kulobě prvých
 a nejstarších předků veškerého po-
 kolení lidského, tím čistší a ryzejší
 jest ona myšlenka monoth-
 eismu. Jediného nejvyššího boka původně
 ctíli netoliko Židé - národ vyvolený
 ale i Peršané, Indové, Egypťané,
 rovněž i národové klassičtí Řekové
 a Římané, jichž všemohoucí Jatum

vládlo nejen nad lidmi, nýbrž i nad bohy samými, tak jako opět na jiné straně - abstrahendo a Fato. Zeus (Juppiter) nadvládlu provozu, val nad ostatním božstvem. Proslulý zkoumatel starožitnosti indických Max. Müller mluví o Védách - posvátných to knihách indických - Di: „Tisto jest, že monotheismus předchází a starší jest nežli polytheismus, skrze polytheistickou mlhu ve Védách jako paprsek sluneční proniká upomínka na jednoho neskončeného boha.“*) A že též u starých Germanů monotheismus původním byl názorem, toho stopy zřejmě v jejich mytologii se spatřují. Tak praví se v Eddě (ml) : „Všeotec (Allhatur) jest nejvyšší a nejstarší všech bohů, ont živ jest po všechny věky, panuje nad veškerou říší svou a vládně nadě všemi věcmi, malými i velkými; stvořil nebe i zemi a vzduch i vše, cožkoliv jest v něm; a což jest nadě všechno: ont stvořil člověka. Dáv mu ducha, jenž žíti bude a nikdy nehyne, ani když tělo v zemi zhnije aneb na popel bude spaleno. Lidé hodní a dobří na věky žítí budou a shromáždí se spolu s ostatními bohy na místě, jež sluje Gimil nebo Wingolf; lidé však zlí do propasti budou uvrženi.“***)

*) L. Fischer, Heidenthum u. Offenbarung.

**) Dr. Weiss, Lehrbuch der Weltgeschichte I. B.

Alle nejen národové vzdělání, nýbrž i divocí kmenové africké uznávají monotheismus za původní své náboženství; jich fetišové nejsou, jak se obvyčejně za to má bytosti, jisté božské, nýbrž bytosti, jež nejvyšší bůh a stvořitel všech věcí na zem poslal ke službě člověka.

Něž abychom přišli ku věci své, pozorujme některé tradice národní s písmem sv. je porovnávající, abychom poznali, jak dalece se s ním srovnávají. Kned první verše knihy Genesis nápadného nalezají ohlasu ve tradicích národních, z nichž velmi mnohé, ba velika téměř větší, na begměrný a neladný chaos, nebo jiné vůbec vodstvo za první stadium stvoření pokládají. Tak mezi jinými Di se v jednom díle indických Véd: „Svět tento byl původně vodstvem v němž pohyboval se pántvornstva v podobě vzdušné.“*) Slova tato znějí skoro jako ona biblická: „Země pak byla pusta a prázdna a Duch Boží vznášel se nad vodami.“ Stvoření světa v šesti dnech v tomže téměř pořádku, jako následuje v genesi, shledáváme též ve shodě s některými pověstmi různých kmenů národů.

*) Doklad tento; jakož i mnoho jiných, jež následují, čerpány jsou po většině z díla Dr. Lind Lichena: „Traditionen des Menschengeschlechtes 2. vyd. v. Monastyr 1869.“

zornějná jsou podání o stvoření člověka, z nichž také mezi jiným probleskne je myšlenka, že člověk ze všech tvorů naposled, tedy když již bylinstvo odívalo a živočišstvo obývalo zemi, když již vše tu pohodlivě člověka bylo gráženo, byl stvořen. Tak Ovid popisuje ve svých Metamorfosách stvoření světa, když byl pověděl, že bůh ze spousty neřádné nebe i zemi stvořil a zvířectvu na zemi vgnihnuti dal, dodává:

„Scházelat ještě bytost rozumem vládnoucí a vili“,

Tiž panovati by dáno bylo
všelikým náde tvorstvem
V tom tedy člověka vznikl život.“
Jiná myšlenka v podáních o stvoření člověka pronikající jest, že tělo jeho utvořeno z hlíny, že vzato ze země a pak duchem obdařeno. Osiris první člověk Egyptanův utvořen z hlíny. Pověst mohamedánská o vzniku prvního člověka říká, že Allah po několika dni deštěm svažoval zemi, načež z ní utvořil tělo Adamovo.

(Pokračování)

Zesnulému Druhu. (Pr.)

Upomínka na Ladislava Tělnického † 26. října 1880.

okud v jasu modrém hvězda Troje
ráčila, tu duše Tvá se chvěla
bolnou touhou, tam by zaletěla –
srdce tlouklo plno nepokoje. –

Tiž jsi došel věčné krásy zkoje,
utrpa, jež podílem jest těla
v blaho přešla – a s ní vymizela
naděj Tvého pozemského boje.

Jáhy klesls v země luno chladné,
jak když vichor krásu jara stírá
a jak květ když náhlým meagem vadne. –

Kuňte hory, zněte kraje Dalné
náškem, který útrobu mou svírá,
plačte, moje, plačte zraký žalné! –

Všeruček. (K.)

západe když jasné slunko spěje,
zářnou tvář svou skrývá v línou hor,
a večerem chladný vánek věje,
jinžto v kraji temný šumí bor,
a s hvězd sboru ve své velebnosti
lína bledý víkol leje jas :
zdaž pak nepřít z toho jasné došti,
moci Božské že to mluví hlas ?

Ve blaženém když pak zadumání
klesne spánku člověk v náručí,
a zefyru hned když v chladném vání
ruch zas nový vzduchem zazvučí,
příroda když znovu v život klučný
zkvétne v ten tak tajemný čas :
zdaž pak nedí nový ruch ten zvučný,
moudrosti že Božské zní to hlas ?

A tam dál když věni dýše jemnou
otevřený ze kalicha květ
a páry když sítí jasnotemnou
halí tvář svou celý takřka svět,
větrí křívá plodnou vánek hravý
a plný kdy krajem šumí klas :
zdaž pak vše to jasné nám nepraví,
lásky Božské že tu slyšet hlas ?

Do dvadacti letech. (Pokračování)

Byl-li již dříve starý Záruba ctěn a
vážen, byl nyní tím více. Krátký sice
čas teprve úřadoval jako starosta, úřa-
doval však moudře a statně.

Se jménem obecním nenakládáno tak
macešsky jako jindy. Na radu Zárubou
ve opravena škola, opraven chrám,
vlivem Zárubovým propůjčena chudinně
lučinské část obecního polstva k jedno-
ročnímu užítí, působením jeho zalo-
žena obecní knihovna, k čemuž sám

velikou částkou peněz přispěl.

Když div tedy, že i syn Zárubův letos
mnohem nadějněji přijat než kdy
před tím ? — — —

Nastaly žně. Na polích se vše jen
hemží. Zde přiléhá kosa ku glaton-
lestklým klášku, a zbarvuje je dra-
kého života klade je v jednu řadu,
onde obratně šermují se srpem bystře
žněcky prospívající veselé písně
Tak milý to pohled ! I to ptactvo

ušiveně jaksi patří na nesčetné postavy pracujících, vzndí se do výše a sladkou svou písní jim pomáhá.

Člověk neví ani, jak ten boží čas utíká, jako když rukama tleskneš a večer jest zde.

Slunce již gašlo, v lucíně zvoní klekání. Dělníci ukončili na polích své práce a ze všech stran ubírají se domů. Dnes mají se vše jaksi radostně, čekáť je zítřka přetvápení v divadle.

Zárubových ženců přichází po mezi celá řada, veselý jejich zpěv a výstřel rozelehá se daleko široko v tichu večerním.

Tam s návrší sjíždě vřz naložený vrchovatě travou, koně řídí veselý synek Bartákov Jarouš. Vyšlapuje si jaksi statně a hrdě, těšit se, že zítřka také veřejně vystoupí na divadle. Šálo to Václava práce, než Jarouše přemluvil, by sebral úlohu jednoho z pašerů. Stává se lehce odvíkával si pak ziskavý herce svou úlohu nazpaměť, a běda kdo by jej byl ve studiu vyrušoval.

Napasený skot blíž se již k vesnici; starší trácel dříve vážně, opovržlivě pohlíží je na veselou mláď, bječky a jalovičky, jež hned tu a tam se proplétala, hokovala, skákala, nyní však také pospíchá.

Na návsi slyšeti praskot bičí a potůček hospodářů a hospodyň přivolaávajících skot do otevřených stájí. U „Blášků“ konala se mezi tím generální zkouška ku zítřejšímu

„Seeláku křivopřísežníkovi.“ Václav byl se soukrou spokojen. Teště jen několik důvěrných slov a herci i herečky - lucínská děvčata - se rozešli. ---

V neděli na večer, asi před sedmou hodinou, hnuly se téměř zastupy ku „Bláškům.“ V krátkce byla divadelní síň přeplněna. Habrovští muzikanti vyluzovali krásné melodie ze svých nástrojů, aby nedočkavé divočky poněkud utišili. Konečně dano zvonkem znamení, hudba umklkla, opona se zdvihla, a hra počala.

Na jevišti objevil se venkovany sedláck křivopřísežník. Na přítomných bylo znamenati, kterak jsou uneseni pouhým zjevem. Hádáno kdo by to byl; než marně. I Zárubovi manželé, ač seděli v první řadě, byli zprvu v nejistotě a teprv po drakné chvíli poznali svého Václava. Tak byl změněn!

Tak mladý Záruba, tak ostatní krá-li výborně; i Jarouš ukázal, jaký znamenitý talent divadelní se v něm skrývá. Kdykoliv opona spadla, ozval se síni živý potlesk a toužebně očekáváno nového jednání. ---

Bylo po divadle. Sousedé usedli do vedlejší světnice, mládež a matky zůstali v „sále.“ Na nedlouho zagněla tam hudba a již se hemžili veselým rejem, brzy zapomněli smutného dojmu z divadla. Inu mládež, radost.

Tinak bylo mezi sousedy. Nemohli si dost

vymachvátiti Václava, že je dnes tak krásně pobavil. Starosta gádl se býti nad míru dojat, ano odešel prý i z divadla se slzami v očích. — „Pan Bůh mne rač zachrániti,“ hovořil soused Petřík, něco takového spáchat! „Cigí majetek si přivlastniti, syna tak pronásledovati, chlíti jej usmrtiti, a takový konec! Tráv' to Křivopřesýněk!“ Kolem sedící poslouchali Petříka, jako by v divadle nebyli bývali. Záruba vypadal v tu chvíli jaksi zděšeně. Upřel zrak k zemi a hleděl nepohnutě před sebe až počali mluvit o nastávající valce.

Nebylť za té doby snad nikoho, jenž by nebyl slyšel o ukrutenstvích, jaká svedli Turci na ubohých Tichoslovanech páskali. Nediťme se tedy, že i členové

čtenářského spolku lučinského rádi si o věci té pohovořili. Vykládali si, co už slavný cák Alexandr pro Slovanů úpící pod jarmem tureckým byl vykonal, mluvili o kongresu berlinském a o jeho činnosti. Řekli, že uloženo obsaditi Bosnu a Hercegovinu. Ku konci zmínili se, kolik že asi peněz a drahocenné krve bude státi toto dílo Rakouska.

Záruba podotkl, že se bojí o Václava, jestli prý možno, že nastane všeobecná mobilisace a pak že i Václav bude povolán. Ostatní snažili se zahnati starostovi strachy.

Ve vedlejší jizbě gnučela hudba a duněla podlaha pod nohama tanečnic až dlouho přes půlnoc. — (Pokračování.)

Literární obzor.

Dojmy a roznomy — básně Jaroslava Vrchlického. Salonní bibl. č. 17. (C.)
Salonní bibliotéka! Vrchlický! známé již firmy; což divu, že s nedůvěrou jakousi patřili jsme na nový svazek bibliotéky této, na nový výplod básníka známého. Bohužel! nedůvěra naše tentokrát odůvodněnější, jako kdy jindy. Těmu! takový-li plodů potřebu salonů naše pocítují, či at lépe jim, takový-li výplod místa najíti může v salonech našich, pak plačme nad salonní společností českou, plačme nad budoucností národa našeho. Neněť sbírka ta ničím jiným, než výplod nečistě

fantasie zahalený v kouzlo formy převabné, výplod hrdící se do místnosti, kolem nichž knusí se slověku poctivci i jen jíti, jichž pravé jméno hanobí se i jen vysloviti!

Básník má prý býti vychovatelem svého národa, já nazval bych básníka podobného, jenž bohatou krvinou potokem takto tramají, spíše hrobařem národa svého a toho přísužku zaslouží tím spíše, čím větší zásluhou sobě pokládá a čím větší požaduje od národa svého, že český píše. Těmu! po

podobné výchově nemá co bagiti ten český lid, a také po ní nebaží.

Albba ty mládeži! jež takovými básněmi zdokonalovati máš svůj krásot, povznášeti se k ideálu! Dosud-li platnost mají slova velkého básníka německého: Běda národu, jehožto mládež není vychována poezii, jistě měrou tím oprávněnější platnosti zasluhuje slova: Běda národu, jehožto mládež odchována takovou poezií! Odchování takové nutně vzápětí by mělo ne snad pouze mravní zkládu jednotlivců, nýbrž úplnou zhoubu veškerého národa! Toživo! Časopisy politické, jež přece dostávají se do rukou lidem dospělým, dojmům stamžitým ne tak snadno podlehajícím, konfiskují se přísně podle hájící censure, obava-li jen dosti malá jest, že by tu nespokojenosti příčinu zavdati mohly - a přece jest na nejvyšší nebezpečí nějakého převratu politického, jež by po případě i blahosnyjm bytí mohl, a pravdě.

počívání nebezpečí podobného jest často dosti pochybnou: a nad spisy, jež hájí nám celou generaci Dostojajice se po většině do rukou mládeži vnímavé, přístupné dojmům okamžitým, jež stali se mohou příčinou jistojisté zhouby národa veškerého, nad temi nebí žádne bídě oko? Temi dovoleno nakladatelům a spisovatelům ziskuehtivým hájiti a hubiti nevinný ten lid beze trestu a dle libovůle? A co ještě divnějšího! Naše veřejnost, naše listy udávající mínění veřejné, patří na to vše mlčky okem zcela lhostejným! Což již nikomu nezáleží na tom zuboženém lidu českoslovanstém? Tu se vykřikuje do světa, jakých zoub působí tak známa literatura krvavá mezi lidem, a o daleko zoubnější, nestoudné literatuře frivolní, neví nikdo nic? Ano té klesá se snad ještě cesta, aby hodně rozšířena byla, téměř orgány, jež proti oně vystupují? —

(Dokončení.)

Staré zlato.

(Ze staré postilly.)

Abblata causa tollitur effectus:

Testli neches pálen byti,
musíš oheň uhasiti.

Pecunia obediunt omnia:

Kdo mizí peníze chřestati,
snadno mu všechno dostati.

Teriuntque summos fulmina montes:

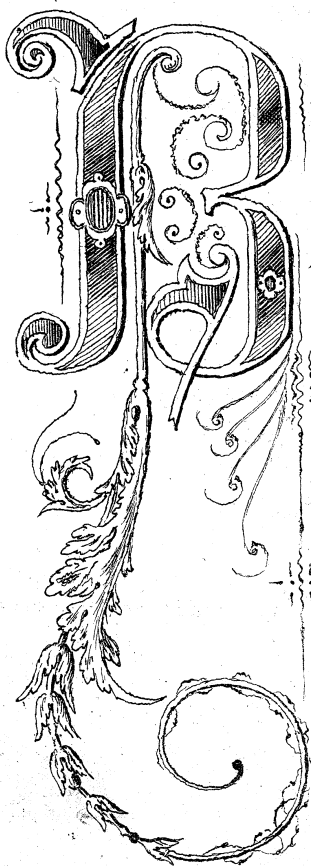
Nikdy se v vysoké auřady netřii,
neb velké věže sraží povětrí.

Dabit Deus his quoque finem:

Než se nadáš, všechno mine
a klubko se koncem svine.

Tako sa bludy sveta vytratia? (Om.)

Bratku, čo tak chmurno čelo tvoje ?
Čo tak dumáš v tichý samote ?
Čo je znamenajú strašné boje,
Ktorej žúria v tvojom živote ?
Či snáď svedomia to vážny je hlas,
Abys duši svatý pokrm dal raz
A sa s Pánom všeho pomeril ?
A či lásky utešený výkvet
Pootrásal nepravý ti ten svet,
Slasti srdca s jedom zamenil ? ...

Oh nie bratku, duša moja nezná
Pekeľného hriechu bremena, ---
Ani srdca mojho láska nezná ...
Ani sladkých citov premena ...
Inšie, inšie - oh ty mocné nebe,
Posilniže dúfajúcich v tebe,

Milosrdenstvo maj nad ľudom,
Ktorý sveta lohto závist vztekla,
Tako nástroj podvodného pekla
Ničí bludu ostrým pazúrom! --

Zavznel mocný od Tatier hlas: „Hore!“
Ľud ten náš sa hore poberal,
Zotrúc z očí spánok, na oblohe
Sadšie hviezdy života pozeral,
Hrud' mu žhavé iskry roznieľily
A nadchnutím svätým preplnily
Kčinom slávy, znovuzrodenia,
A v tej jarej túžbe slachetnosti
Chcel sa povzniesť sveta nad nízkošti,
Na tron čnosti, vedy, umenia

Avšak beda! čierna závist sveta
Mčiniač naň krozné nápady,
Zášti plným hrdlom zvrstiac „veta!“
Shasť sietacé mu lampady,
A ľud náš, ten národ holubičí,
Ktorému nič, on však všetkým žičí
Kynie vo tmách bludu v nevoli
Tam nádeje jeho tiblictaré
Ležia v rúnoch svätin pochované....
Bratku, to mňa bolí, ach! to bolí.

Oh, ty malej viery na burlivom
Oceane tohto života!
Nač ten strach, kým svätá pravda v milom
Sebes centrame sa ligotá? --
Ten, čo svety stvoril aj ich chiani,
Darmo zuria v svete pekla brány
Prozreteľnosť božiu negratia
Len sa s modlitbou chyt' k práci,
Tak sa ľudu pokoj, blaho vráti
Bludy sveta tak sa vytratia!!

Ostarobylosti Rajhradu.

(Pokračování)

rovní zmínka o Rajhradu se tedy učiní r. 1045. připomíná Vintjře poustevníka. Avšak již z nadacíní listiny Břetislavovy lze souditi, že původ jeho jest mnohem starší. Především praví se tam „in castru“ v hrade. Byltě toho času Rajhrad tuzi.

Dle způsobu stavby Staroslovanských zaklá- dali naši předkové sídla nejradeji u řek, dlelem proto, že byli národem orby obalým, a chov dobytka, jenž za času Samova byl za kladem, všeho blahobytu, dostatek, vodstva vy- žádoval, dlelem, aby řekou jsouce, chránění snadněji se ubránili nepřítelům.*

Rovně milovali staří Slované lesy. Z lesa brávali klády ku stavbě prvotních příbytků, v lesích často umělosti podivuhodnou v čas nouze se opevňovali, a zálohy kladli, tam nejsnadněji nepříteli potírali, nebo přímo jeni byvše bezpečně se skrývali a v lesích konečně za soumraku nejradeji bohy své uctívali. Všechno to vidíme u Rajhradu. Obkličat jej dosud řeka Svratava (po staro- české Saratha, Svratka) jen že hlavní ře- čiště je změněno, a o hojnosti lesů kdýž by v oné době pochyboval, i kdyby nestávalo listiny zakládající! Ano na způsob ne- dobytého hradu Pivínova, Blatna (Ple- so = Mlýnský v Blatenském jezeře)** byl v úkol rybníky (fluminibus) a bahništěm,

jak soud, půda svědčí, obkličěn, jehož po- slední zbytky se teprve v tomto století po- datilo vysušiti. Tedy již sama poloha Raj- hradu svědčí o jeho starosti.

Dále se praví v listině, že Rajhrad byl hradem opuštěným, snad pobořeným. Byl-li opuštěným, byl nutně kdysi oby- va'n. Bez pochyby, že původní obyvatelé před návalem Maďarů po ztroskotání Velkomoravské říše (r. 906) se utékli do severnější Moravy a sousedních zemí, aneb snad čestně při jeho obraně zahynu- li, což jest pravdě podobnější. Neboť se nikdo neměl k opravě a rovně nebylo žádného dědice. Proto vším právem Břetislav jako vrchovaný pán jej mohl považovati za majetek knížecí, ač nebyl- li jím již za Mojžírovcův.* Velikýž dále za nelidského řádění Maďarů (906-953) všeliká stavba hradů nechtě-li měst byla nemožnou a marnou, a myšlénka, jako by tento kočující národ byl Rajhrad vystavěl, jest vyloučena tím, že Maďa- ři v žádné zemi stálých sídel nezařlá- dali, nýbrž stávající města a hrady pobořili, vydrancovali a opět větrem zmizeli, proto služno původ hradu Rajhradského klášti, alespoň do druhé polovice 10. století. Neboť kdýž Maďari

* Branil: Poloha starého Velkhradu str. 25 pozn. 22.

** Cod. Dipl. Mor. I. 23. „Pivina munimen in quo- dam nemore et palude Saloe fluminis (Moso- boeg) aedificavit.“

* Ve středověku zeměpán v držení mívál: všechny neobsazené kraje, dále země válkou dobyté, kteréž dávali panovníci zhruba v léno mužům zaslou- žilým, konečně všechny statky bez dědicův.

po osudné bitvě na Lechu (r. 955.) do Mher se navrátili, porazil je Boleslav I. na hraničích českých s vybraným svým vojem, tak rozhodně, že již nikdy se neodvážili západu znepokojovati. Tímže časem dobyl sobě Boleslav též západní Moravu. Do této doby, tedy po r. 955. nejspíše by se položil základ Rajhradu. Ale hrad v časech klidných se neopouští a nezahradí. A proto že za to, mluví, že Rajhrad v pádem Maďarským r. 907 byl zpusťován a to tím spíše, ani ani Velehrad, illa infabilis munitio, jich mocnému přivalu neodolal, * a že původ jeho poukazuje až na Mojmirovice. Tomu nasvědčuje též následující dějepisná událost.

Po smrti Boleslava Chrabrého (r. 1025) upadl se v Polsku vlády syn jeho Měčislav II (1025-1034) a přinutil nevlastního bratra svého Ottu, čili Bezprema k útěku. Otto uchýlil se do Mher, ku svému strýci Štěpánovi, kterýž, s jím se synovce, nejen Slovenska, nýbrž i značné části Moravy dobyl, kteráž od

r. 1003 dosud náležela Polsku. Izalibila se dobytá země Štěpánovi tak, že nikterak se neměl k tomu, aby ji odstoupil Ottovi. Proto dovolával se tento práva u samého císaře Konrarda Frankovce. Konrat jsa ještě od času korunovace Boleslava Chrabrého (r. 1025) na Polsko zárliv, snadost uchopil se velevitane příležitosti a zdvihnul se polem sám proti Polsku, k čemu jeho spojenci Čechové takli proti Štěpánovi na Moravu. Tažení císařovo (1028-1030) s výsledkem známým se minulo, za to však výprava česká se podařila úplně. Již Oldřich zajisté se pokoušel o dobytí Moravy, avšak dokonale osvobození sesterské této země bylo ušetřeno mladistvému, hrdinnému jeho synu Kratislavovi. Tento tedy vtrhl r. 1028 nepřátelsky do jižní Moravy, hrdinností nevidanou porazil divoké hordy kočovnícké, a jako kůčků hnál je svými voji vítěznými před sebou, takže v hradce byla Morava prsta nelidských, plíškoatelliv (Pohr)

Až zahrobí!

(O.)

de slávy světa nečekej!

Až boj ti mocný v čele;
než chop se meče směle
zde proti zášti děsné.
Až tělo ve hrob klesne
pak doufat smíš, že zahrobí
tě věncem slávy ozdobi.

* Palacký. Dějiny české I. 143 pozn. 87.

Večerní melodie. (O.)

Knesčetné hvězdic družině
měsícech bledý pluje,
po nebes letí hladině - - -
myšlenky duch můj snuje.

Pel kvítků libá rosička
a v korunkách se sází
an sladký popěv slavička
usíná v hustém mlází.

Potůček snivě bublavý
v oblázcích vlnky honí
a šeptá břížám u klavy
jež níž se k němu kloní.

Mou hrudi duma zachvívá
a mraček čelem letí
a v oku slza třeptivá
již nedá srdci pětí.

Podvanácti letech. (Připomínání.)

Bylo jednou, časně z rána. Václav
bral se do blízkého města, chtěje si tam
leccos pořídit.

Obloha byla jednotvárně šedá, nikde ani
mráčku, ani jasnějšího obláčku. Zdálo se
jakoby slunce se rozmyslelo, má-li se
dnes zase objeviti na obloze nebeské, vysto-
vák přece.

To pravici Václavově táhla se jednotvárná
pahorkatina, a podél ní plynula, řeka zasmu-
šilým jaksi tokem. Na levé straně vinula
se daleká rovina, posetá většími i menší-
mi osadami, za nimiž v pozdálí vyřikho-
val semo tamno hrad, nebo zámek. Zde
onde čněl k nebi lesík zdobený bujnou ze-
lení. Trávě vcházel Václav do příjemné-
ho háječku.

Tindy s radostí chodivával tímto pů-
vabným místem, dnes však zahloubán
v myšlenkách bral se s hlavou sklopenou.

A bylo tam přec tak milo a půvabno.
Mladými posnami a jemnými problesko-
valo vycházející sluncečko, vše tu posud
bujelo a šumělo tichou, sladkou hudbou,
všude háječná krásá, plást a touha.
O čem asi snil Václav? Snil snad o
svých studích, které se již ku konci sklá-
nely, pomyslel už na okamžik, kdy dok-
torský klobouk na jeho hlavě a doktorský
prsten na jeho ruce se zaskví? či kochal
se duch jeho v budoucnosti ještě pozdější?
Sikoliv. Václav galital v duchu jinam.
Psalt mu věra nejvěrnější přítel jeho,
Karel Podhorský, taktilý právník, - a od
té chvíle zasmušel se tolik, že z myslí
prchly veškeré veselé myšlenky a do-
sud se nevracely.

„Chystal jsem se ještě před odjezdem
psal Karel - navštívit hrob milených
rodiců, když vejde ke mně přední plaha.

a odvozdí mi osudnou listinu, seznal jsem
z ní, že jest mi ihned ostopiti do služby vo-
jenské! Nemálo jsem se poděsil, než co na
plat. ----

„Přítel, povolán a v kůtce povolají i mne,“
soudil mladý Jakuba. Myslí jeho věřily
děsné myšlenky. Nebyl by sice šel na
něste i tu nejdražší obět - svůj vlastní ži-
vot - na oltář Slovanstva, vždyt šnulo srdce
jeho ku všemu, co bylo slovanské, vždyt zna-
my mu byly útrapy a bídny jižních bratřích
- avšak děsil se myšlenky, že mu bude snad
i jejich nevinnou krev prolevati. A nad to
byl jediné dítě svých rodičů, byl jediná jich
radost, jediná útěcha. „Což kdyby ----, ne-
dej Bože ----, zděsil se další myšlenky a již
objevila se jina. Vzpomněl si totiž, jak se
otec ode večera, kdy hráli divadlo, značně
změnil. Snadno bys byl počítal třeba něk-
lik slov, jež za celých den promluvil, tak
se stal málomluvným. Doma pobyl málo,
nejraději chodíval na pole mezi pracují-
cí lid, kde obvykle duch jeho poněkud okřál.
Marně snažila se ho manželka, marně i
syn potěšiti.

To vše věřilo Václavovi hlavou a skličova-
lo jej velice. - Tíž opustil háj a zabočil na sil-
nici ----

Po Václavovi dosud ani pamtůtky. Den ze
dne čekali Jakubovi list. Zdaž jest ještě na
živě, či vyprovácel už v seči válečné? Ži-
vo-li, jak se mu vede, jest zdráv či ne-
mocen? Tráti-li pak se kdy?

Takové a podobné otázky kladl si pečlivý
otec, kladla si starostlivá matka. Nej-
dražší poklad jejich jim vyrván a unesen

tam daleko do bouřlivé Bosny. Tak rádi
by pospíšili za svým jedináčkem, jak rádi
by jej pocelovali na rážových lících, jak rádi
by jen několik slov s ním promluvíli.
Ten několik slov, jen několik rádecků tra-
tinek psaníčko, spokojili by se, avšak ani
toho nebylo.

Bojiny psaly čím dále, tím děsněji. Bo-
jují přijí naši jako lvi, vítězí přijí nad da-
vými povstalců, než povstání šíří se očividně.
Vždyt víc a více životů padá mu za obět.
Ano, Turci i obklíčili naše voje u Sera-
jeva a Doboje tak, že počet okupujících
musil býti téměř ztrojnásobněn. -

Nadešel rozhodný okamžik. Každodenně
očekávána zpráva o boji, jež nezbytně vypla-
ne ve zmíněných končinách mezi našimi
a povstanci. Konečně zpráva došla: jako na
perutích nesla se vlasti naše zvěst o slavné
m vítězství u Doboje, kterým je nesmr-
telný pomník věčnosti ku králi a vlasti
si voje moravské postavily. Vítězství však
stalo hojný životů počet, byl to mnoho jak ra-
něných tak mrtvých, mnohý vlastní syn vy-
cedil tam poslední kůrpěj krve. -

Dílo okupovačů blížilo se nyní skokem k
žádoucímu konci. Iz Hercegoviny slyšeti by-
lo potěšně zprávy, takže již dvacátého říj-
na mohla se vojska naše, cti a slávou vřem-
ěná, z Bosny vraceti. S jásotem a nadše-
ním vítal je lid.

Tak šťastnou mněla se matka, když
v náručí ji klesl vracející se syn, jak
šťastnou rodina, když do kruhu jejího
zavítal drahý otec.

(Pokračování.)
v čísle 5.

Literární obzor.

Dojmy a rozmary - básně Jarosl. Vrchlického. Salonní bibl. č. 17. (Dokoně)

Každý, jenž blaho lidstva poněkud jen leží na srdci, nemůže nepozorovati s žalem, kam zavedla by poesie taková národ náš. Mlý náš lid jistě nebaží po takové, on spokojí se svými Hryduky, Čechy, Krasnohorskými, Šťastnými, nestojí jistě o to, aby jemu frivolnost dovážena byla snad až z Francie*, byť se to dalo ve formě sebe uklagenější, přem sebe dovednější, vlastním synem téhož národa. Mají-li Němci svého Heineho, Francouzi svého Berangera a Zola, my jim jich nezávidíme, nám netřeba stoupenců a napodobitelů jejich, byť v osobě Vrchlického. "Národ náš potře buje chleba, a to chleba zdravého a živného, a ne otravných, cukrovinek, život, i zdraví ničících, - v ten smysl proslavil se asi spisovatel Hovorů olympských o literatuře naší, a případně to místo hodí se předobře na toto nové nadělení básníka Vrchlického. Nemysli nikdo že snad nevyhovují: Dojmy a rozmary pouze požadavkům mravním - ač to podstatným požadavkem krásna, ale ony nevyhovují ani základným zákonům estetiky, neboť taková nestoudnost, hrubá oplzlost, jaká v nich se jeví, uráží veškerou krásu. Musil bych studem se garditi, kdybych jen vypsati chtěl některá

z míst oněch, tím více kdybych rozebírali je měl: a takový básník osmělí se pak ještě vtěže sbírce slovem drgým a nestoudným napsati v básni "Dva kalichy": A u nás zase bují bidná smet - a v kutnách i bez nich, ty je z naší krve, a s idealy kramář jak prvé! - Nuže, suď každý ze sbírek samé, kdo vlastně, kramář, stěmi idealy, zda Vrchlický, jenž ve sprostě nahotě ideal hledaje jedovatým dechem poesie své otravuje celý národ, či ti v těch kutnách, jichžto idealem čest Boží a blaho lidstva, kteří tomuto veškeru činnost, veškeren život v obět přinásejí, jichž jedinou snahou jest povznášeti lidstvo ku pravému idealu! Ovšem tom náš Vrchlický neví ničeho, že v těch kutnách mnozí jsou praví a obětaví idealisté, to ignoruje náš básník úplně, vždyť nářká v této básniče:

Co prošlo let, a přece láska svatá je tropicím lidstvu báji ted
přec bídou duše, žárem skřán tu jata.
Nuže ať jde básník, ať popatří trochu mezi ty kutny, snad tam přece najde trochu té obětavé lásky, ovšem ne té, jež jeho jest idealem, tu věru, jak dobře ví, jen bídou jí má duši, žárem skřán, tu neulehčí lidstvu, tropicím!

To asi dostačí, abychom poznali s kým nám činiti jest. Na předním

* Také nedávno v Praze světlo světa spatřil Žolov nemravný román "Kana", v rouše českém, na věčnou naši překladatelské literatury hanbu.

místě budiž to úkolem našim a
ještě více budiž to úkolem našeho

kněžstva pevnou postaviti hrad by podobná za-
pláva nemravnosti nezachvátila lid náš!

Uprávy.

Z Brna. Za členy duchovní jednoty
Říše Sušilovy přihlásilo se letos 58 bohoslovců.
Posud odhýváno 6 liter. schůzí, o nichž tuto stu-
nou zprávu podáváme. VI. schůzi podáno:
Několik slov na uvítanou a vysvětlenou zpra-
va o letoš. Velehradské pouti. - Volný rozhovor.
II. Předčtená báseň. - Řecké báje o jednotlivých sou-
hvězdích. III. Přednesena báseň: Poslední hlas
žvěsti biblické a tradice národův. - Posudek o
práci z minulé schůze. - Čtení listů; volné návrhy.
IV. Báseň: „Čerkes“ přednesena první část. - Člá-
nek: „O literárním obecenství.“ - Volný rozhovor.
V. Čerkes přednesen konec. - Rozvoj školství za
Marie Teresie. - Posudek, Tojmi a rozmarin,
Jar. Truhlíka. - Čtení listů; návrhy. II. Před-
nesena báseň: „Jaroslav.“ - Žvěsti bibl. a tradice
nář. (Potrac). - Rozvoj školství za Marie Tere-
sie (Potrac). - Čtení listů.

Z Olomouce. Tamní jednotu čítá 100
členův, schůze odhývají se ve čtvrtek 14. den-
ních. Posud odhýváno 4 schůze. I. Proslov. -
Listy up. J. Řízků. - Svým bratřím. II. Článek
o bitvě bělohorské. - Zpráva o pouti Velehradské.
III. O bitvě bělohorské (Potrac). - Hláška o nových
báseň Jar. Truhlíka a E. Krásohorské. -
IV. Kantovy nágovy filosoficko-náboženské.
Všeobecná nauka katol. nágní se od protestant-
ské. - Volný rozhovor a návrhy zástupců; účast-
ství býva hojné. Pracuje se horlivě v da-
chu Cyrillo-Methodějském.

Z Ostrihomy. Církevní liter. slovenská
škola v arcib. semináři čítají letos 14 členů, roz-
vinula opět letoš. svou činnost s horlivostí příklad-
nou. Od 25. září mívá každou neděli řádnou schů-
zi, v níž jedna se dle pořádku následujícího: 1) Po-
dává se zpráva o schůzi minulé. 2) Předseda ozna-
muje, jaké došly listy, jaké knižky se objednaly
at.d. Návrhy předsedy se většinou hlasů buď
přijmou nebo zamítnou. 3) Čítají se posudky
práci minulé přednesených. 4) Nové práce se před-
čítají. 5) Následuje jedna nebo více přednášek,
jež některý člen předsedy vyhlášen býv ihned
posoudí. 6) Jeden ze členův přednáší pravidla
mluvnická. - Po schůzi pokračuje
otevře se knihovna.

Ze Hradce Králové. Činnost tamní li-
terární řečnické jednoty zahájena dne 11. října. Pře-
hlásilo se celkem 95 členův, kteří sami pětinou kni-
hovnu si pořídili s pomocí Boží pracují pilně o své
vzdělání. Jednota pořádá ob čas akademie, či slav-
nosti na počest některých slavných mužů našich.
Letos oslaven třetí náš Vínářský a básník Kalina.

V Budějovicích mladý ker, Ří-
že Sušilovy rovněž utěšeně vzrůstá ku větší
slávě Boží, tu oslavě církve a vlasti. Tamně-
ší jednotu čítá 68 členův, kteří v loni kni-
hovnu sami byli si pořídili, již i letos stále
zvelebují a z ní s prospěchem koristíce pil-
ně se vzdělávají.

Vánoční písně.

(Br.)

I.

Noci svatá, mocná,
velká v lidském žití,
kdo tě, tajuplná,
může pochopiti?

Královi a Bohu
v jesle steleš prostě
chudých u pastýřův
andělé jsou hosté.

Tma jsi nekonečná,
z černých mráťot víru
jasně hárá světlo,
zasvítá den smíru

Nad prohlubní jezer
lestlé kleneš mosty,
v srdci ledovém kdys-
jara budiš škvosty.

Hvězdu svou pně kladeš,
o, jak mocně svítí!
Tij tě, tajuplná,
může pochopiti.

II,

Duje víte od hor,
sklání se lesy --
v dálku matka volá:
„Chasť moje kde jsi?“

Pojďte, toužím po vás,
cizota jež cloní,
obzvláště pak, co jste
nebyly tu vloni.

„Po vánočním stromku
v rodné máte chatě -
pojďte, děti, vždyť jste
slíbily mi svate.“

„Je tu večer svatý,
nejkrásnější v roce,
pojďte, moje děti
ke mně na Vánoce!“

„Těkna' je vás hostka,
jako listí v lese;
ale při mém stole
všecky srovnáte se“

„Na nich světél na sta
bledé s rudým v pátku
vezměte si, děti,
po vánočním dárku!“

„On vám pravdu poví
ve lži křížovatel,
spojí srdce vaše,
neodcizí matce!“

Duje víte od hor,
sklání se lesy --
a Vlast v dálku volá:
„Chasť moje kde jsi?“

Zvěsti biblické a tradice národův.

(Br.)

Pokračování.

Dle pověsti indické člověk na rozkaz boží ze země povstal tak, sice, že napřed hlava, pak ostatní tělo vzniklo. Totéž přej udělal Bůh člověku život (duši), načež on hned Boha poznal a božskou mu vzdal poctu. Aby však nebyl samoten, přidal přej mu Bůh později ženu za družku. — Že též u Řeků podobný panoval názor, svědčí ta okolnost, že první jich lidé označují se stálým epithetem „γηγενες“ = zeměploenci. Velmi nápadně s naší představou biblickou shoduje se pověst brasilská, dle níž země utvořena byla ze zrnka piskového, jež Veliký Duch ze dna mořského vynesl na povrch. A když byl již Vel. Duch na zemi stvořil ptáky a hory, když ji byl odel rostlinstvem a osadil živočichy, přikročil ku stvoření člo-

věka, což tímto dalo se způsobem: Na počátku učinil Bůh ze hlíny muže postavy tipastíci, dechl naň, čímž život mu udělil, takže on hned se vyzhopiv chočil a v krátce k obvyklé postavě lidské vyspěl. Znamenateli dlužno, že v pověsti této člověk učiněn ze hlíny, že dechnutím božím život mu udělen, v čemž nemalá podobnost s biblí se zná. — Od nájoru tohoto však docela liší se pověst slovinská (z Krajiny) o stvoření člověka, již tuto klademe pro její zvláštnost: „Na počátku nebylo ničeho než Bůh sám a Bůh spal a snil. A tento jeho sen trval po věky věkův. Bylo souzeno, aby se probudil. Pročhnuv se ze spaní, začal se ohlížeti, a tamkoli pohlédl, udivala se hvězda. I podivil se tomu Bůh, vstal a šel

se podívat, co stvořil očima. Šel pořád, ale neviděl nikde kraje ani konce. Konečně přišel také k naší zemi a byl už velmi unaven, pot mu z čela řinul. A jedná kapha toho potu padla také na zem, oživila se a kle, to byl první člověk. Pochází z Boha, ale nebyl stvořen, aby žil v rozkoši, z potu se narodil a již na počátku bylo mu souzeno, aby se trápil a potil. Tu tedy člověk nepovstal ze hlíny ani ze země, nýbrž z potu tváře boží.

Co se dotýče stvoření ženy, podivem zajisté naplňuje nás všeobecný takový všech národů názor, dle něhož první žena později a jiným způsobem povstala nežli muž. A nejen to, ale tradice mnohých národů různých částech okřiku zemského bydlících i v tom s názorem křesťanským se shodávají, že první žena z bohu, z hostie, nebo zebra mužova, jenž dopuštěním božím ve spánek byl pokroužen, byla utvořena, a ještě více: i samo jméno první ženy u některých národů téměř stejného nebo spon podobného kmene býti se ukazuje, neboť Ivi, Iye, Eve, Heve at. d. zdá se to nezní jako naše Eva? Nelze se tudíž ani tomu diviti, že mnozí missonářiové, do těch nejruznějších země krajů a částí přišedše a od obyvatelů tamních takové pověsti slyšíce za to měli, že snad již před nimi národům tím křesťanství někdo křásal, — neboť žeby ony pověsti, názorům křesťanským tak velice podobné, z jiného pramene byly vznikly, bylo jim téměř neuvěřitelné, až se přesvědčili, že v původním tolika zjevení Božím jich pravý původ možno nalézt.

Stvořiv Bůh první rodiče postavil je

dodaje, kdež v rozkoši a blaženosti plynuly jim dny života jejich, až pak dobrovolně všim pokradnuse sami odtud se vyhostili. A jelikož přirozeně člověk rád a dlouho vzpomíná na to, co druhdy ho těšilo, snadno se vysvětluje, že všichni téměř kmenové lidstva dlouho a dlouho snili o blaženosti, té době života rajskeho, o čistotě, a neporušenosti přirozenosti lidské, o té kolebce nevinného dětství, — a neprozmanitejšími barvami kreslili si opět a opět ve plodné obrazotvornosti své ony velebné krásy a pívaby rajske. Ovidov: *Storca prima sata est aetas...* zagníva ve všech téměř pověstech a tradicích národních, každý národ měl druhdy svůj zlatý věk, po němž následovaly věky jiné pojmenované dle kovů méně vzácných (věk stříbrný, měděný a železný), všude shledáváme ono tušení, onen názor o původní blaženosti člověka. Tak dle pověsti slovenské na počátku světa byl zlatý, šťastný věk, země vydávala všeho hojnost, bře velikého přičinění lidského, chléb vyúsťoval na stromech a klasy pšenice byly na pálsáhu dlouhy. — Na týž věk zlatý upomínku mají také národové polární, rovněž tak, jako jiní. Chepevyané, národ v nejsevernější části Ameriky žijící, mají za to, že v prvních časech jich praotcové tak dlouho byli živi, až jich hrdlo, stálým pokrmu požíváním veškeré síly požirající pozbylo. Toť ovšem jsou představy velmi názorné, téměř makavé. Co se pak týče ráje samého, různé představy o něm v tom mezi

sebou, se shodují, že ráj rozkládá se na vyso-
ké hoře uprostřed pevniny, nebo jako ostrov
uprostřed moře, že jest to rozkošná zahrada,
že různými tvory či vlastně netvory bedli-
vě jest strážena, že v něm mimo jiné stromy
roste strom vědění dobrého a zlého, strom
života, strom nesmrtelnosti, nebo jakkoliv
již se jmenuje. Činane takto si ráj před-
stavují: Uprostřed vysoké hory, jejíž vr-
chol až samé brány nebeské se dopíná (pro-
stírá), prostírá se rozkošná zahrada, libý

vánek, vane její prostorem a jemně pohybuje
listům na stromě života. Tam prýští se pra-
men nesmrtelnosti a na čtvero děle se pro-
dílá, protéká prostorem rajskou ve směru čtyř
světa uhliv. Ode plodu jednoho ze stromů
rajských záviselo udržení života lidského.
U Řeků zahrada Hesperidek není než
upomínka na ráj. A tak různí národové
rozmanitě mají náfony a upomínky na
ráj, na zlatý věk, na původní blaženost
svých prvých předků. — (Pohracování.)

Virgo immaculata.

(C.)
pyšný Říme, vážně zamýšlený.
zda plesem trvá se prsa rozechvěla,
zda zatřásly se paláců tvých stěny,
když v svatý hymnus božská slova zněla
se starobylých hradeb Vatikánu
až k výši nebes, k Matky Boží stanu:
Virgo immaculata?

Ci dosud truchlíš? Až slyš, z tvého středu
Bůh ústy Olce mluví k arkvi svaté
a širým světem božskou kláse vědu,
by vstalo lidstvo bludu poutem spjaté
ku sloví, jež zní s hradeb Vatikánu
až k výši nebes, k Matky Boží stanu:
Virgo immaculata!

Viz, kterak lidstvo skromně sije kloně
před tajemstvím tím, jak se v prsa bje
a hymnu ohlas, celým světem zvoní
a znítí bude, dokud lidstvo žije,
jak zasnival kdys s hradeb Vatikánu
až k výši nebes, k Matky Boží stanu:
Virgo immaculata! —

Vjesení.

(Kv.)

Když tak se dívám do kraje
v tom podzimkovém šatě,
jak rozdílný to život přec
je v paláci a v chatě.

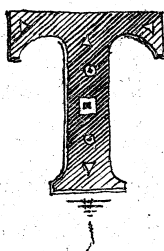
A pod zámkem tam v chaloupce
málo náruka stírá
tu slzu z tváře vychudlé
a bolem v pěst se svírá.

Tam vzámku hudba, veselo
a světél jako ve dne
a panstvo všechno - samý smích
si k plným stolům sedne

Na hoře panstvo směje se
vždyť stodoly má plny, --
a kdo by vzpomněl, úrodu
že jiným vzaly vlny?

Totajný ruch!

(Bd.)

Totajný ruch - snad křís to duch,
jenž v nádra moje časem skočí -
je naladí - je rozladí,
že slasti - trudem zvlhne oči!

A tak v ten čas, bych duše jas
ptácatim v hrdla mohl dát,
ve středu bíd by stánu svět
a blahem musel by se smát!

A tu v ten čas, bych znovu zas -
žal svůj mohl slunci zaslat vzkřeu,
snad došlo a roztálo
by necitných i srdcí křeu!

Podvanácti letech.

(Pokračování. *)

Téhož dne o poledne šel starý Záruba
dohlednout do lesa na vrvoštěpy. Ce-
stou bylo mu jítí kolem božích muk.

*) Nedopatřením velmi nemilým stalo se, že při
psaní této povídky v minulém čísle vynechal
list rukopisu; pročž ráčej laskavý čtenář celé toto
pokračování čísti v čís. 3. na tom místě, kdež
červeným inkoustem je poznačeno.

Bliž se k nim smekl klobouk a došed
padl na kolena, sepal ruce a dlouho,
dlouho se modlil.

„Ach Bože, Bože, odpusť mně nešťastné-
mu“, zvolal na konec, povstal a bral se
dale. Nedaleko něho vynesl se skřivá-
nek do výše a starostovi se zdálo jako by
modlitbu jeho zpěvem svým opakoval.

Všech leskly se mu dvě velké slzy.
„Kdybys věděl Václave, jakou ranu zasa-
dils otci, jaks mu rozervals srdce svým
„sedláckem křivopřísežníkem“. Dnes tomu
tuším už dvanaácte let ---“

Ohlédl se kolem, nikdež nikoho. Zaplakal
jako dítě a ulevil takto stisněnému srdci.
Neušel ještě daleko od božích muk, když
uslyšel prudce volati své jméno. Zprvu
nedbal, po chvíli však, když volání ne-
ustávalo, stanul a očekal. Krátce na to
objevil se před ním obecní posel, všecek
udýchan a upocen. Dlouho to trvalo, než
ze sebe vypravil děsnou zvěst, „pan Václav
musí na vojnu, vraťte se.“

Takto dvojsečný meč dotkla se slova ta
Zaruby. „Mbožák! Kdož ví, co ho vnitru
dříve knětlo, jaký bol skrýval v sedci
svém – a nyní zase truchlá ho stihá
zvěst, že se má rozloučiti se svým jediným
dítětem, se svým Václavem.“

Vrátil se.

„Byl jsem právě u vás, pane staroste, vy-
pravoval posel, když pan Václav s obličejem
na smrt blodým vešel do světnice.“

Hospodyně jak jej uviděla, vykřikla a
dala se do pláče; četla mu bezpochyby
už naitech ohromující slova „musím
na vojnu.“ „Tak se po Vás, Vy jste však pře-
de chvíli byl odešel, i pomyslit jsem si, že
mně neozlíte, poběhnu-li za Vámi a
sdělím Vám tu truchlivou zvěst, abyste
se s ním mohl ještě aspoň rozloučiti.“

„Ano, rozloučiti se,“ přisvědčil starosta,
více nepromluvil.

Doma nebylo mezi tím nicého slyšeti,
než usadavý, bolný pláč matky. Upřímné
srdce její bylo velice zraněno. Václav

těšil ji blahou nadějí, že se s pomocí boží za-
se šťastně vrátí, že se v krátce opět shledají
a vespolek potěší, avšak vše marně. Otcí
když přišel, padl na prsa a zaškal jako
dítě. Krátce sdělil pak, jak byl překva-
pen a stisněn, ano mu ve městě dodá-
no povolání do zbraně. „Uspořil jste nám
cesty,“ pravil prý k němu jizlivě dodava-
tel lištiny.

„Ani nevím, jak jsem se dostal domů,
hovořil Václav. Hlava mi šla kolem, před
očima dělaly se mně mžítiky při každém
kroku, myslil jsem, že klesám v bezednou pro-
past.“

Kdož ví jak dlouho by byl ještě mluvil,
čas však ubíhal, a ráno měl už být ve
hlavním městě.

Ach toho trapného loučení!

* *

*

Byl svátek nanebevzetí Panny Marie.
Z lučinského kostelíka bral se zbojný
lid. Mladěmu bys byl poznal na tváři,
s jakou útechou vrací se z posvátného
místa, znělat jim zajiště dosud, v ústech
krásná a dojemná slova kazatelova, jež ke
konci kazání byl pronesl a jimiž rovní
bratry v ochranu Matky Boží a jejího Sy-
na odporučel, přeje jim, by šťastně a
udatně bojovali za slávu kříže a národ
slovanský a pak slavně do vlasti své se
opět vrátili.

U kostela stálo několik sousedů lučín-
ských a ti snažili se potěšiti svého mi-
lovaného starostu. Než, co platno těši-
ti, když tě noviny plny děsných zpráv.
Tu lze čísti v rozkačených živlech, jež
vojška stihají: bouře a horka, hlad a žízeň

stali jeho původci, onde líčí se odpor na
jaký naši těž u křesťanských obyvatelů

Bosny narážejí a opět jinde první boj
s povstalci. — (Pokračování ještě v č. 3.)

Lev VIII. a zásluky jeho o Slovanstvo. (C)

Když leta P. 1878. dne 20. února z Vatikánu
radostný rozlehl se oklas po světě veškerém
„Habemus Pontificem“, — když zvědělo se,
že slovatný kardinál Trecci jest oním vy-
volencem Páně: což zaplesalo tu srdce
každého katolíka slyšíc chvaliti vynesené
vlastnosti nového náměstka Kristova,
což chvalena tu Prozířitelnost božská, že v
dobách tak těžkých svěřila kormidlo lo-
dický Petrovy muži tak věhlasnému, ze
schopných neschopnějšímu. Naděje však
jaké tenkrát činil si katolíci z volby tak
šťastné, daleko převyšuje skutečnost;
každý hrd byl sice na ducha veličána,
prosil však Boga, by snad slabost tělesná
— bylt tehdy již papež nově zvolený star-
cem téměř 68 letým — nepřekážela nadě-
nému jeho působení. Než hle! neuplynu-
la ještě ani tři léta, a svět diví se neura-
vně, mladistvé činnosti Jeho, jež ve srdcích
věrných dětek radost a úžas, — ve srdci však
nepřatel obavu budí. — Všimněme si jen po-
někud Encyklik Jeho a sudně neunavnou
snahu a nedostížné vlastnosti. Víru s po-
divem pozorovati lze, která duchaplný
papež, božskou veden jsa prozířitelností
ovce se potajdě právě včas, ve chvíli nejpří-
hodnější, v dobu, kdy slova Jeho všeobecná
pocituje se potřeba a kdy odpůrci Jeho nej-
méně toho očekávají. Tak u veškeré Je-
ho osobě, tak i ve slovech Jeho pojí se mír-
nost se statností, odhodlanost a vytrvalost

se bdělostí a obezřetností až podivuhodnou
— ano zdá se, jakoby vynikající vlastnosti
všech slavného jména Lovi-papežů spo-
jovaly se v libou harmonii v osobě Lovi VIII.
Hned po nastolení svém sv. Otec zname-
naje okem daleko zívajícím citelně ne-
dostatky doby naší, znamená zloubné
pro veškerou společnost lidskou snahy,
jaké u mnohých vlád caropských podpo-
ry docházely, ozval se hlasem mocným
a vážným proti škodám beznáboženským,
největšímu to vředu doby naší. A že
hlas ten nezmizel všude bez účinku mož-
no pozorovati u nás. —

Když rejdy socialistův a nihilistův v pl-
ném byly věru, když žádná téměř hla-
va korunovaná jista nebyla před rukou
zločinnou, když veškerá společnost lidská
v nebezpečí se octla nejvyšším: v době
té ozval se veliký papež a promluvil z
kapitulu křesťanského: jen společnost
základami křesťanskými proniknutá
odolá náhaze socialistické, a základem
této společnosti jest manželství, svátostní,
nad nímž vezdy bdi a bděla církve křesť-
ava.

Když veškeren svět pokroužen jsa ve blud-
né filosofii materialistické plným ta-
kořka douškem ssal do sebe zásady její:
„užijvej světa dokud můžeš a jak můžeš“,
tehdy prohlásil sv. Otec: ve filosofii
křesťanské jediná spása lidstva, fi-

Filozofie křesťanská jediný jistotistý
obrod lidstva! Toť postupný obsah

Encyklik jeho!
(Pokračování.)

Ohlasy všehomíra

Caeli enarrant gloriam Dei et opera
manuum eius annuntiat firmamentum Psalm 18/1.

Velikolepý to zjev, za tiché, jasné noci
popatřiti na obrovskou tu klenbu hvězd-
natého nebe, žítí všecku tu krásu a jasný
ten lesk nebeských těles, pokochati se
v jich pívabu a sledovati jich pohyb
a klid. Hle, jako nescetné stádo stří-
brovlných berušek na prostorné pasou-
cích se lucině: tak jeví se nám típyt-
né ty hvězdy, a ten měsíček snivý u-
prostřed nich pastýři se podobá, jenž
věrně hlídá zvětného stáda svého. Vzhled-
ni jen vyhuru, člověče, vynes mysl svou
v říši těch nebeských lamp, jež na tor-
dou klenbu modrého nebe zavěsila vš-
emocná ruka Boha Stvořitele, cti vý-
znamná ta slova, jež zlatým písmem
vyryta jsou na obloze nebeské a jež o díle
světci Mistra velehlavného, co čteš ve
skvostné knize té?

„Tam zákon psán, jenž světy ve prostor
tak ladně uvádí, tak milokrásně,
jak v písni jen se druží tónů sbor,
zda lidský duch snil velebnější básně?
zda tvářky ní té tajné světlé pásně
máš náhoda být slepá, bezduchá?
Ci při tom pohleda tvé srdce hlasně
co doplněk té písni nebuchá,
a nepojímá zas té blažší předtucha?“

Aj, kdo ladnou vysvětlí všehomíra har-
monii? Co krásy, co pívabu v něm
dřímá! Člověku duchem ve pívabu ty
se ponořujícímu jest nejinak, než jako-
by za večera letního na pokrači octl se
idyllického údolí, v němž vesnička se
táji prostá, jakoby viděl obláčky dýmu
vystupovati ze stromových chýší, jakoby
slyšel přidušený rachot vozů s úrodou
polní sjiždějících za soumraku, jako-
by slyšel jemný zpěv lidu vracejí-
cího se z práce, jakoby v uších mužněl
zvuk zvončků zavěšených na hrd-
le skotavího stáda, a v ošlých ten
ruch milého údolíčka jakoby misil
se v pívabné harmonii večerního zvon-
ku stříbrný hlas k modlitbě zovou-
cí. Tu náhle jakoby utichlo vše, ni
vánek nehýbe listěčkem vše tiše a
zbožně šepotá: „Anděl Páně!“
„Zdrávas Maria!“ Tak velebně
úchvatnou jeví se ta ladná harmo-
nie všehomíra — ač slabým tolika
jest odleskem věčné harmonie Božské,
jež nevyvážitelným ji zdrojem vše-
líkého řádu nad- i pozemského a již
nikdy nepostihne nicotný rozum
lidský. —

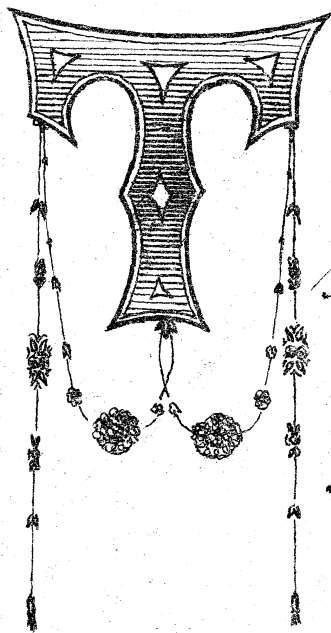
Stella maris.

Kdy v nitru trojím zuří bouře lita,
Kdy vír ale vášně vlní tvoji smítá

Kdy žití lodce krozí skála skrytá:
ku Hvězdě vzhlížej, Marii vzývej!

Tidaš Jškariota (K.)

ať, čarná noc, jak Východu jen známa,
 v svou náruč jala Sion, město svaté
 na chvíli tajíc nádheru tu všechnu,
 ty stěny mramorné i ozdoby jich zlaté.
 Kol ticho vše, jen ve vzduchu to šumí,
 kdy sen se zvedne peruti svou sněžnou,
 by v sousedství zas shvělé rozdál dary
 a na tvář isměv kouzlil rukou něžnou.
 Dptáček dříme na jiskrové sněti,
 již listí nad ním chrannou střešku klene,
 a ze sna ještě do zpěvu se dává.
 A zas je ticho, ticho nezkalené.
 Než toto ticho plné rajské něhy
 teď lidská noha nenadále ruší.
 He! kdo to spěchá z klidného města?
 Co nepokojem plné jeho duši?

A proč je právě zaměřil své kroky
sem, stajnou kde duch jenom bázni stane,
co ozvěnou zde temnou stromek každý
v radě hlásá Mistra v Getsemane?
Ci jest to jeden z učenníků Jeho,
jež bolest vede v tato místa křížů,
by zasvětil mu vděčnou slzu svoji
jsa od kříže snad zahnán vztekem lízy?
Tom vzla dvířka - neznámý je, schvatem
hned přirazil a plavým okem zíral
kol sebe chvíli a gas tu Sionu,
jenž v náručí své svaté město svíral.
Tom oku jeho divná záře blýská,
tak divná, děsem že až plní duši,
z pol divá bolest zápasí v něm s pomstou,
z pol zoufalost gas obě zmáhá, křučí.
Boj hrozný vnitru zavířil mu vztekem,
neb zatatou pěst náhle pozvedl k městu,
gas z oka jeho vyšlehl děsný plamen
a z úst si kletba volnou razí cestu:
Bud' proklet na vždy, Sion, ty zrádný,
bud' proklet, ty i bidní vládci troji!...
Tak plesali, když navedli mě k činu,
jenž duši mou teď zmítá v nepokoji!

Tak sladká slova plynula jim ze rtů:
„Ten učin to a vlast ti žehnat bude.“
A já jim věřil, zradil jsem jim Mistra--
O jak mne stihá hled ten jeho všude!
Kam pohlednu, jej vidím stále, stále,
ten pohled jeho plný bolné lásky,
jímž uvítal mě, když jsem políbením
Tej vydal v ruce veletnějštké chášky.
Ten pohled smutný jak mi pálí v duši,
jak mučí mne!... Kol hlavy mé se točí
tak divná havět!... Třpy! Tsem zrádce, zrádce!“
A fidáš ve dlan' zoufale tisk' oči.
A jaké blaho časné, věčné při něm;
- po chvílce šeptal níže kloně hlavu -
Tíž pozdě, pozdě, Mistre skonal právě,--
již ztratil jsem Ho, ztratil Jeho slávu!
Co zbývá mi? - Nic, než rychlým činem
se zbavit na vždy nekonečné bídě! --
Kuč rychle tedy! Sechci ještě byti,
jsa zrádcem Boha, vyvrhelem lidí!“
A rychlým krokem ovítil se v houšti.
Ten časem ještě zasušelo loubí -
a pak se ticho rozhostilo kolem. --
A východ rdí se - s nocí den se snoubí.

Ostarobylosti Rajhradu.

(Pokračování.)

Tímto činem dobyl sobě zároveň důstoj-
né ruky Jitčiny, o níž se právě ucházel,
stal se páncem Moravy a připojil ji
na vždy k Čechám. Než na tom státní
bohatýr nepřestal, nýbrž všemožně hle-
děl pomoci zemi téměř po 120 let nepřá-
telským vpádům vydané. Jako drudý
Jeremiáš nade zřehou města Jerusale-
ma hořkoval, tak rozleštnil se největší

naš hrdina, spatřiv sídlo veleslavných
Mojmírovců a stánek Hospodínův nupní
v rozvalinách a k slzám pohnut rozvažo-
val, jak hrozná bídě odpomoci. Učinil
sobě z veliké válečné kořisti Moravu
proti novým nepřátelským vpádům

*) Cod. Dipl. Mor. I. 112. nadošlá listina chra-
mu sv. Petra v Olomouci.

pojistiti a místa druhdy slavná obnoviti, což také vykonal. Mimo jiná místa jako: Olomouc, Břeno, Přerov, Tustiměř, nově založený Spytihrovn* (na blízkosti uho Telehradu, r. 1030.) a Opavu (proti Polsku), pojvednul i tvor rajhradskou opět ze zapomenutí a vystavěl tamtéž kapli ke cti svatých Petra a Pavla.

Jda zvláštní úcta tu knížatím apoštolským jej k tomu vedla, jest pochybné. Více podstaty má do sebe domněnka, že již dříve ve hradě onom stávala kaple těmto svatým zasvěcená, jako též např. v Břně a v Olomouci.

Poněvadž však naši sv. Věrověstové chovali zvláštní úctu k sv. Klementovi, papeži a k jeho počtě kaple a kostely zakládali (v Olomouci*,*) u Osvětina, Levém Hradci na Vltavě,¹⁾ a v Litomyšli²⁾, sluší ne bez příčiny chrámy sv. Petra a Pavla klásti až do doby Mojmíra I., za něhož biskupové němečtí, zvláště Passovští a Solnohradští Moravané na věru křesťanskou obrátiti se snažili.³⁾

Pozn. I. Lisobení biskupů německých na Moravě nikterak není na ujmu našim Věrověstům slovanským, ba utaguje naopak, jak vetché kořeny, věra od cizinců klása,

*) Cod. Dipl. Mor. I. 113. „in uita Veligrad, ubi cepit christianitas.“ Hildegard Tradištský.

**) Cod. Dipl. Mor. I. 112. Bret. restituit ecclesiae s. Petri et capellae s. Clementis Olmuiceni dotem.

¹⁾ Pal. Těj. nar. čes. I. 154.

²⁾ Cod. Dipl. Mor. I. 32. poznámka (Monse. Těšina atd.)

³⁾ Cod. Dipl. Mor. I. 11. Rinharius. Pataviensis... baptizat omnes Moravos anno 818.

na zapouští, zvláště kdy meč tuto věru předchází a sprovází. Neboť Rostislav v listě k Michalovi, císaři řeckému, výslovně praví, „že lid jeho od modloslužby sice upustil a kotov jest, křesťanský zachovávatí zákon, ale že seonu nedostává učitelů takových, kteří by jej onomu zákonu vyučovali a jej vedli.“ Následovně zásluhy sv. Bratří jsou tak velice, že jim samotným jediné přísluší název apoštolů Slovanstva, tak jakož Němci ani sv. Fridolina, ani sv. Columbana, Galla a jiné za apoštoly nepokládají, nýbrž pouze sv. Bonifacia. Díla všech předchůdců by byla přišla na zmar, kdyby sv. Cyrill a Metoděj nadšení láskou s nebe slovem bratrským nebyli přispěli ke pomoci semeni v půdě desné jisté záhubě vydanému.

Pozn. II. Jest pozoruhodno, že ve staré době první chrámy vzemi se svěťovaly hlavně na počest Matky Boží a prvních světců a nejrůzka podle jmen svatých, k jejichž cti byl založen katedrální chrám biskupů klášajících věru. Arcibiskup solnohradský Luipram vysvětil (r. 830.) na hradě Trivinově chrám ke cti Bohorodičky,* rovněž naši sv. Apoštolé postavili první chrám na Moravě a s ním všech národ pod ochranu Matky Boží,

*) Cod. Dipl. Mor. I. 23. Trivina.... construxit in fra primatus ecclesiarum quam Luipramus, archiepiscopus Tuvanensis in honorem Dei genitricis consecravat a. DCCCL.

a Bořivoj byv od sv. Metoděje na Velehradě pokřtěn, vystavěl v Praze chrám, ve jmě svatě křálovny." * Když sv. Bonifac posvátný dub Jovišiv (v Giesmaru) vrátil, zbudoval z jeho dřeva kapli sv. Petra. K dřívě uvedený arcibiskup solnohradský, Luipram, odezdal chrám od Triviny (r. 853) zbudovaný sv. Rupertovi a sv. Petrovi, ** chrámem to prastarým * Brandl: Soloha starého Velehradu str. 36. ** Cod. Dipl. Mor. I. 26. Jak známo hlásal sv. Rupertinu křesťanstvu v Solnohradsku ještě před sv. Bonifacem, k jeho počtě byl založen velechrám v Solnohradě (římské Iuvavum),

v Solnohradě. Na počest sv. Štěpána byl ve Břevnovském klášteře oltář, před nímž bl. M. Týr byl pochován a ku počtě téhož světce, pravomučníka, postavil Oldřich I. Přemyslovec a jeho choť Ojha (r. 1078) klášter Hradištolý blíž Olomouce. * V Ostrovi (u Uh. Hradiště) stála za Oldřicha kaple sv. Jana Křtitele s klášteřem benediktinským, jehož nadání Břetislav rozmnožil. ** (Sokáč) chrám pak sv. Petra, jakoz i benediktinský klášter toho jména pocházejí z roku 580.

* Cod. Dipl. Mor. I. pag. 116. et 131.

** Cod. Dipl. Mor. I. pag. 164.

Ad astra!

(C)

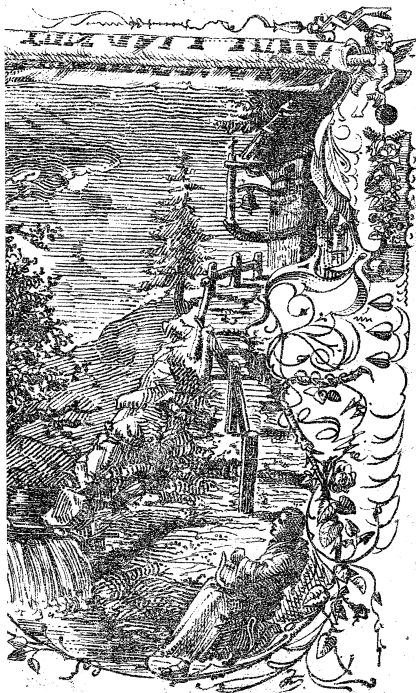
Kesú sa duše anjelským letom...

Sladkovice.

en vj's a dál se pouštěj, duchu testníj,
Tam v modrý blankyt zalet hvězdnatý,
Pluj za světlem jsa vankem nesen tichým,
Tam trůn ti chystá cherub křídlatý —
Jen vj's a dál!

Jen dále spěj ve sbory Nebešťanů,
Ve vyšin svatých stánek zbožněný,
Kde krásá věčná v nadouškovou sluní,
Tam beř se duchu, tam dost odměny ---
Jen vj's a dál!

Chop ratolest jíž Světcem podávanou,
Ve chmurách mraků tobě kynoucí,
Vyleť ode hrudy bídné pozemskosti
Kde křísňý řev se tiší kynoucí
Jen vj's a dál!

Tiž stíhej pouta tebe silno proucí,
 Bud' vítězem nad mocí světovou,
 Vstup v triumfovém vzletu do nadzemská,
 Tam poj se věčně s duší Světcovou...
 Jen výš a dál!...

Podvanácti letech.

(Pokračování.)

Než kdo vypiše bol a žal, který srdce rodičův naplnil, ani v davu vojenském z boje se vracejících marně pátrali pomilovaném synu, kdo vyličí hoře, jakým manželka stříčena, když muž marně čekala, ano když ji slyšeti bylo, že v dalším zemi odpočívá! ---

"Kdyby Ján Bich dol, a Járubí Václav se už také vrátil," pravil lučinský panáček k panu faráři rozmlouvaje s ním u fary po ranních službách Božích. "Vím-li pak jste si, velabný pane, starosty? Člověk by ani nevěřil, za čtort, roku tak se změnit! Taký to byl ještě o žních statný muž, a nyní?" "Ano, ano, pane učiteli. Ani pochopiti nemohu, co se se Járubí děje. Kolikrát jsem jím už domlouval, aby se nevydával naděje ve šťastný návrat Václavův, z plna srdce přál bych jím, kdyby dnes uvítali pod svou střechou svého syna." ---

Přání paně farářovo se nesplnilo. Václav se nevrátil. Járubíovým bylo hořký kalich až na dno vypiť. I poslední zátknit naděje už zhasl.

Marno bylo těšení, marno domlouvání. Těch slz, které ubohá matka den ze dne

pro jedináčku svého ronila, toho nářku, jakým celý dům naplňovala! Járuba poptával se na úradě, ano jeli do hlavního města — než marně.

* * *

Příroda ponořila se v zimní spánek. Všude, jak na rovinách tak na vyšinách bělaly se stříbrolesklé vrstvy sněhové — vše jeden bílý rubáš. Nikde, nikde známky života. Ty stromy tamo stojí tak smutně, tak nepohnutě, jakoby rozjímaly o samotě světské. Kde jsou ty časy, kdy stály v plné zeleni a krase, kdy líbou, vůni kolem sebe šířily, kdy na květech jejich pádly se nesčetné roje pilných včelíček, kdy stinnou poskytovaly besídku zpěvnému ptactvu! Jda se, jakoby si navzájem šepotaly: „jak jsme nabýly, tak jsme pozbyly.“ Ano pozbyly jste, avšak v krátkce opět nabudete. Co nevidět přijde zase jaro, bude zase máj. ---

Tinak jest u člověka. Co ztratil v tomto životě, je ztraceno a nebude mu navráćeno, leč až někdy tamna nebesku. A proto s bolesti loučívá se s tím, co mu drahého; s bolesti patí za rakví otcovou

sirotek, kdy poslední hvězda mu ni dopadá, s bolesti celuje matka studené čelo synovo vědouc, že poslední to polibek v tomto životě.

S bolestí vjeli se i Žarubovi do svého osudu. Ze všech těch naději stvělých, jež kladli ve svého syna nebyla než truchlá upomínka. Ubojáák! S jakou radostí byl by pospíšil i letos z Prahy na krásné svátky vánoční, vjdyť se už blížily. ---

U Žarubů měli letos smutný stědý večer. Kde jindy radosti a veselí konce nebylo, uhostil se nyní zármutek a trud. I ta čelá truchlila, přilnulať k Václavovi tak, jako k hospodáři a hospodyni; těšila se, kdykoliv domů zavítal, náda naslouchala, když o různých událostech a příbězích z dějin vlasteneckých vykládal. Ný div, že bylo při večeri téměř hrobové ticho. Na návsi ozývalo se praskání a troubení pastýře, jenž věstil den radostného hodu vánočního, jako druhdy pastýřové na luzích Bethlemských. Zrušky za nedlouho umlkly a Lucínem rozhostil se zase posvátný klid. Blaze usmíval se měsíček s hvězdíčkami na šťastné i nešťastné pozemšťany. ---

Na jeztrů slaven Boží hod vánoční. Lidé právě se ubírali z kostela ze služeb

božích. Jedni vykládali si o krásném kázání, druhí vychvalovali pana učitele, jak dovedně dnes řídil zpěv, opět jiní mluvili o vánočním stromku, jaký uchystal starý Žaruba dětkám lučínským. „Máme to starostu, pravil domkář Boreš ku svému sousedu Smržovi, tolik peněz obětoval pro naše děti. Daleko široko takového nenajdeš; jen kdyby se mu byl syn z té prožlukté Bosny vrátil. Kdož ví, zdali ---

Nedopověděl. Kolem právě se bral náš Žaruba. Boreš se Smržem pozdravil, starosta poděkoval a zaměřil přímo domů.

Teště jen několik krokův již byl ve svém statku, když naň ze zadu zavoláno. Obátil se a vidí, aha k němu běží učitelova dceruška a za ní křáčí zdoluhavým krokem mladík ve vojenském šatě.

„Vědu vám hosta, volá děvče, ptal se po vás.“ Posledních slov Žaruba už ani neslyšel, jako blesk projela mu hlavou myšlenka, že Václav přichází, nemeškal a pospíšil přichozímu vstříc. Avšak zklamal se.

Mladík nebyl Václav, nýbrž jak sám vyznal, Václavův přítel, Karel Podhorský. (Pokračování.)

Lev XIII. a zásluky jeho o Slovanstvo. (Pokr.)

Tu mluvil pohádě otec ku svým dětkám přebývajícím v domě otcovském. Leč na tom nepřestal starostlivý otec; jemu i ty děti stejně jsou milý, jež svedeny

byvše — na mnoze bez viny vlastní — na zcestí bludu, i tém stejnou věnuje péči, snaže se stejnou láskou uvést je na cestu pravou. A tu vidí mohutnou rodinu slo-

vanstva, jejíž mocná větev ve bludném
žije rozkolu. Může-liž tu býti ukoluzna-
šenějšího, nežli zůstati zbloudilé dítky ty-
to, přivéstí rozkolníky slovanště ve spoje-
ní s Římem? A tímuto ukolu, věnuje
Lev III. hlavní péči, hlavní pozornost svou.
„Připomínáme si to, vše,“ praví v nejno-
vější Encyklice, „s radostí velikou a klu-
boce nás to dojímá, když zpět pohlížíme
k minulosti, která buď v nás vzpomínky
na spojení se slovanšých národů, s církví
římskou, započaté s nadějemi velmi švá-
lými.“ Vídí však, že slaby jsou lidské
sily k ukolu tak velikému, proto obrací
se na ony Světce, již pro svět slovanšý
tolik učinili, aby zrak jejich i nyní na
veškerém dlel slovanstvu, za podporu
je vyzývá káže světu celému, je oslavo-
vati káže zvláštním svátkem veškeré-
mu světu katolickému. Toť jest, co za-
vdalo příčinu Encyklice, na níž s ra-
dostí pohlíží veškeré národy slovanště.
Všimněme si doby, v jaké podána nám
Encyklika ona. Na Balkaně k novému
životu probouzejí se národové slovanští
pokoušejíce vymaniti se ze staletého jha
mošlemského, v tu právě dobu ujímá
se jich starostlivý otec křesťanstva hledě
k tomu, aby zbavíce se jha otroctví vy-
manili se též ze jha bludů. Trávit sám:
„Ještě průběhem doby nastala v oněch
slovanšých krajinách změna státních
poměrů, zda se nám, že přišel okamžik,
abychom podporovali slovanště národy,
jichž blaho a spása nám tak velice na
srdci leží.“
Jest nám povědom obsah Encykliky

oně, víme, s jakou úctou, s jakou pietou
mluví sv. Otec o světcích našich, jsme
si vědomi toho, s jakou chválou zmiňuje
se o nich, jsme si též toho vědomi, s jakou
láskou, s jakou poctou zmiňuje se
o mohutné rodině Slovanstva, jak ctí
a chválí jazyk jeho, avšak oceniti slova
ta sotva dovedeme. Považme jen, kdo
tu promluvil slova závažná, a o kom je
promluvil. Považme, kolik tu třeba od-
straniti předsudků zastaralých, zmi-
niti se o době, kdy ještě vždy považováni
jme za čeled jaksi podřízenou, zpra-
sem tak pochvatným a lásky plným
o soukmenovcích našich, které od pán-
cové naši ani za hodny nepokládali; aby
zbaveni byli krutých pout otroctvých.
Hle, těch blaho a spása tak velice
na srdci leží svatému Otci! Ano, vždyť
On stejným Otcem všech, Onť pravým
Otcem našim, Onť spravedlivě se za-
stává a pečuje o všechny dítky své, Je-
mu národ jako národ, a ten nejbližší,
kdo nejvíce pomoci jeho potřebuje.
Mluví ještě někdo, Řím je Slovanstvu
vždy jen byl nepřítel: Encykli-
ka Lea XIII. usvědčí každého ze lži a davůd-
ci, kterak bezdůvodno jest ono tvrzení, do-
svědčí každému, jak lástivým jest otec
papež římský veškerému Slovanstvu, jak pe-
člivě a obětavě se stará o blaho jeho. Trávit nám:
„Nepřijíme si ničeho tak více, než bychom pe-
čovati mohli o jich spokojenost a jejich zdar, a aby-
chom je všechny věcným poutem, svorností,
kteráž je nejlepší a nejpevnější garankou
jejich blaha, k Sobě připojiti mohli.“
(Dokonění.)

Literární obzor.

Sborník Velehradský, ročník I. (Br.)

Jestliže ku slavnostem i méně důležitým rozsáhle konají se přípravy, čím více a důkladněji dlužno se připravit na důstojnou oslavu památného roku 1885! Kato již nyní čas jest pomýšlet i s přípravami započít. Což divu tedy, že samo to středisko, věsteňích slavností Cyrillo-methodejských, posvátný Velehrad náš, proní učinil krok, pro ně přípravu předseřal k oslavě tisící, ročníce úmrtí sv. Methoděje? Tyšelt tam právě nedávno I. ročník „Sborníku Velehradského“ redakcí Dp. Látana J. Tykudala.

Rožmanitý a vybraný obsah tichý té ku bláhé opravňuje nás naději, bude-li se ve smrti, tom dále účinně pokračovati, že konečně dospěje k rožvoji svému vynešena myšlenka Cyrillo-methodejská, jež k tomu hlavně čelí, aby vědomí ryze totolické na gařládě jazyka mateřského rožšířilo se po rožstech našich. Ohlas myšlenky oné gagníva k nám hned z Mohyly Methodovy, překrásně to básně milého našeho Píve moravského, básník píše o posvátné hrobce Methodově vyjádřené nadšeně:

„K hrobky té si bratři nuce dejme,
druhdy jak bylo, práci ku srovné,
k matce se všichni ku společně gnejme,
Velehrad nový sobě vzdělav gnejme
na stále Církve Píne nestorné.“
Nelze nám tuto do podobna rožebírat
jednotlivé články ve Sborníku umístěné,
poukazyjeme toliko především na vřelou
zpomínku na cyrillo-methodejský
rok 1863, — stěnadí mimoděk vyplane

hruď nadšením a láskou k velikým dobro-
dincům a slavným Věrovcům našim sv.
Cyrillu a Methoděje; poznávat rožsáhly jich
význam nejen pro katolický lid moravský,
nýbrž i pro veškerý národy slovanské. —
Mimo to golaštní pozornosti gaslňuje
apologetický článek: „Pravda-li že církve
a papežství vědu a pokrok okrožují,“ jakož i
pojednání: „O počátečních úcty sv. Cyrilla
a Methoděje na gpadě.“ Anko látky po-
uoné a veležajímavé shovají v sobě články:
„O starožitných obrazích s cyrilskými
nápisy v Římě“ od vdp. Mat. Procházky,
„Legenda Petrohradská“ od Mel. Halabaly,
články bratří Jirákův (Haple a kostely
sv. Klimenta, Památka Svítavská, Nábo-
ženské nářvosloví slovanské), rovněž i po-
jednání J. Havelky o některých památ-
kách cyrillo-methodejských. D. H. Jirák
dovožuje, že nářor Řekův o vřísti, o třísti
či podstatě úplně se shoduje s naukou ka-
tolickou. Totynutím velmi praktičtým na
oslavu r. 1885 jest návrh Dp. J. Soukopa ve pří-
čině opravy hradky chrámové. Říky by si ho po-
věřímulo především naše vel. duchovenstvo!
Článek: „na posvátný Velehrad!“ vyjadřuje
myšlenku, že mocná přímhava nebes krá-
lovny režvydatněji přispěje ku gjednovení na-
katolických národů slovanských v gjednótě pře-
vé víry Kristovy. Ostatní obsah Sborníku
neméně jest pozoruhoden. Jest si toli-
ko přát, aby ročník I. mezi čtenářstvem
naším hojně se rožšířil, tím gajistě podmi-
něn jest úspěch ročníků přístích.

Klas z ciziny.

Matičko, matičko,
jak mi smutno tady,
tam se poohlédnu,
cizota je všady.

Cizota ve tváři
cizota i v duši,
a ta mé srdcečko
nevýslovně křesí.

Když se mráčků řada
v duši mou vkrádala,
Tys je sladkým retem
z čela selibala.

S Tebou jsem si srdcem
k srdci pohovořil,
zde abych se jenom
stále klaněl, dvořil.

U Tebe tak blaze
vždycky mně bývalo
když Tvé oko snivě
na mne se dívalo.

Zde když v duši bouře
zachocením hromu,
nemám si upřímně
postěžovat komu.

Matičko, matičko,
což je zde jinde,
když na to zpomínám,
je mi až do pláče.

Zvěsti biblické a tradice národů v.

(Pokrač.)

Jako příjemně a libě čtou se zprávy písmo sv. o stvoření světa, o stvoření prvních lidí, o jich blaženém žití v ráji rozkoše, o jich panování nad veškerou přírodou: tak nemile a bolně dojmají nás slova: „Kad pak byl chytřejší nežli všichni živočišové země, kterej byl učinil Hospodin Bůh“ slova ta jimž počíná hlavní děj oné osudné truchlohy, jejímž hlavním předmetem jsou první naši rodičové, jež však proměnila se ve tragedii veškerého pokolení lidského. Tád prvních rodičů velikou tvoří katastrofu v dějinách všech národů. Jestli to událost, jež sama nejzřetelnější, nejjasnější a zároveň jediné pravou jest odpovědí na nejzáhadnější otázku života lidského, na otázku totiž: „Odkud pocházejí veškeré glo na světě?“ Je známo, kterak pokoušelo se lidstvo dlouho ale marně pravou naléztí odpověď na otázku onu, známo, kterak největší duchové a myslitelé vzdělaného světa pohanického všemožně snažili se dopátrati, dohloubati se příčiny a původu mravního gla, - než veškerá jich práce, veškerá namáhání nikdy neproniklo ku pravému jádru, ku pravé podstatě věci. Toliko z daleka jakési tušení slabé k nim zavívalo, jako kdy za tichého večera letního poslední vlna zvonková malého zvonku z vesničky měla vzdáleně dojde ke sluchu našemu a my tak jen slabě tušíme, že tam právě do-

znělo andělské „Ave.“ Než k tušení onomu nedospěli ani všichni ti veleduchové, nýbrž ti toliko z nich, kteří jali se zpromati starobylé národu tradice a pověsti ze mnohých pokolení na potomky došlé. Neboť ztěch toliko zachovaly se stopy - ovšem velmi slabé - veliké té pravdy, již ryze a prostě sděluje nám sv. písmo. Uvedeme tedy aspoň několik málo slabých těch ohlasů z doby pradávné.

Dosti zachovalou a písmu sv. podobnou pověst o pádu člověka mají Jndové. Za svého praotce, čili prvního člověka - ovšem jaksi glozného* - považují Brahma. Toho aby zkusil Šiva (ših), dal vznést ho v ráji stromu života. Brahma, chtěje při se zgrupnosti své na roven se postavit bohu, utěhl koč ze stromu toho, jenž nalhal mu, že vskutku bohu jest roven, čemuž Brahma uvěřil. Než za přestupek ten přísna stihla jej kletba rozhněvaného Šivy, takže z ráje byv vypuzen, do propasti hluboké uvržen jest, kdež dlouho měl zůstat, ješto však ze hříchu svého velmi se kál, dostalo se mu milosti.

Kromě toho vypravují Jndové, že první žena, jež z těla Brahmova posla, ku hříchu jej svedla, začej jej opustiti musila, ješto pak tělo smrti a zpračnění

* Dle veliké většiny tradicí národních dlužno souditi, že názor o prvních lidech a praotcích byl jako o bytostech vyšších, božských, které ovšem od božstva nejvyššího pošly, nebo stvořeny byly.

dostalo se za podíl. Ototo prvnížně, služno podotknouti, že se jeví ve dvojném světle, dobiém totiž i glém. Ve světle dobiém — pravít se o ní, že na počátku potkořila zlého ducha v podobě hadí, jehož hlavu potlačila, a že jednou opět přijde, aby demona glé-

ho zahladila a vládu mada světem opět na starého boha Jndru, místo na Brahma přenesla. Ve světle stinném jeví se ona první žena příčinou a přivodkyní smrti, nemoci a všeliké bídě pozdějšího věku. —
(Dokoncení.)

Lev VIII. a zásluky jeho o Slovanstvo. (Dokoncení.)

Encyklika zřejmě prozrazuje, jak váží si sv. Otec jazyka slovanského, že slavnostně potvrdil slova papeže Jana VIII. ve přičině užívání jazyka staroslovanského při výkonech bohoslužebných, novou tím jemu udělav sankci za jazyk bohoslužebný. A skutky přesvědčí každého, že nejsou to snad jen hola, lákavá slova, jak některé listy do světa vytrickovati se neostýchaly, dosvědčí jemu, že sv. Otec na vlastní peníz z almužny již oddaný lid katolický t. nohoum jeho klade, tisknouti dáva liturgické knihy slovanské, že horlivě o to se stará, aby rozmnožen byl počet mladých Bulharů, kteří by vzdělávaje se na základě liturgie slovanské missionáři se stali mezi bratry svými. Tu nemluví pouhá slova, tu mluví skutky, tot láska účinná nešťitící se oběti, aby vykonala aneb alespoň půdu připravila pro úkol vznešený!

O kterak by možno bylo, by blahodárná a horlivá činnost ta nenesla záhy ovoce týženeho! A kdožby neviděl již nyní nadějných počátků díla toho vznešeného! Kdož netěšil by se na onu dobu, kdy přimluvou Světců našich slovanských, jež způsobem tak slavným oslavil sv. Otec náš, i

ona větev mocného národa slovanského již zhoubným rozkošem doposud vzdaluje se Říma nazpět uvedena bude ve spojení s prestolem Petrovým? Vzdáť od tohoto nikdy neodchýlili se ss. Cyrill a Methoděj, jež přece všckero Slovanstvo i rozkošnické cti jako apoštoly své, o čemž s důrazem gmiňuje se Lev VIII. Kdož by netěšil se na to, jak mocná posila vzešla by ze spojení toho všckerému světu katolickému? A neklameme-li se zprávami předčasnými, doba ta není vzdalena, činnost sv. Otce se gdařným pottává se výsledkem, tak gajistě souditi možno z torkordatu, jaký uskutečniti se má s říší ruskou, a jemuž ale doslechu jen podpis sv. Otce ještě schází. Východnost jeho pro stolicí římskou upříti nelze. Důfejme, že na přimluvu našich Světců se jistě uskuteční, byl by to první avšak jistojistý krok na dráze smíru, k němuž okamžitě velepřígnivý gajistě jest nyní, a k útolu tomu byl-li kdo dříve povolán, gajistě nejpo-volanějším jest Lev VIII., jenž takou osvědčil lásku ku Slovanstvu Encyklikou svou!

Ahle, Encyklika ta předčítana byla ve

chrámech českoslovanstých právě vztávé
slavnosti sv. Klimenta, mučedníka a ná-
městka druhdy na stolci sv. Petra, jehož
věrnými stileli byli naši Těrověstové,
jemuž tu poctě chrámy zakládali po-
vlastech našich. O těch by Světec onen
těž mocnou svoji přímluvou spojil se při-

mluvou sv. Apostolů našich, aby dobrotivý Otec
nebeský milostivě pačil, shlédnouti na všechny
kmeny Cyrillo-Methodějské, aby v jedné spo-
jení s pravou církví bylo obnoveno, ve druhých pak
spojení to ještě více utuženo, viditelného pak Krista
na náměstka za neocenitelné jeho zásluhy,
aby odměnil Bůh korunou slávy.

U Tatry.

(O.)

Tatry stál jsem opuštěn---
vše vřítol děsně šumí,
a Váhu voláště bouřný jek
v mé duši budil dumy.

A divaje se v šerou dál
jsem naposledy zpíval,
vždyť Slovenska již také zpěv
ach, div že nedognival.

Ty hory rodné, kraji ráj,
a smutný lesů věnec:
to všechno se mi zagdalo,
jak siůj opuštěnec!

Vzamyšlení.

(Br.)

Tu es pars...! já Tobě děl
A přísahal jsem duši,
Ža pravdu, že se pustím v boj,
Byť byl i sebe tužší.

A nyní Bůh ví, čím to je
Vše v nitru vše mi, pláne
A občas slyš jako hrách
Mi soka v knihu stane.

O- prosit jsem Tě zapomněl,
Bys poskytnul mi síly,
Bys nedal klesnout duši mé
V zlé časů chvíli.

Tři pověsti.

z Domažlicka

(Bd.)

Dobrá náš veský lid, pokud ještě kate ne-
zkažen jest vlivem moderních filosofii,
potud k němu na venkov ze větších měst
nevnikla ještě býliberální osvěta, posud
rád baví se za dlouhých večerů zimních
vypravováním různých a divných pohá-
dek, báchorek a pověstí z dávných zašlých
dob. Těs ta již národní jeho povaze ta-
kořka jest vrozena. Pohádky o zakletých
princeznách, jež z moci zlých čarodějů
nebo čarodějnic vysvobozují statní, bázně
prosté rytířů - hrdinů, báchorky o lesních
pannách, jež mladencům sličným ve
snu duši vypily, o rusalkách, jež před
dávnými a dávnými časy v každém lese
a potoce bydlely, provádějíce tam za jasných
nocí při svitu měsíce rozličné tance a
reje, báchorky o divných lesních žentách,
jež hospodářům naobli mnoho škody
působily a matkám dítky unášely :
takové a podobné báchorky ovšem hrají u
lidu našeho ilouku důležitou a při vypravo-
vání prouí téměř gaujímají místo. A
co zvláštního jest : že byt i každý den znova
a znova se vypravovaly tytéž, přece stále
baví, stále myslí posluchači poutají. A
baví netoliko děti, nýbrž i dospělí rádi je
poslouchají.

Nejcasteji však a nejradeji vypravu-
je si lid náš pověsti místní, jichž děj
odehrává se na místech jemu známých,
v jeho rodišti, takorika před očima je-
ho, nebo které se odnášejí ku předmětu

jemu milému neb aspoň známému. Po-
věsti ty rostou s pokolením té neb oné
dědiny; jsouť ústním podáním, jež
děl vuků a ten, když sestarne opět
vukům svým vypravuje. Pověstmi
místními vlast naše jest přebohata;
neboť netoliko města a hrady mají svou
historii, nýbrž i každá dědinka, každý
hráz, každá boží muka, ba i ten obrazek
v lese na stromě zavěšený, i ten kámen
u cesty a mezník v poli má svou po-
věst, má svou historii. Tuto chcí u-
vésti tři pověsti místní z okolí Do-
mažlic, jež slychal jsem jako malý
hoch od zvěčnělého děda svého, tehda
starce více než osmdesátiletého.

I. Zoraný kámen.

Obce Milavice a Krastavice na Do-
mažlicku mají pěkné, rozsáhlé a dosti
zachovalé lesy, po většině jen jehlíka-
té. Lesy ty táhnou se po malém ná-
vrší a každé obci náleží z nich polovice.
Na jednom místě, na hranici mezi
oběma říká se : „u zoraného kamene.“
O původu tohoto pojmenování vypra-
vuje se v okolí tato pověst :

Před dávnými časy, když pozemky
nebyly ještě tak rozděleny jako nyní,
tvořily ony lesy obou těch obcí jeden
společný les, jehož obě obce užívaly dle
potřeby. Dlouho žily obě obce v nejlepší
shodě, ve přátelství a smíru, jakož

však nic netvářna světe věčně, tak i
dobrá vůle často v nepřátelství se gerhne.
A tak i zde. Mladí hospodáři, sousedé
obou oněch obcí počali ve spoletí se sváriti,
přítí a hádati, ti vyčítali oněm, že užívá-
jí lesa více, že ho nešetří. Aby tům hád-
kám přece jednou učiněn byl konec,
obě obce na tom se usnesly, že les rovným
dílem mezi sebe rozdělí. Než, jako se ne-
mohly dříve při společném lesu užívá-
ní dohodnouti a porovnat, tak, ba jisté
hůře bylo s dělením. Žádná obec nechtěla
býti zkrácena, každá chtěla větší a lepší
díl. Po dlouhý čas, den ze dne ubírali
se zastupcové obou obcí do lesa, by se do-
mluvili, jak les rozděliti, leč pohádky
s nepořízenou se vraceli. Že veliký ká-
men ležící téměř uprostřed samého le-
sa má býti východiskem měření o tom
již obojí strana byla se shodla, o tom
však stále trval spor, kterým směrem
měla by se hranice vésti. Žádná obec
ze svého dokonce ničeho nechtěla po-
voliti. Už zjelelo se samému Pánu Bohu
obou obcí, dříve v míru a přátelství ži-
jících, a nyní tak rozvaděných, poslal
s nebe sv. Prokopa, by při jejich rozdělení.
Sv. Prokop ochotně jsa poslušen rozkazu
Božího, zapřáhl si do silného železného

ho pluhu dvě řetě. a tímto spřežením jedné
noci onen veliký kámen na dvě stejné po-
lovice rozval a tak hádajícím se obcím
směr, kudy hranice by vésti měli nagna-
čil. Druhého dne, jako obyčejně přišli
opět zastupcové obou obcí, by se umlouvali
o hranice. Ale jak se podivili, vidouce
kámen na dvě polovice rozdělený! Dou-
ho si tím hlavy nelámali, ale poznali
hned, že vyšší nějaká moc mezi nimi
rozhodla; neboť kámen blže prohléda-
jíce užíeli, že vyznamenaná jest na něm
stopa čertova: jedna šlěpěj totiž jako
od nohy lidské a druhá jako od nohy koňské.
Tak byla pře ukončena. Nespěru, jak
nagnačen byl na kameni, ustanovili hra-
nice, a nebylo pak od té nikdy již mezi
nimi ni hádky ni sporu. Kámen pak
onen dlouho ležel na místě onom a mno-
zí starší lidé v Milavčích dobře se naň
pamatují a tvrdí, že stopa ďáblova
skutečně na něm byla vyznamenaná. Nyní
však již kamene tam není; neboť maji-
tel lesa toho jej roztloukl a rozvezl na
silnici; upomíná naň toliko já-
ma v níž ležel a pak pojmenová-
ní onoho pověstného místa, „u go-
raného kamene.“

(Pokračování.)

Literární obzor.

K slovanskému jihu. Básně Elišky Krásnohorské. — (Bd.)

Básně „K slovanskému jihu“, kteréž
v nejnovější době vydala čestně uzna-
ná básnička Krásnohorská, tvoří

zolaštní jakés unicum ve zjevech ny-
nějšího literárního obzoru českoslovan-
ského, tak že slušno blže o nich se zmíniti.

Literatuře naší za doby nejnovější až příliš patrným jeví se jakýsi sporný vax a kvas, vyšlehující hlavně dvojm směrem: jaksi novomodně (nemíníme všeobecný pojem „moderně“) kosmopolitickým a národním a to sice jednak domácíím goliště, jednak slovanským víbec. Kterému z těchto směrů bylo by dáti přednost, kterého se přidržeti, o tom nyní pomlčíme; uvažme však, jaké místo v druhém tomto směru zaujímají nové básně Elišky Krásnohorské. —

Jsou-li jaká témata, hodná strun básníka slovanského, at toho at onoho kmeně, bez odporu patří k těm nejrozněšenějším a nejvelebnějším — slovanský jich se svými ujařmenými reky, se svými dědici drahného mučennictví a vítězné slávy. — Bohužel, že právě teď, kdy poesie naše v nejutěšenějším rozkvětu, kdy ani nemůžeme si přát lahodnějších a krásnějších veršů i rýmů, když o nic potíž, pouze o dobrou vůli: bohužel, že právě nyní pěvcové naši s malým nadšením obrací se k onomu rekovému jihu, jenž užasem naplňuje svět. Tiž z této příčiny s jásotem uvítati měli bychom sbírku zpěvů: K slovanskému jihu. Théma toto, slovanský jich, arcit u nás pěstováno již častěji a se zdarem, jak prosou, tak veršem, ač spůsobem rozdílným. Negmínujíce se o různých pisatelích, kteří sem tam života našich bratří na jihu se dotekli, nemůžeme nepřipomenouti, jak pěkné plody vypestil nám z těžé půdy slovanské Chocholoušek

ve svém Jihu, neb Kapper v Guslích, zde spatrujeme hrdiny jihu zcela, jak si je v nezkalených ideálech představujeme. Nejnověji i Holčick chopil se thematic tohoto, ale namnoze setíel s uchvatné krásy hrdin svých všecť glatý pel, všecť nádech ideálu a poesie. —

Motivem zpěvů Elišky Krásnohorské byl patrně veliký a posvátný onen boj, který ještě před nedávnem na vrcholech Balkánu vířil, otrásaje celým téměř světem, — boj za svobodu.

Ideou nekonalého, ale překonaného již utepení a nabytí svobody prochnuta jest celá sbírka těchto básní. Jsou to ohlasy časové, ale nikterak snad verše příležitostné; jsou to zpěvy vlastními a takřka násilným popudem srdce vyzpívané, jakých nadšená pěvkyně utajiti a zamlčeti nemohla. Své veliké nadšení, svůj hluboký zápal pro veliké děje baltánské vyslovuje básnička uchvatně a dojemně hned ve „Předzpěvu“, který jest ódou vysoce vyletnou, jakých jsme málo četli. Nemohla lepe básnička opodstatniti stanovisko naše ku bratřím jižním, nežli slovy: „Ten sám kdo rehem byl, smí zpěvem k nám se vznést, váš varčín kvavý si v struny plést, kdo srdcem roven vám, vznět zápal váš i nám, on slávu jediný pěj hrdinám.“

J my kdysi reky — byli, ti pěli jsme, proč bychom tedy neměli lnouti kospřízněncům svým, slíženým jhem nekonalé tejším? — Po předzpěvu čteme objemnou, řadu zpě-

ve různých, lyrických i epických. Básně epické nejsou však nápodobení hrdinských zpěvů jihoslovanských, jak je šťastně zapěl na př. Kapper; jsou to vestry uměnělá vypravování různých scén a dějů z utrpení a bídy plného života porobných synů ráje a doklady hrusné královské, moslimské, a nesou se způsobem poesie moderní. Několik básní psaných jsou i bez

rýmů: Kdyby však básně nerýmované ve směr byly psány trochaickým veršem pětistopým, původním to veršem slovanstým hlavně ve zpěvech hrdinských, byla by tím cena básně po našem soudu mnoho a mnoho se zvýšila; jinak všechny tyto básně jsou jaksi malé, postrádající potřebné síly a hrdinného vzletu, jakýž by předmětu opěvovanému přiměřeným byl. (Dokončení.)

Priměry a podobenství.

Sursum corda! – Člověk spravedlivý podobá se stromu zasazenému při potoku. Hle, kterak mlaty nad ním se přehánějí! Vítr a bouře pokřívají si s jeho ratolestmi; listí a květ jeho větrem stržen do vody padají, ta je pojímá a s sebou unáší. Než strom neplyne za lehkým listem, nýbrž větve své a ratolesti, vzhůru k nebi pozdvihuje. Tak i my před sebou plynouti zříme své dny a léta, svou mladost se vši její krásou a přívabem, své naděje a tužby, své radosti a žaly, své utrpení a boje; sami však státi tu máme pevně a věrně, mysl svou a srdce zřícen majíce obrácené k nebi, tam, kde pravá jest naše vlast. – (Dle sv. Bernarda).
Skála obrazem církve. – Hle, kterak nepohnutě stěmí zde ty balvany skalní! Slunce nad hlavami jich vychází a zapadá, jaro zahřívá, léto rozpálí a zima chladí jich čela mohutná; – ony však stále tu stojí beze změny, bez pohnutí. Krom děsných rachotů svých pro-

niká v nář jejích jestiň a jam, než ozvěna pouze mu odpovídá, ony však samy ani se nehnou. Moře prudkou rozččeno bouří, na jich úpatí vzhůru se vzdymá – a opět se utišuje; jeho vlny ve stěny skalní pílí – ně perou a zpět se odrážejí, skála však na místě svém trvá neustupně. Tak i ta tvrdá Petrova skála nic nedbá horka, nic nedbá zimy; ji netkne se ani hlas hromu ani ty vlny bouří rozččené. –
Věra a věda. – Věda podobá se soumraku, po němž tmavá následuje noc; víra podobá se červánku, jenž jasný zvěstuje den. Věda činí nás plavci povětřným, jejich cesta vysoko míří, ale velmi nejista a nebezpečná jest; víra vodí nás po známých stezkách na půdě rovné a pevné a k cíli jistěji nás přivádí.

Duše lidská dĕmantem. – Jako dĕmant broušením teprv pravého nabývá lesku, krásy a ceny; tak i duše lidská kamenem utrpení vybroušena nebeským tĕpým se leskem a před Bohem skvostným stává se drahokamem.

„Církev a vlast-ty v mojích miluji sestersky se nádrech,
Každá půl, každá má moje srdce celé.“

Sušil.

Věčnosti. (A)

*ež věky byly, než se země dala
na dlouhou drahu šířím vesmírem,
než obloha se modrá rozepjala
a vzešlo světlo světu nad vírem,
než povstal člověk, aby zemi vládl
a před tvář Tvoji poklonit se spěl,
než první hymnus vzduchem požaržněl
a bleškem urván k zemi balvan padl:
Ty věčný Bože, jediný jsi byl!*

*Co před tím bylo, než jsi mocným slovem
tu spoustu světu stvořil v prostoru?
Duch lidský marně nad svých předků povem
juž věky báda, vzlétá nahoru
na perutech své fantasie směle
a opět klesá, marně pátraje,
co v Tvé jest vůli, až pak u kraje
se octnuv bádání, své mysli zatemnělé
jen slabost žíjí a bídu života.*

O věčnosti, kdy lze tě postihnout? -
 Tak řady kmetů věky pílí v před,
 až nemožno je více přehlédnouti,
 neb vraceti se zase zdají zpět -
 klesá člověk před Tvoou velebností,
 a bídň tvou jsa kloní šíjí svou;
 se slzou v oku, s tváří unylou
 do zahalené zřít budoucnosti
 a touží žít Tě v pravé podobě! -

Oslarobylosti Rajhradu. (Lokacování.)

Jelikož dále, abychom se vrátili k věci, první a čelní chrámy v obecných gemích se zhládaly hlavně ku cti bl. Panny Marie, aneb se stavěly pod ochranu sv. knížat a apoštolských, hlav to křesťanstva, aby na jejich přimluvu prospívaly: nebezpečí sluší za to mít, že i chrámy sv. Petra v Brně a v Olomouci pocházejí ne-li již z časů Mojžíše I., tedy jistě z doby našich sv. věrovců Cyrilla a Metoděje.

Byl-li metropolitní chrám v sídelním městě Mojžíšovic zasvěcen bl. Panně Marii, dá se přese všeictu našich Věrovců ku sv. Klementovi snadno dovésti, proč chrámy v obou čelních městech nebyly zasvěceny sv. Klementovi, nýbrž knížatům apoštolským.

Bylatě obě města Brno (Rhobodunum, Eburodunum aneb od bojstého Verona) i Olomouc od jaktéhživa místa důležitá a četně obydlena. A na místa čelná se zajisté apoštolé přede vším obraceli, jelikož tam jim kýmula žerň nejbohatší. Těž k. r. 863. se potkáváme v Bočekově diplomatuře se zprávou, že v Olomouci byl rukou sv. Cyrilla parvě sen chrám na počest sv. Petra, jemuž kníže Rostislav daroval obyvatele města a hradu olomouckého a pozemky až ku břehu Moravy. ** Rovně se my, jeden sv. Petra, druhý sv. Klementa papeže, poukazuje i na něžnou péči o mocnou přimluvu i na hlubokou péči, jakou chovali naši apoštolé ku sv. papežům. Ale chrám sv. Petra býval chrámem předním, očem svědčí i to, že byl po ději zvolen za velechrám. Těž zde nerušlivě mině, že chrám sv. Petra mohl býti již za Mojžíše I. vysvěcen a po ději býti Rostislavem nadán, od sv. Cyrilla znovu vysvěcen, tležto katelík sv. Klementa byl původně od našich apoštolů založen.

*) Že v Olomouci se vyskytují dva chrá-

**) Cod. Dipl. Mor. I. pag. 32.

tam praví, že v Břně (r. 884) vysvětil, sv. Metoděj chrám sv. Petra za přítomnosti slavného knížete Svatopluka, jenž chci mu tomuto učinil první nadání v Břně na Luge.*) Tomu nasvědčuje též pověst o kázatelně sv. Metoděje. Byl-li sv. Metoděj v Břně, mohl býti i v Rajhradě xsi mili od Břna vzdáleném a to tím spíše, an Rajhrad za času Mojmirovců, jak později bude dokázáno, nebyl pouze hradem a městečkem, nýbrž předním sídlem pohanství. Jak bychom sobě vysvětlili ono kouzelnaté tvorení lidu tamnějšího, že naši sv. Apoštolé sami jemu víru hlásali a snad i kostelíček vysvětili? Když se staré budovy kláštera v předešlém století odklízaly, přišlo se skutečně pod základem tehdejšího kostela na základy původem daleko starší. A letopisové rajhradští praví, že všichni předchůdce (mnichů) toho byli míněni, že Těrověstové naši touto krajinou se procházeli a v kostelíčku sv. Petra a Pavla mši sv. sloužili.** Pověsti patřící k lidu jsou dějiny bez notiv a jistých

*) Cod. Dipl. Mor. I. 47. anno... 884, consecrata est ecclesia in honorem Petri et Pauli... per reverendissimum in Christo patrem Methodium, archiepiscopum Moravicensem... coram Svatopluku, duce glorioso et populo illegibili. (Ex epist. Praep. Rajgr. ad Severum, Pragae episcopum 1062.)

**) Dudík. Dějepis Rajhr. I. str. 67. pagin. 5. „De his sanctis Apostolis seniores et antecessores nostri traditionem habuerunt, quod in hoc castro et in hac ecclesia (St. Petri et. Pauli).... divina celebraverint.

jmén. Nebudíž to tudíž za omyl počteno, když tvrdíme, že Břetislav onou kapli na svém loveckém zdánku v Rajhradě na počest sv. Petra a Pavla postavil, přikládaje víry i istnímu podání lidu, že již dříve tam kaple toho jména stávala. Tedy i pojmenování kaple dle knížat apoštolských poukazuje předně na Rajhradu důležitost, avšak též na jeho vysoké stáří, sahající až na Mojmirovce, čili do 9. století.

Pravili jsme, že za Mojmirovců, blíže hradu rajhradského se vymohlo městečko, téhož jména. Tysvita to z nadací listiny. Praví se v ní, že na Moravě obdržel Břetislav kapli sv. Petra a Pavla, s trhem, v poblížkém městysi (vlastně vsi) zároveň s myttem tamtéž u mostu vystaveným („cum foro in proxima villa... theloneo ibidem in ponte constituto.“) Ale Břetislav po vítězství nad Maďary (r. 1029) shledal hrad rajhradský opuštěný.* Víme též, že Boleslav (r. 955.) Uhry na hranicích českých na hlavu poraziv i velikou část Moravy tedy jistě i Břno opanoval.

Kdyby byl hrad povstal po r. 955., bylo by se v 70 letech poddajnosti polské a maďarských vpádů podhradí sotva tak, vymohlo, že by Břetislav pro lidnatost jemu byl tak udělil, zvláště když právem, tem nikdy nebylo se konosilo. Anebokdyby v oné době Rajhrad se byl přece zotavil a na městečko vymohl bylo by bývalo první nutnosti i hrad je ssutin pozvednouti,

*) Cod. Dipl. Mor. I. pag. 121.

aby včas potřeby obyvatelům poskytl ochra-
ny. Neboť v onom věku se městečko a
tržiště bez ochranného hradu nedá ani
myslet. Vzákladní listině se sice nepraví,
že Břetislav Rajhradu jako městečku prá-
vo tržní udělil, nýbrž že Rajhrad jako
ves (villa) mi'mi právem obdaril a tím ji
na tržiště - městečko povýšil. Ale jelikož
r. 1029. hrad rajhradský byl opuštěn a kní-
že Břetislav, hodláje opuštěné Moravě
pomoci, přede vším místa druhdy slavná
vysadami opatřoval, sluší i Rajhrad
mezi taková místa vřaditi. Někdo hrad po-
bořený a opuštěný opravit, kapli sv. apošto-
li tam zbudovati; místo nějaké na tr-
žij v desátém století. (Dokončení.)

jiště povýšiti a myto tamtéž vystavěti; zna-
mena, že místo, na němž Rajhrad stojí, po-
važoval Břetislav za důležité, posvátné,
kdysi značně galidněné a hojně navštěvo-
vané. A pro tuto někdejší slávu a dosavadní
důležitost nedal osvěcený kníže Rajhradu
zahynouti, nýbrž opatřil je tihem, a mý-
tem, aby živým obchodem opětně gmohtnul.
Protože však mýta se nestaví na polních
cestách, nýbrž na cestách zemských, silni-
cích, a protože dále na zakládání silnic
a vznik živého obchodu za maďarských vpa-
dů není ani pomyslení, vrácíme se k prvotní-
mu svému soudu, že Rajhrad květl již za Moj-
mjmírovců, čili jinak: Rajhrad stál
již v desátém století. (Dokončení.)

Sny z dětských let.

(Br.)

Lésky zpěvné, květorouché hory,
dětských dnů mých neprohlédná skříp,
vody leskem pyšné v nachu goru,
zlatou k ústům zvedáte mi, číš.

Nápoj blaha, v ni se jiskří, pění,
až se duše chvěje touhou mladá,
jak ta triepěj každá v plam, se mění,
hlouběji jak ret se odhodlá.

V srdci mě to, hlava dnu parou
obrazů a sladkých vzpomínek...
zas tě vidím, horo, vážnou, starou,
tvůj květ, vonný spleťám u víně.

Skrovné počtem stádo, sem mi pase
u tvé paty jako přibité,
srdce mé pak vzhleu leti k chas-
dosud cítím křídla touhy tě.

Dnové krásné, chvělýma kdy xtoma
prvního jsem zlíbal přítele,
první báj kdy, již jsem, slyšel doma,
suměla mi z květu jetele;

dobro štěstí, kratičkého třeba,
žítí lidského tys červánek,
málem blážíš: tenkou skyrrou, chleba
křistálovou kapkou studánek.

Ze života. (Kč.)

tom světě vše tak podivné,
že rozum lidský nestačí;
ti jedni život prospějí
a druzí zas ho propláčí.

Bokáč si fouká s vysoka...
stál před sebou má plničký;
nač pracovat se lopotit
se po svůj život celičký?

Co po otci má, dostačí,
jej starost jiná netíží,
leč to, by hodně užíval
všech radosti, ne obliží.

A má se dobře, hoduje,
a časem trochu zdřímne si:
co z toho, že ni netuší,
kdy luna vchází za lesy?

To bídaku jen přísluší;
Ten ráno hezky přivstane,
a za pot slzý, za práci
přec chleba sotva dostane.

Kdož za to, že tak divný svět
a pro všechny že nestačí?
Kdo však teď život prospáti,
snad někdy zas ho propláčí.

Po dvanacti letech.

(Pokračování.)

„Mlušte, mlušte, volal zoufale zklamanej
otec, když se dověděl, že přináší Podhorský
vzhaz od Václava – netrapte mne svou
mlčelivostí, snesu i nejhrubší slova – jest
živ můj syn, či mrtev?“

Vojínovi dlouho vázl hlas v hrdle, ko-
nečně však nezbytně vysloviti mu bylo
ohromující zvěst: „Václav už odpočívá
ve chladné zemi.“

Trapný byl v tuto chvíli pohled na nešťastné-
ho otce, obličej na němž dlouho trávající
hoře již tolik známek bylo vyrylo, zesinal
z očí vynořil se mu proud slz a z hloubi
srdce vydral se bolestný stesk.

Za drahnou teprv chvíli pojal hosta své-

ho za pravici a vedl jej do svého příbytku.

„Václav jde, Václav jde,“ volala nejstarší služ-
ka Anče a běžela přímo k hospodyně. Ta-
to radosti div neklela slyšíc tak milou
zprávu, netěšila se, však dlouho, když místo
Václava objevila se před ní tvář zcela nezná-
má. Nyní nastal podobný výjev, jako
dříve. Imatka zvěděvši, kdo cizinec
jest a odkud přichází, doléhala tak dlou-
ho, až jí sděleno, že milené její dítě už
opustilo dráhu pozemskou.

Nový pláč a nářek, pohlbl se statkem žár-
bovým. * *

*
„Přicházím přímo ze Záhřebu, vypravo-

val Podhorstý, když se první návaly bolesti byly utišily; již tomu přes tři měsíce, kdy raněn byv dopraven jsem byl do tamnější vojenské nemocnice. Krůza mě pojímá, vzpomenu-li si, jakých jsem bolesti pocítil; pravou nohu měl jsem kouli roztráštěnou. Ach, toho páte' hořáti, té nešťastné Doboje!"

Jarubová tiskla obličej do rukou, aby po něčud stavila proud slzí; Jarubovi dmula se prsa mocnými vzdechy.

"Tam jsme stáli s Václavem nedaletu sebe v jednom řetvu; nepomyslel jsem si, že se vidíme naposled. Takto sive mračno vrazili jsme na tábor nepřátelský. Strašlivý lomoz zbraní ozýval se daleko po horách a lesích, na bojišti rozléhal se divoký ryk, válečný. Již po šesté jsme útočili; dosud jsem viděl Václava, udatně jako lev běl do řad nepřátelských, náhle však sklesl k zemi. Bylo nám ustoupiti. Nedbaje ničeho pospíšil jsem za druhým přítelem. Ležel téměř už bezdýchý; proud krve valil se mu z prsou. Chopil jsem se ho a odnesl pod blížký strom. Nedaletu slyšel jsem bublati potok; i pádl jsem tam, nabral jsem vody a vracel se rychle kú raněnému. Než marně snažil jsem se zastavit chladnou vodou horký tok krve. Těžce oddychuje ubohý; pootvírá oči, bolestný úsměv přelétl jeho tvář; pojal mě za ruku a namahavě pronesl poslední slova: „S Bohem, přáteli; pozdravuj rodiče." To té obrátil zrak k nebi a — vypustil ducha — —

Karel ustal na chvíli u vypravování. Tak nešťastným rodičům tak i jemu bylo při slovech těchto hrozná a děsná. O matku pokoušela se mladoba a kdyby včas nebyla přiskočila Anče, která s ostatní čeledí smutně naslouchala vypravujícímu, byla by sklesla na tvrdou podlahu. „Klečel jsem u mrtvolu drahého Václava tak dlouho, až pronikavý zvuk polnice mne upomenul, že nastavá nový útok; rozloučiv se sním kvapil jsem kú svému družstvu. Vkrátce octl jsem se ve kruté seči. Smrt křáčela krokem, jako dlouhým po poli krvavém a vybírala si kořist v obojím vojsku. Vítězství však přece na naši stranu se uchýlilo. Již jsem se chystal s ostatními nadšeně zvolati: vítězství, vítězství; když náhle padnul k zemi. Co se se mnou potom dalo, nevím. Když jsem procitl, byla už noc. Noha mne palila jako oheň, vístol neslyšel jsem ničeho, leč úpění a sténání raněných. Z dále vystupovaly dýmy kouře a jimi proplétaly se občas děsné plameny; zajisté že to bylo dílo nepřitele. Byl poražen avšak tolik synů drahé vlasti naši vykřívácelo za ono vítězství! Vzpomněl jsem si na Václava. Krajinou rozlehl se náhle hrozný zavvátí; na to opět ticho. Víchla sklonila se mně na oči a já usnul. Ve snu viděl jsem Václava, a s tváří usmívavou a laskavou ke mně se blížil. S radostí jsem jej vítal. Dlouho mi vykládal něco řeči nesrozumitelnou, na to nec pak sňal s pravice krásný prsten a ozdobil jím mou ruku." Nemšký a

pospěš do Lučína, budeš tam — "tak-
to vyběžel, než náhle vyrušen jsem ze
sladkého snění. Kolem mihaly se posta-
vy našich vojáků. Naložili na's kvapně
na lehké vozy a píchali s námi do blízké
vesnice; blížiliť se za'stupy povstalců. Rychlou
jízdou otrásla se mně však zraněná noha
a já pocítil nyní teprve pravé bolesti.
Ležel jsem dlouho a dlouho pod bidným
přístřeškem, vzdálen jsa drahé vlasti.
Sám smrti hledě vstíc zpomínal jsem
na předobré své rodiče, jež už dávno chladná
ruka smrti byla uchvátila; zpomínal
jsem na Těšeho drahého Těslava, jehož
duch stále mne obléтал; při tom neustále
jsem vysílal vroucí prosby ke trůnu nebes-
kého Otce, prose, by dopřáno mi bylo ještě

jednou vstoupiti na rodnou zemi.
Bůh mne vyslyšel. Tyvážl jsem z nebezpečí
největšího a ja poněkud zotaven dopraven
jsem byl do vojenské nemocnice za křižské,
odkud se nyní vracím.

Tak jsem plesal vida, opět živou naši Mora-
věnku. Než zžálila se mi radost, neslť
jsem Těm poslední pozdrav od umírajícího
syna. —

Dukdy těšival jsem se, že s Těslavem vás
navštívím; že dříve budu u rodičů přátel,
bez něhož bych byl v boji s bidou a nedosta-
tkem téměř zahynul" — — —

Lučínem nesla se smutná zvěst; v krátce a-
del už každý, že Jarubio Těslav skonal v
boji u Doboje. Nebylo člověka, jenž by nebyl
srdcečně politoval nešťastného rodu. (Pokrač.)

Literární obzor.

Křeslovanškému jihu. Básně E. Krasnohorské. (Dokonec)

Ceny nevšední jsou živě nakreslené o-
brázky: Harác, Morlaťový perly, Uplit-
vických jezer, Tak velká černá hora, Mořský
dábel, Tyžvědaš (z trojdielné básně: Tě skálách),
Bulharské vánoce. Tyž Morlaťových perlaš
mimo zdárné charakterisování každého
účelne zamilovaného vyniká hladať a
plynná forma i řeč. Krasně projaďřena jest
myšlenka bratrství a vzájemnosti v křes-
lovanšké vstoupině, Uplitvických jezer. Je-
diný z nerýmovaných zpěvů čistě epických
„Tak velká černá hora“ nese zřejmý ráz národ-
ních epických zpěvů jihoslovanštých, vyniká
i vtipem i ráznou dikcí. „Bulharské vánoce“

jinají tragickým předmětem svým:
Bratr, mladinký junák, zabil sestru, než
aby ji vydal zprávně sběře turecké:
„Sud mě Hospodine, sudte lidé bratři;
že můj jatagan se neodvážil natii!
Tyž mě starějšíno, proti vrahovi svědčím,
tresei, konci pomstu, vygnávám se kletím...
Než by vytekly Turci. Bojane byl pásem,
sam jsem posestrici zabil jataganem!“
Male vylicená scéna „Děť“ až příliš odpor-
nou, byť i pravdivou, látkou obsahuje. Bá-
seň „porobenství“, ač zajímavým vyni-
ká předmětem — směr syna renegota
s otcem zoufalcem a prádcom i s vlastí

zuboženou - nicméně rozoláčna jest. V
dumce, Tři lebký, formou i reálii nem-
íchvatné, jest opět krásný příklad obě-
tavosti a zápalu pro nešťastnou vlast,
nebo otec, aby vraha zničil, i vlastní své
dítě, zavilcem tureckým nastarované,
zhubí. Ne nemůž to být! A přece ji gda se,
že prolil ji Stribin kové otěčiny spáse
tu nejdražší, robot svých nevinou křem!

----- Tam stojí jich kát,
z řad arabských se vchá vran tureckých plým,
veň klesá již, otec to krobáčkům svým.
Nevalně líbila se nám, Turecká povídka,
jsouc pouhým ohlasem vědních pouličních
scén v Istambulu za doby poslední války.
V řadě zpěvů výpravových jako perly vetřá-
ny jsou nadšené verše lyrické, připomí-
náme hlavně: Svoboda, Ruže Bulharstá
a Mužik, ve kterýchto básni poslední při-
slušný vyzván hold ruskému, mužíkovi, ve-
likánu světovému. -

Šbírka dojemně a harmonicky uzavřena
Fantasií „Slovo“. Kter liter, kterej sbu-

žiti mají osvěte národa, upotřeben na střelné
kultý pro svatý boj za svobodu, ale po štěstí-
ném, ač druze vykoupeném vítězství, pře-
lévá stálice kněz sesbíráné střelby opět v li-
tery, aby osvěte svého lidu opět sloužili mohl.

„...“ Pojd, synu, lijme božské pravdy zdroj,
ať užrú světlo, ježto září slovem!“

A hle, dvě litce pod chatrice křivem
v řad kádlobů gas vlevá vroucí tok
itvoří písmo v nových věkch knihu. -
A v krásném paprsku jenž protkal
mračem tichu,

sklon lidstva genie, tam k slovanskému jihu
svůj okřídlený krok!“ -

„Ruže, k jihu, lidstva genie.“ Těž nám bezdě-
ky volati jest s nadšenou básničkou, která
zpěvy ne sice tak lidinskými, jako spíše
plnými něhy a vroucnosti jemného, radce
ženského, a věnci po většině ladných
a tklivých básni přispěla zářivým pa-
přkem k vítězoslavě bratří na jihu.
Děkujeme ji jménem těch svých mužů -
nických bratří, a graty své obrátíme k jihu!

Staré zlato.

(Je staré postily.)

Quam suaviter equitat, quem gratia
Dei portat!

Ten se nic jeda netrese,
koho milost boží nese.

Momentaneum quod delectat, aeter-
num quod cruciat:

Světská radost okamžitá
věčný smutek přístrojila.

Noscitur ex sociis, qui non cognoscitur
ex se:

Kým by kdo byl, chceš-li znáti,
uměj se na druha pítati.

Ex varios casus, per tot discrimina re-
rum tendimus in Latium:

Skřz práci, skřz rozličné příhody
běheme se na nebeské hody.

*Stedmdesátým narozeninám
rys. důst. pana kanovníka Mat. Procházky.*
(Br.)

*laskřímající v uhly voči světa,
 Ať tam, kde zbořných myšlenek je meta,
 Ať láska moudré jako moře převal --
 A nám se zela, jak s modlitbou by opřival:
 „Chrán, Bože silný, velkého kmeta!“
 A na obláčku cherubím se veze --
 I rem již cti křídla jeho meze
 A vřasu zvě, co světla zřeho řint --
 Mám se rti chvělých vroucí přání plyne:
 „Slav, Bože velký, ctihoďného kněze!“
 Dvou „Kříže“ lási dojemně a krátce
 Ho, Otce s klínem nejvyššího Bůh dce:
 „Své duše, děti, nechal jsem vám půli!“
 I modlíme se po té svaté vůli:
 „Fie, Bože, Lásko, drohého nám rádece!“*

Zvěsti biblické a tradice národův. (Dokončení)

Řekové pad prvních lidí znázorněn, mají ve své pověsti o Prometheus a Pandorě. Takový Hesiod vypravuje, Prometheus, první člověk, obelstí napřed Dia při kódech o bétních tím, že místo masa předložil mu kosti tukem obalené a naučil takto lidi bohim místo masa, toliko kosti obětního zvířete obětovati. Když Zeus na Promethea zanevřel, lidem oheň odňal a stýhl, Prometheus tajně Diovi jej vzal a lidem přinesl. Zeus na pomstu za zločin ten tázal Hejaisiovi, by první ženu ze země vytvořil, což se i stalo; jméno ženy té jest Pandora, což znamená tolik co: vším obdařená (πᾶσι δῶρον), jesto Athena i ostatní bohové jí vše mi přibavily obdařili. Ženu tu Zeus darem poslal Prometheusovi, an tento právě z domu byl odešel. Epimetheus (tj. neobezřetný), bratr bezpřetného Promethea, nechal se darem tím omámiti, přijal přibavivou ženu do domu. Než se glou se potápjal. Kdyžto dříve člověk prost byl těžkých prací, nemoci, smrti a všelikého zla, stala se nyní žena původkyní všelikých strastí, a sice tím, že ze zvědavosti a všetečnosti otevřela vřto skříň, v níž vešty ry gloty a bdy života lidského byly uzavřeny, jež nyní žena z jich vzezení vy pustila. To liko naděje samojedina tam zůstala, jesto Pandora skříň opět rychle přiklopila. Osud Prometheus je té stále byl při hován a sup je mu každodenně žebra vyžíral – jest známo. Slovinská pověst o božím tohoutu obsahuje kromě názoru o pádu člověka také podání

o potopě světa, oboji tuto událost v jedno spojuje; převládá vsak v ní přece více názor o potopě, pročej ji tuto neuvádíme.

Velmi zajímavá jest pověst jistého kmene jihoafriického, v níž místo hada zajíc objevuje se svědce prvních lidí a původcem neštěstí a bdy. Dle ní Měsíc, tvůrce lidí i pvěře povoloval k sobě jednou zajíce a poručil mu, by člověku následující zprávu donesl: „Takto já (báh Měsíc) umírám, ale opět znova se rodím, tak i ty, človče, umřeš a znova ožvies.“ Zajíc správně sice uposlechl rozkazu svého pána, ale poslání své docela naopak vyřídil, řka: „Takto měsíc umírá a již se nerodí, tak i ty, človče zemřeš a k životu již neprocítneš.“ Měsíc vsak náramně na zajíce se rozhorliv holí tak ho udeřil, že mu pádem pýst roz poltil, náčež zajíc na útěk se dal a všecet polehán podnes s pýstem roz poltěným přij přechá z místa na místo, by zničil kněve božiko.

A tak projiti bychom mohli všechny kmemy a národy ve kterémkoliv světě dle, u každého snad nalezli bychom stopy oné významu plné tradice o pádu člověka. Droná pak škoda, jež ve přemnohých oněch podáních se jeví, v tom pozůstává, že člověk přestoupil přikázání svého boha, že vůbec božstvo urazil, že dle většiny pověstí národních žena jest původkyní zla, ve mnohých pověstech připomíná se i had, drak, neboli víbec nějaký, netvor jako svědce prvních lidí, někde jež upomínka jeví se na strom života, čili strom poznání nebo strom nesmrtelnosti. Tak

zolaštní zminky zaslechuje strom života, jenž nalezl se na starožitných památkách v Mexiku a jež obyvatelé tamější zvali „stromem z našeho těla.“ Strom ten má tvar a podobu kříže, na jehož vrcholku stojí jakýsi pták (srov. u Egypťanů Thónis), jenž jest bezpochyby symbolem božstva dobrého, protivou a nepřítelem hada, kterého mnozí národové si představují sídlícího u kořene stromu života. —

To pádu člověka druhou velkou katastrofou v dějinách prvního lidstva jest potopa, svě-
to místa popírali. —

Zpomínka na prof. K. Šmídka. (Br.)

Minula dvě léta od té doby, co smát ne-
uprosná vyvala nám kněze, muže velikého
ve svém národě, učence slovitného a učitele
viele milovaného a váženého. Opustil drahou
života pozemského v nejlepším věku muž-
ním, v době, kdy švihla jím budoucnost
nám kynula, kdy nadáli jsme se od něho
skutků velikých, prací nadějných, počta-
du neocenitelných. Než Jan života poký-
nul a k sobě povolal služebníka svého — bu-
diž vile Jeho pochvalena!

Známo, že Šmídek náležel mezi učitele,
jakých málo rodi se na světě, což divu te-
dy, že u všech jáků svých tak velice byl
oblíben. A čím hlavně a nejvíce získal
si té oblíbenosti, z níž měrou tak přehojnou
se těšil? Otážíme se jeho jákova, či odpové-
dí nám, že hlavně neobyčejná vzdělanost

ta, udatost to, jež veškeru pokolení křistě —
tehda žijící — zasáhla, k níž tedy také zcela
přirozeně paměť, či upomínka všech téměř
národů se odnáší. A ještě snadna a vledě-
ležitá ona událost časem, či dobou jest poz-
dější odtud snadno se vysvětluje, že upo-
mínka na ni mnohem živější jest a ty-
tíž i zachoválejší, nežli paměť o době
pozdější. — Než o předmětu tom nehodlá-
me širě se gmiňovati, ješto nedosta-
tek místa ve prostěm tomto listu nás upo-
míná, abychom také jiným pracím tu

a zajímavost jeho přednášek tak oblíbeným
ho činily. Dovedl Šmídek svým před-
náškami a hlavně příklady, jež k objasně-
ní přednášek svých z nejrozmanitějších ob-
rů věd a života volil a vhodně vybíral,
mysli posluchačů tak na se upoutat, že
by ho byli celý den rádi poslouchali.
Majíce před sebou několik doslovných jeho
přednášek z logiky^{*)}, chceme některých nich
příklady vybrati a uvést, doufajíce, že
tím poněkud — ovšem jen zdaleka — pří-
spějeme ku poznání neb. prof. Šmídka
u těch, kdož vůbec ho neznali osobně. Le-
lých přednášek pro obmezenost místa tuto

^{*)} Přednášoval hlavně psychologii, logiku, ná-
boženství a čestinu na něm. stát. gymná-
siu Beněnském.

uváděti nemůžeme, nýbrž, jak jsme pravili, toliko několik příkladů z nich vyjme.

Tak vezmeme příklad z jeho přednášky o soudech hypotetických.

Dlužno podotknouti, že logika jest vědou formální; anť vyjadřuje toliko vztah ideální v jisté formě, byť třeba reálního vztahu ani žádného nebylo. Tak n. p. bylo míněním starších a ještě Tycha de Brahe (1546-1601), ba i sám Kepler (+1630) mínil: objeví-li se kometa, jest to znamením pří-

věda pouze formální. (Pokrač.)

stího moru, hladu a války. Mezi členy a pojmy tohoto výroků jest jakýsi vztah, pro lidi souvěké n. p. Tychonem de Brahe nebyl to však pouze vztah ideální, nýbrž mezi zjevem komety a hladem, válkou nebo morem byl vztah reální, skutečný. Teště r. 1848, když utvářela se kometa Donati, načež r. 1849 následovala neblaha pro nás válka italsko-francouzská, lidé skutečně tvrdili, že přijdou gl'iasy, což se také potvrdilo; dlužno tedy v logice na to vzíti zřetel, že jest to

Čtnost.

(Bd.)

Čtnost jest děva nadpozemské krásy,
v opoňeném bydlí ve hradě,
k ní se dostat není na snadě;
nebeské ji ozářují jasy.

Kdo k ní z lásky cestu dobývá si,
přijme jej, s ním žije v náladě,
blážen jest jak rájském ve sadě,
lásko její věčné trvá časy.

Přijem-li si její osvojiš
nepůsobí na tě světa stěsti,
ponese tě stále výš a výš,
až dosáhneš cíle - věčné vlasti.

Přebážen, kdo milencem je čtnosti,
slast a miz jsou povždy jeho hosti.

Kříž. (Bz.)

Kříž víry svatě, gna kem jest,
a z něho spása světů kyne,
on veslem světa na moři,
kdo jím loď řídí, nezahyne.

Kříž rekovství je odměnou,
on zdobí prsa bohatýru,
jím kdě ti se honosí,
kdož stál pevně za svou víru.

Tak ty s tím křížem na nádrech
všem bouím vždy mužně vzdoruj,
a kdo ti vyrvat víru chce,
s tím na život a na smrt bojuj.

Bouřné vlny. (O.)

Aj divou píseň vody zahlučely...
Tim děsný povzdech bouřné spěje hrudi,
kdy v skálu bije divoký mi čely
jak svědomí, jež křichy s život budi.

Dál, mocně vlna v černou bije skálu,
je odvetu ozvěna temná hlásá
posměšným hlasem širém po úvalu.
A z mužných beder vlna skála stráša.

Zpět v hroznou propast, s divým kletí křáním,
s tak běsným jekem, bouř jak v hustém lese...
Stiženou hlavu k hrudi teshně skláním
a míru anděl dumu slastnou nese.

Tak lidské činy osud v pouta jímá!...
O mnohé čelo velkým vyppjaté pychem
zas v potok své v dlaních hlavu přimá
a srdce zru' mu ve tlukotu tichém.

Studánka duchů. Tovět.

(Bz.)

Zavedu vás do našich hor. Ve chladivém
stínu olší hlad koťorých, v pivabním údol
li při málkém potoků, mezi státnatými
stráněmi, tam se vám zajisté zalíbí,
tam po vůli si oddechnete po parnu

a pomozu denním, tam živý duch se volně
vznese do výšin ku ptactvu a s ním si
zajásá.

Kdy pak se potocháte krásou utěš. e do
liny, vypravovati vám bude o ní příběhy,

jez, třeba se nám budou zdát pouhou pohádkou, jsou přece pravdivy a bez výmyslu lidského. Hladké oblázky v potoce, mohutné kmeny olšové a duté skalní balvany jsou jich počty mnohdy a jedinými mi těž, neboť lidé ti již nejsou leda popel, prach. Před lety hlinou posypali tu, jež tehdy ze všech byla nejmladší.

* *

Ze Zálom do Koutů jest malá hodina a obě vesnice spojuje cesta, která vede dolem vedle potoka.

Zálomky leží na stráni a níl na ně hleděti, jak popelavé střechy stavení ční sem tam ze pěkničného stromoví. Nejvýš stojí o samotě Trudkův domek s bílým průčelím.

Test letní odpoledne. Japrský sluneční již poněkud ochladl, a vzduchem zavívá chladivý větřík.

Nahoře vyšla z domku žena, shrbená, nesoucí v ruce něco svinitého v bílé plachtě. Byla bosa, stvář bledou obrátila se ještě zpět a usazený zrak ji utkvěl na muži mladším, ztlápením, který stál na prahu jako socha z kamene a ani sebou nehýbal.

„Tak s Tánembohem, Teniku“ — zaotáhla stařena nemohouc ani proplášt dále mluvit, a krokem nejistým ubírala se dále.

„Matko.“ — vyrazil bledý mužský ze sebe jen polohlasitě a ruce, které za ní rozepjal sklesly mu dolů zas.

Stará Trudková se ohlédla a učinila napjaté kroky několik.

„Vím, že bys mi nedal odejít, ale žena tvoje, ta mě vyhnala a ty větš máš strach z jejích slov, nežli lásky k matce ubohé. Tánbich ti

odpusť, Teniku, a jdi též.“ Stařena ani neviděla cesty pro slze, tak těžko se jí odcházel z přibýtků, do něhož mládí svoje zanesla, kde žila se svým nebožtíčkem v klidu tolik let, kde doufala i jednou i jednou v Tánu zesnouti.

A Tenik ještě stál jako socha z kamene. Okolo něho ze dvířek vyšel hošík čtyřletý a křičel s pláčem, co mu hrdlo stačilo, jakmile spatřil stařenu již na kus vzdálenou: „O, bábi, bábi, počkejte.“ Ale toho neslyšela již, ani Trudek nepozoroval, že chlapec za babičkou utíká.

Ženou vyrazila náhle z domku, všechna až čer. ná a zmodralá jako líta šelma, mladá Trudková a zamířila nejdříve ku plačícímu chlapci. Vší silou popadla ho za ruku, tihla jím prudce nazpět a zařekla, až pláč mu v hrdle uvázl: „Tijdeš mi domů, cikáně, — budeš mi zticha hned!“ Ale hošík ještě více dal se do nářku, jakoby ho bral něčím na nože, a jeho křik se nesl daleko.

Z nejbližších stavení vyběhaly ženště gó-davé a dívaly se na horu.

Trudková jak je spatřila, teprve stavidla své spustila, ale tenlokrátě všecek přival zlosti padal na muže, který stál ještě bez pohnutí o zed opřen jsa a smutně dival se do země. Křičela hodně, co mohla, aby ji bylo dobře slyšeti.

„Chceš mi tu pořádk státi jako pářez do noci? A to se všim jenom na mě spoleháš, děčka si ani nevšimneš za celý ten boží, dlouhý den, třeba by ležlo do studně, trávy by mohly hladem pojíti, do chléva se ptice nejdeš podívat, žně jsou již přede dveřmi a ve stodole mlat dosud rozdroben a rozpuštěn, párníky dosud nevyklizeny, dosud pl-

ny karaburdi starého. Tiž ani nevím, co si počít, co napřed vyjít do ruky. Těchťo čeká až já se toho uchopím. Ba, abych to tak měla stery oči, stery ruce a třídla jako pták. Ty jsi také takový, jakota stará hašterivá kleveta, co právě odešla, oba vás do jednoho povijánu svázati. Te před poutí a proto bála se, že bude muset také něčím přispěti a pomoci – no s Tánembohem, bez toho draho přišlo každé její ruky pohnutí. Ať mi však přijde z nom v neděli – a nic bych za to nedala, vdyť vandr její není první anes – pak jako žebráčku ji odbudu.“

Kolajná, utlačácná slova ženy Trudka bodala jako ostie střely kalené a páčila jako slahající plamen z ohniště. Třece, však, mienil sebe sám, aby spravedlivý hněv, který v něm vřel a hrozil vypuknouti na venek, ještě na okamžik zastavil.

„Není-li tě již hanba sudečnā mluvití takto před lidmi?“ pokáral ženu po choce, ti trápí, sužuje? (Pokračování.)

Když si již znova jazyk broučila, a tlaď se mu hlas, xněl vážně po dobrém. – Co ještě lidé o tobě, co řeknou o nás všech? Nemáš dosti na tom, žeš mi matku vyhnala? Co ještě žádáš ode mne? Abych já ti z očí odešel? Ale, věř mi, nebyla bys potom šťastnější, protože všeho toho pla, již stihlo nás, ty sama jsi převod. – Muž bledý více vyslovil, než napřed chtěl, a místo, aby ženu přiměl ke svému a dobrotě, jako by v oheň přilil oleje. Tu teprve byl plamen na střeše a rozličené žně glosti slzy z očí vytryskly. Děť nadávky jen lil se muži v tvář.

„Bůh ztrestej tě!“ – zvolal Trudek ve tváři zsinalý a již nadávky neslyšel. Žal hochaga ruky, jenž s plácem k němu se tiškl, zavedl ho do světnice a prásknuv dveřmi za sebou, stavení se pustil do polí – snad, aby na vše zapomněl a potěšil se libým pohledem, jak žito krásně dograívá. Žádní však zapomene a utíká se dětem svědomí, když vinou jich se otec, stará máti trápí, sužuje? (Pokračování.)

Tri pověsti.

Z Domažlicka.

(Pokrač.)

II. Voda proměněna ve víno.

Žádnā doba v celém roce není tak bohatá na pověry, pověsti a podivné události vůbec, jako doba vánoční, zvláště středů večer.

Takové dvě podivné události, jež stály prý se právě v noci středěho večera, v té noci tajemné a pověstné, chceme vypravovati.

Na středý den po večer sešlo se několik

milaveckých hospodářů u souseda Kolářů, by četli na jitřni. Aby jim snáze utekla chvíle, bavili se některé vypravováními, jiní křídili si čas hrou v karty, všem hráli jen hry nevinne a jen o ořechy. Bavili se dobře. Hodina za hodinou mýjela a než se nadáli, utkávaly hodiny půl dvanácté. Nechali tedy hry a zabavy a chystali se do chrámu Páně, neboť také již na věži chrámové zazněl

zvon dáváje věřícím první znamení ke službám božím. Všichni byli již připraveni, jen jeden soused projevil, že má žízeň, že by se rád ještě napil, než půjde do kostela. Léc v celém domě neměli vody. Tu nabídlá se malá osmiletá domácího hospodáře dceruška, že doskočí pro vodu do Vojtěšky, ode státku toho nedaletě vzdálené. Blá. Měsíc jasně svítil a dívka jakmile vyšla ze státku, již viděla bělati se kapli Vojtěšku, v níž studánka se nalézá.

Pospíchala, by brzy se zpět vrátila. Když již se přiblížila jen na několik kroků k studánce, viděla, jak jasně bílá postava, krásná jak anděl z kaple vychází, a než se nadála, ztratila se jí zrovna před očima, zmizela, jako když se rozplyne. Dívka, která se strachy a snad by byla z pět přehla, bez vody, když z blízka připravené vesnice nebyli právě sli lidé na jiti. Dívka vtrčila rychle, ac stutoucím srdcem do kaple, nabrala vody a rychlým krokem spěchala k domovu. Přisedši s vodou domů podala ji hned žižnímu hospodáři. Tento napřed povážlivě zatrioutil hlavou a podal džbán jinému bu provodu do Vojtěšky jde. (Dokona)

staršímu hospodáři ká: „Okuste také, stajčíku! vždyť to není přece voda z Vojtěšky. Oně se zdá, že je to spíše výborné víno. Tento okusiv, přisvědčil mu a po něm všichni ostatní přítomní sousedé okusivše souhlasili, že to není voda ale víno. Dívka slyše to napravovala ihned sousedům, co se jí přihodilo, jak viděla jasně bílou postavu vycházeti z Vojtěšky a jak se jí podivným způsobem před očima ztratila.

„To byl jistě sám anděl boží,“ pravil jeden starší hospodář, „ten sestoupil s nebe a vodu se Vojtěšce ve víno proměnil. Slychával jsem to od jakživa, že vždy na tento den anděl vodu ve Vojtěšce ve víno proměňuje. Mnozí ze přítomných hospodářů vína chltice také, hned do Vojtěšky pospíchali, aby si vína nabrali. Ale nadarmo, každý přinesl jen obyčejnou vodu. — A jako tehda, tak až podnes vždy při o štředím večeru v noci anděl vodu ve Vojtěšce ve víno proměňuje. Avšak nikomu při není popřáno v posvátné, tajemné době té vína z vody učiněného nabrat, léc díve již andělská krásle nevinnoš, a to ještě jen tehda, když o tom ničeho neví a samostatně, nikým nejsouc vybidnuta v řečenou do

Vjednotě síla.

Běh proudů a iek tehdy nejrýchlejším jest. Kdy všechna voda jediným vodem na jest řečištěm. —

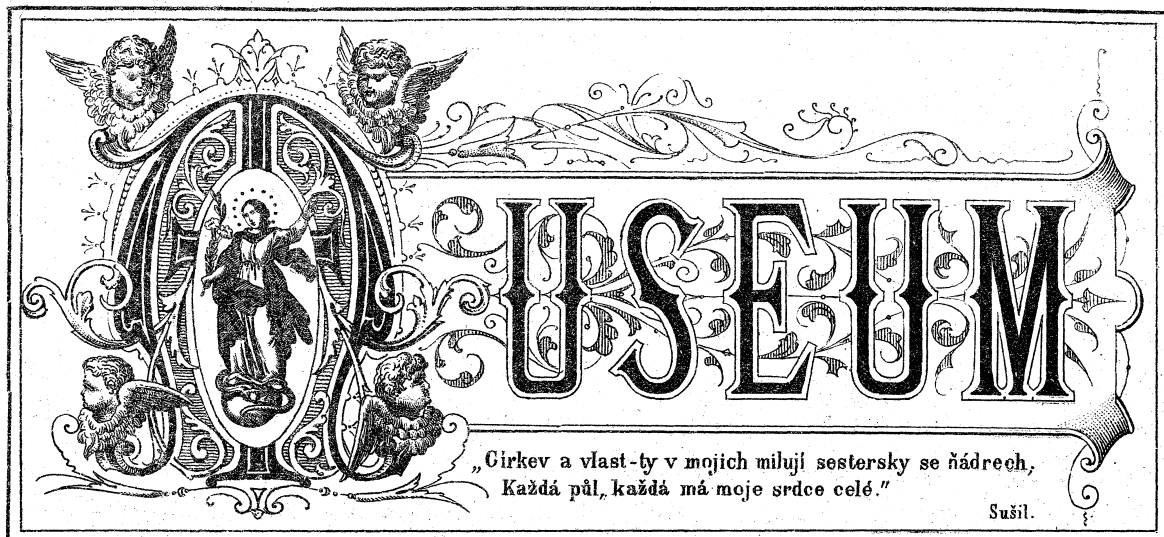
Tráce k jedinému jen směřující umění, je zvelebje. —

Slunce tím silněji a účinněji působí,

všecky-li paprsky v jediném soustředějí se bodu, paprsky rozplylené hřeji, v jedno, vsak soustředěné jiskry a plameny vydávaji. —

Láska rodiči větší jest, jediné-li jen děti mají. —

Kdo všude bydlí, nepřebývá nikde.

Znělka. (Kr.)

onitrolidské hlubinou jest moře:
hned klidno v něm, - a hned gas plno bolů,
ted' jása radosti a v jasot spolu
již přimicháno nekonečné hoře.

Zhad v době té mu svitne jasná zore,
zhad paprsek světla, aby netles dolů
v ten chaos bludů, tmy, a bez idolů
si místo Boha tlamné modly tvoře?

Kdo dá mu síly, aby nepřech z boje,
kdy duše jeho žalem rozvíklána
již již se gradit' strojí Tvorce svého?

Den pohled jeden na ty rány Tvoje
a na Tvůj kříž, ó Synu nebes Pana -
a na vždy zmlknuou vzdechy ztrápeného.

Kantovy názory filosoficko-náboženské.

Vše, co stavá se v čas nepřítodný, pozbyvá ceny, byť to byl i čin nevidaný, obrovský. Geniové udonuli o moři zapomenutí, poněvadž nevystoupili v době, kteráž by byla odpovídala jich ideám, až konečně nadešel čas, kdy vidělo lidstvo v myšlenkách duchů dávno zapomenutých své vlastní ideje, své snahy a záměry. Naopak příhodná-li jest doba, se zápalem a nadšením vítává po novotách hájící lidstvo objevivší se veličanů a vzdává jim poctu až božskou. Avšak každý pominul první výblesk nadšení a nadcitem jal se převládati rozum a mírná rozvaha: tu jeví se pojednou, kterák málo odůvodněn byl zápal onen, kterák nebezpečný jsou ideje právě přijaté.

Doba, v níž královský filosof Kant činnost svou rozvinul, byla přeměřena, aby vyšinul se z mezí spásoby, jakým až potud filosofie se pěstovala, této nový dal směr, a stal se tak zakladatelem nové filosofie, která ještě více od pravého základu se odchylujíc, octla se konečně na rozcestí a nevědouc, jakým směrem by se měla směřem, roztránila se o skálu pochybnosti, takže dnes jenom trosky před námi leží, — látky pracně sice nakupená, avšak bez ládu a skladu.

Rozháranost národu německého tu konci minulého století jak ve věcech politických tak i náboženských dobrou byla příležitostí duchům smělym a nadšeným prolikou svobodu a statečnost. Slabý a obmezený rozum lidský povýšen jest nad

všeliké moci ano i nad samého Boha.

Směle jal se týž rozhodovati o záhadných otázkách světových, poznášej se až k bytosti nejvyšší a zavrhuj vše, co sám nemohl pochopiti, ano člověk odvážil se i gromouti starého Boha, stavě na místo jeho Boha nového — idol obmezené fantasie své! Náboženství, Bohem od pravěku zjevené, mělo ustoupiti náboženství rozumovému, mravní zákon, každému do srdce všípený, měl státi se základem všelikého života duševního a věsti člověčenstvo tu dokonalosti, větší a větší, až by se přiblížilo k ideji Boha, jenž zdrojem jest vši moudrosti a dokonalosti. Tak učil Kant a celá řada mladých nadšenů sledovala jeho šlepije zavrhujíc náboženství křesťanské a církev katolickou. Kde se upříte, že Kant filosofem byl znamenitým, filosofem nadaným, který nejednu záhadu rozumu lidského posud neznámou svým přesným kriticismem objasnil, avšak v názorech svých náboženských octnul se na cestě nepravé zaběhaje až k výstřednostem.

Základní kamen věstě náboženské filosofie Kantovy tvoří zákon mravní, člověku prv vrozený jako vrozeny jsoumu formy nazírání a poznávání. Není Bůh onou bytostí, k níž mravní zákon se odnáší, není nejvyšším soudcem a dobrým, pro které zákona toho člověku jest poslouchati, nýbrž dle zákona toho povinen jest každý jednati proto, poněvadž jest sám v sobě krásným a k dokonalosti vede. Kéž jak možno přesvědčiti se, zda zákon ten

skutečně jest krásným a oprávněným? Abychom krásu poznali, potřebí jest i protivu krásna, nebo krásy dokonalejší. Abychom usvědčení byli o oprávněnosti a správnosti zákona přirozeného, potřeba jest zákona vyššího, zákona Božího. Toho však Kant ne-
připouští a proto jest rozum lidský tyranem, poněvadž ukládá člověku zákony, o jejichž správnosti a oprávněnosti přesvědčiti se nemůže.

Zpomínka na prof. K. Šmidka.

(Pokračování.)

Vezměme příklad soudu kategorického hypotetického. Osady mosi a velikosti větší nabývše, potáhly učinily se neoddělitelnými od své země mateřské. Jsou vskutku se tak dalo. Za starověku osadníci Karthaginští oddělili se od Feniciánů; rovněž i dějiny novější doby výrok onen jakožto pravdivý ztvárňují, jako n. p. v Americe, jižní Amerika za neoddělitelnou se prohlásila od Španělska, to-
lež očekávati jest, že se stane i v Indii, uvidíme brzo, zdali podaří se Indii strásti se se-
be nadvládu Angličtů, čili nic. Takoj děje se u velikém, tak rovněž i v malém. Takmi-
le člověk dospěje, učiní se neoddělitelným od po-
dičův ovšem až ve 24. roce. Těť se spočívá na hlubokém zákoně, a jakož má se věc s
člověkem jednotlivcem, tak jest i s o-
sadami.

O vzájemné podmíněnosti a závislosti vol-
me příklad z dějin literatury. Při Klopstocku nesmíme pominouti k tomu, že byl zřetel, co
psal, nýbrž i k tomu, co hlavně přispělo k

Převrácením pojmání zákona, mravní-
ho veden byl Kant k tomu, že oddělil mrav-
nost od náboženství, dávaje oně přednost
před tímto, ba klada je za jediný účel, cíle
členstva a dokazuje, že z ní přirozené nábo-
ženství teprve vyplývá: „Die Moral führt un-
ausbleiblich zur Religion.“ „Pravi, ve svém spise
Die Religion innerhalb der Grenzen der
bloßen Vernunft.“ (Pokrač.)

tomu zdokonalení. A tu dlužno nám u-
státě vzíti k literatuře anglické. Miltonův
„ztracený ráj“ (Paradise lost) nadšením na-
plnil a pohnul Klopstocka ku sepsání
jeho Messiaše. Je však dílo to klassickým
již slohem jest psáno, toho příčinu hledati
dlužno ve „kruhu lipském.“ Klopstock
tedy neobjevuje se nám jako „deus ex ma-
china.“ Rovněž i dílo Goethovo „Gotz von
Berlichingen“ nelze nám vysvětliti si
bez Shakespeara. Toť jsou vesměs pod-
mínky. — Nebo vezměme jiný příklad,
ze přírody. Vegetace závisí na povaze
pady a na podnebí, podnebí pak opět na
zeměpisné poloze, a na tom, jakou po-
lohu zaujímá země ke slunci, tato pak po-
loha opět odvislá jest ode dráhy zemské,
tato pak opět od gravitace — tedy celá řa-
da závislosti. — Jiný příklad z chemie:
Tovaha sloučení chemického závisí 1.) na
povaze sloučených látek 2.) na množství
každé té látky a 3.) na způsobu, kterak

seřadíny jsou atomy. - Z matematiky: $x \cdot y = 100$ zde mezi x a y jest vzájemná závislost.

Mluví o soudech disjunctivních, udává příklady: „Má-li svět počátek, mohl povstati buď náhodou, nebo nutností, nebo svobodným konem Stvořitelovým. Tu máme trojí určení. Mezi filosofy jsou mnozí, kteří tvrdí, že svět jest od věčnosti; také Aristoteles míní, že svět nemá počátku. Měl-li však svět přece svůj počátek, jest tu toliko trojí možnost: 1) že vznikl náhodou - casu fortuito; 2) nutností - z x a y aneb svobodným konem Stvořitelovým. Že vznikl svobodným konem, víle Stvořitelovy, toho důkazem jsou nám slova bible: creavit Deus coelum et terram - tedy svět jest stvořen. Starší spisovatelé uznávali nutnost. Lukretius pak a Cicero mají za to, že náhodou vznikl. Tut tedy centrální protiva logická, jesto máme tu více, nežli dva členy. - Vezměme však jiný příklad: Bud' Goethe aneb Schiller jest největším básníkem německým, - tento spor vznikl, kdy ještě Goethe byl na živě, on však sám vyjádřil svůj smysl: Mohou býti Němci rádi, že mají dva takové básníky! Než příklad ten není zcela vhodný. Neboť jeden básník může býti v jistém oboru znamenitějším, nežli druhý. Tak hleďte ku dramatu historickému jest Schiller větší nežli Goethe, avšak v poezii lyrické opět Goethe jest bez odporu větší nežli Schiller. Takovou tragedii jako jest, Faust, Schiller nikdy nedovedl sepsati. Můžeme tedy právem tvrditi, žádnému z básníkůšobou tím neukřivdíce: ve tragedii historické Schiller jest dosud největším básníkem;

v básnictví však epickém nelze jej stavěti nad Goetheho. Schiller nic epického nespracoval, chtěl sice pracovati o látkě epické (o Bedřichu Velikém, o Gustavu Adolfovi), ale neprovedl toho. - Tolme ještě jiný příklad: Tento Slovan jest buď Severo- nebo Jiho-slovan. Příklad ten jest nesprávný, jesto udává toliko dvoji druh Slovanstva, kdežto kromě jmenovaných rozepnávati sluší ještě Slovana západního od východního, jsouť tedy ve příkladu tom dvě protivy vynechány. Kdyby však příklad ten zněl: Kollár aneb tento jistý Slovan rakouský jest buď Severo- nebo Jiho-slovan, - ani v tomto případě není příklad ten správný. Dobrovský dělí Slovanstvo východní a západní, onť ale porahy řeči udal stručně hlavní rysy a známky, jimiž druh ode druhu se liší; tak n. př. Slované východní mají ve mnohých slovech předponu is, kdežto Slované západní v těchto slovech kladou předponu vy; východní Slované říkají: „isgorel“, kdežto západní: „vyhořel“. - Jiný příklad: Pocity na ležejí buďto ku představám, nebo citům aneb pudům - psychologie totiž dělí pocity na představy, city a pudy, jiného nestává. Pocity mohou počítány býti buďto ku představám nebo citům nebo pudům. To přednosti jsou to city. Než ani tento příklad není docela správný, neboť pocit lehu není pouze a výhradně citem, nýbrž i představou, někdo n. př. čte psaní, jímž oznamuje se mu smrti otce, svým velmi se zalekne. Co jest však leknutí toho příčinou? Představa o smrti otce. Pocit není nic jiného nežli rozčilení mysli. (Dokonč.)

Zpívám, zas. (B.)

Zíť jsem se bál
že po mé písni na vždy veta.
V tom dalším, cizím kraji světa
jak na poušti jsem stál.

A když jsem vstal,
bych o svém žalu napsal píseň,
kned otkovem mne spjala tiseň
a zpěv mi na pteck umíral

Duch, v rodný kraj
jen touhou víc a více hynul,
a neustál až odpočinul
kde žil jsem žití můj.

Šak minul čas
ten trudný jako bouře dravá
a sad, les, háj, luk, pole, vstává
zas v rouše novějších krás.

Mně volno zas –
nechť venku bouří, sněží, věje,
v mé duši slunka tvář se směje
a jako dříve zpívám zas.

Větrík. (C.)

Zhor pustých větrík chladný věje
a zvěsti v šíři nese dál,
mu na peruti zasněžené
žalobně šumí teskný žal.

On v kraje nese háje vzdechy
a větríc písně žalostné,
jimž kruté mrazy listí vzaly,
jich srdce snivě, milostné.

Kuž milý vánku, v rodnou vísť
mi zanes zkažku jedinou,
že bolno synu v dalším kraji,
v němž sny mu v žal se rozplynou.

Matičce drahé pocel vtiskni
a setři žalných slzí tpyt,
ji dones moje touhy vtelé,
bych sladce mohl zas u ní snít!

Podvanácti letech.

(Pokračování a dokončení.)

„Co pak byste počal nyní v Praze, do-
mlouval Fáruba Podhorskému, když
druhého dne chystal se odejiti. Pobudte
jen u nás, až se gotavíte a potěšte nás po-
někud v našem hoří. Milerádi tam po-
skytneме pohostinství, vždyť jste, tak bra-
tiský spolu milovali. Karol se dlouho ne-
zaráhal, bylo mu nezbytně potřebí odpo-
činku po dlouhé nemoci a v Praze by ho ne-
došel, i přijal s vděkem nabídnutí hodných
lidí. — — —

Bylo svatých tří králů. — — —
Podhorský meškal v pokojích káys Tacla-
vově. Seděl na pohovce a patřil na protější
stěnu, pozoruje tam krásný obraz. Na ne-
vyšokém kopci, v úkol lesy obkličném
stoměl totiž starobylý hrad, a z brány vy-
jížděla veselá společnost lovecká.

Pohledem na malbu vybavila se Karlovi
vzpomínka na mládež. Zalétal v duchu do
podobného hradu na hranicích českomorav-
ských, kde otec jeho býval inspektorem, vzpo-
mínal si, jak v radosti a veselí míjeli mu
tam dnové pacholectví. Tanuly mu na
mysli slavnostní ohňmžičky, kdy panstvo
do hradu zavítalo a nádvorní služebnictvem
jen se hemžilo. A co? Když zavzněly lesní
rohů a vyznění lovců vyjeli do rozsáhlých
lesů. Tak rád by byl s nimi spíchal do
velebného chrámu přírody! — —

Tiž nehleděl na obraz, dosud však seděl
na pohovce všecek jsa zamyslen a smu-
ten. Ždalo se mu, jako by to bylo dnes, kdy

se ze hradu odstěhovali do blízkého města.
Tudní nastaly časy. Otec byl propuštěn ze
služby a schazel očividně. Přiblížila se zi-
ma, pusto a smutno bylo ve přírodě. Tiž
co byl smutek přírody proti smutku, jenž
se usídlil v srdci Karlově? Skřížou patřil
ostríc ohňmžičku, kdy rozloučíte se mu bu-
de s předrahou tatíčkem. Tiž po tři mě-
síce poután byl na lůžko trapnou nemocí
a nebylo naděje. —

To vánocích doprovodil jej ke večernímu odpo-
činku a na jaře skončila i matka práhu po-
zemskou. — Ubohý sirotek! Byl nyní zcela
opuštěn v širém světě, nikde přítelů, a
nikde známého.

Na podzim zavedl ho poručík do Litomyšle
na studii. Z prvu vedlo se mu dobře, avšak
jak dlouho? Z poručíka stala se pijavice,
která v podíl svěřenci tak se postarala, že
v krátkce ani haléře Karlovi nebylo. Tiž ve
čtvrtém roce studií musil si nešťastný siro-
tek pracně vydělávatiездеjší chleba, že šlo-
ly brával se do hodiny, z hodiny pospíchal
domů, hápal se píra a mnohdy dlouho domů
opisoval různé listiny jednomu z úředníků.
Kolikrát už pozbyval mysl, kolik slz vyce-
dil za tmy noční, kolik stepů vydralo se mu
ze stísněných prsou, vzpomínka však na
gemile rodiče, pevná důvěra v Boha a péče
o budoucnost dodávaly mu síly a odvahy.
Šťastně dočkal se chvíle, kdy naposled přeho-
zil prah gymnasiální budovy. Tak rád by byl
tenkrát pospíchal ke drahoum rodičům, jak

rád by byl sdílel s nimi svou radost, své vítězství. -----

Náhle se Karel zvedl. Těšil se několikrát po pokojíku, a stanul před podobiznou Václavovou. Nové upomínky. Kde jsou ty časy, kdy poprvé se shledali? Žije dosud paměť utkvěl mu krásný ten okamžik. Bylo to na Blaníku, kam o prázdninách maturitních si byl zaměřil. Když došel ku pověstné hoře, vstoupilo mu na mysl vše, co kdys o ni slyšal. Žádo se mu jevilo chabě, pšlře, že jej zvou do svého středu laskavě ho vítajíce. Byl téměř unesen, tu náhle zaslechně libé zvuky, naslouchá chvíli a jako by tajnou mocí puzen zapře i on. "Českých hor zasnívá zpěv" Svrchu sestupovali Podí jonači a v cíle jich — Taclav.

Dlouho stál před podobiznou v zadumání a ani neznamenal, že Žáruba vešel. Teprv po chvíli hnul se od obrazu a uger hostitele zalehl se jaksi.

"Stále zamyslen" pravil útrpně nešťastný otec. "Tědralo se mi do mysli hejno upomínek z minulých let" onlouval se Podhorský.

"z minulých let" opákoval si Žáruba, "však právě přicházím, aby se mně svěčil u svým bolem, boháá že si ulehčíte. Posadte se a mluvte, jen mluvte."

"Tě přiliš laskav a dobrativ, pravil Karel sedaje si vedle hostitele; poslechnete-li mne chvíli budu Vám pouděčen."

To té jal se takto vypravovati:

"Tě už, že byl můj otec inspektorem z... č. Tědlo se nám tam dobře. Starý hrabě byl rádný a spravedlivý muž. Kolykoli zavítal na své panství přicházely téměř davy lidstva se žádostmi a prosbami a on vyhověl všem.

Neméně miloval i své úředníky. Časy se, však změnily. To hodném otci nastoupil nehodný syn Ludvík. Ten propustil otce ze služby."

"Že služby propustil?" ptal se udiveně Žáruba. "Ano, ano, ze služby, přisvědčil Karel. Tě blížil se totiž rok sedesátý šestý a s ním nešťastná válka. Tě, jak zděšen a polekán byl lid slyše, že nepřítel vítězí. Křiva dosloupila nejvyššího stupně pobitve u Kralovic Hradce. Hraběci rodina utekla se do H---- a, a

Do H--- a pravíte? Ano do H--- a, do zámku nahnulo se nám plno lidí z otolních vesnic, aby se utkali před poslupek císaři Prusáků. Bylo to tuším na večer čtvrtého července, když se otec chystal do H--- a za hrabětem. Obdivel totiž v poledne od něho rozkaz, aby se vydal na cestu a zároveň aby s sebou vzal část peněz, jež u nás byly uloženy. Za dne se nemohl vypraviti, i musil počekat. Těčer, a tak daleká a nebezpečná cesta. Sbolesti loučeli jsme se když vsedal na koně. Kouho jsme patřili s matkou za ním, až zmizel za horou."

Těbodeli jsme celou noc. Když se první červánky na obloze objevily, zaduněla za mectá vrata pod pádnými ranami. Na to slyšeti bylo na chodbě pádní křoky a než jsme se nadali, stál před námi prostý venkovan. Tě našel smutnou, velmi smatnou gvošt.

"Přicházím od pana inspektora, nechejte se zplášil se mu v lese křiv, spadl s něho, nyní leží u nás. máte přij tam přijeti s porozem," vypravoval uděšeně venkovan.

"Křiv se mu zplášil, zvolal náhle Žáruba, na cestě do H--- a, — v lese — a peníze?"

„Peníze přitom ztratil,“ doložil souutně Podhorský.

„Toto nešťastného nálezu, načítal zoufale Jaruba, té nešťastné cesty – tys to předváděl Václave – ne, ne, ne křivopřísežník!“ – Kroz něj byl pohled v té chvíli na Jarubu. Podhorský hleděl dlehu na svého hostitele nevěda, co hned počítí.

„Odpustění, odpustění!“ – Právě téže noci, v cel jsem se z připravy. Měsíc svítil, obloha byla jako rybí vlny. Těse, kde se splácl křiv vašemu otcí, ano – bylo to tam – musil jsem stanouti se svým povozem. Když jsem slézal s vozu, spatřil jsem na cestě Kabelu, i vhodil ji na vřz. Zaznělo to, jakoby byla plná stříbra – Tohočím, rychle na vřz – rozevru Kabelu a – skutečně – samé stříbra – Tot ztracená hořist Trušákie, pomyslíl jsem si a vzal jsem peníze s sebou. – Nyní teprv, nyní po dvanácti letech – dovidám se, či to peníze byly. Bih však jest mi svědkem, že ani haléře jsem si nenechal – Podhorský mlčel, rád by byl zvolal „od-

pouštění“, nemohl však; tak byl dojat nenadálým důkazem nevidany svého otce.

„Odpouštím, ze srdce odpouštím, zvolal pochvili; vždyť nyní nevíšna otcova dohájána, vždyť nyní směle mohu předstoupiti před nelitostného kráče te a shornu s jména našeho smýti.“ –

* * *

Minula zima a zavítalo krásné jaro. Na polích, lučinách a v hájích nastal nový život. Zde onde pozvídala něžná sněženka svou klavinku zhlumajíc, možno, li už volně dýchat, vidol rozléhaly se už libé zvuky, ptáček zpěvačků zvali té, aby se vešel do vyčištěného plánu přírody. Ta staříčka lípa za Lucínem probudila se opět ze zimního spánku; jemnými listky jejími zahraoval si větérek a zdálo se, jakoby jim vypravoval, co se o Lucíně divného stalo.

Divná to byla zvěst a přec velice pravdivá:

„Jarubovi přijali Karla Podhorského za svého syna.“

Uprávy.

Z Brna. V pololetí právě uplynulém odbyváno celkem třináct schůzí, o by nich podali jsme stručný nástin v čís. 3. Dne 25. listop. jakožto hlas slavnosti ou Klimenta uspořádána schůze slavnostní (Sušilův večer) za přítomnosti díst pp. představených s následujícím programem: Truslo, 2 Ouverture, 2 sbory, Cyklus Sušilových gnelek, Jablonského „Tři doby“ a gemy české.“ Čelnější témata, v ostatních schůzích přednesena jsou: „Myšlenky 5. dne května r. 1821 nade holem Napoleona I. na ostrově sv. Heleny“, řeč. – „O jednotě batutské.“ Josudek o básních „K. slov. Jchu“ E. Krásnohorské. – Obrah Dantova petkla. – Řeč Trnmysla Otakara, g. Kalkova Javíše.

O Sborníku Telegrafickém. – O radách evangelických, řeč. – Učeboborný důkaz o bytu Božím. – Taci jsou nepřátelé, sár. ke kat. a jakých prostředků užití proti nim, řeč. – O Novotěncích na Moravě. – Trádná škola básně.

Ze Kladce Král. Jednota g. pomínajíc památky mužů slavných oslavila před svatky vánočními předního poltá na a vidce našeho Sušila uspořádavši rovněž „Sušilův večer“, oslavila jej důstojně díst ušlechtilou g. abavou. Dilem přednáškami poučnými. To vánočních opět g. pomínání věnována básníku K. H. Machovi. „Slavnostní dnů“ pořádané občas o hokosloví řili budi g. jeev i studenstva Kladceého.

Nade hrobem Boleslava Jablonského.

(Br.)

Aipláčeš národe? kdo sly vyvolal
Ti vbledou, vzhkou tvěř a nasil v nitro šal?
Kdo sehnul hlavu Tvou, jenž jindy nesla se
Jak téměř vítěze v nerovném zápase;
Jez jindy kynula - a vsude s jásotem
Se blaho snoubilo již s našim životem?
Kam děl se úsměv Tvůj, kam prchl se rtů zpěv,
Jenž vlasti těchou byl v Tvém srdci zaroučen?
Ó, jak bys neplakal a nebyl slzám nád,
A jak by nechvěl se posvátný Vyšehrad,
A jak by nelhaly ty vlny Vltavy,
A jak by píseň tam, kde smutku záplavy!
Jen slzou ulev si, vždyť srdce krvácí:
Ten, jenž Ti miloval, již se Ti navrácí,
Jenž jenom Tobě žil, ac vsázen v cizině,
Teď blaze bude spát své vlasti na klíně;
Duch jeho bude bdit cestami nád Tvými,
A druhdy sám copěl, pět bude jinými.
Sjž neplač národe, my toho zažijeme,
Ze bude Jablonský nám strašným geniem!

Ostarobylosti Rajhradu.

(Doklady.)

Těž starobylé památky hlásají Rajhradu někdejší důležitost a slávu. Ještě v 18. století bylo rozegznati ohromné spousty ždi a umělé vedené příplavy, kterýchto časem v bahniška vzrostly, rovněž i hráze delší a širší, podivuhodné. Jedna hráze budova klasterní obkličující byla 700 sáhů zděli 10 sáhů zšíř; druhá 1000 sáhů dlouhá vedena dubovým lesem, o nějž se opíral hrad. K tomu byly hráze naneseny z tesaných i hrubých balvanů. Jak sobě ohrovně tyto práce vysvětliti? Ovšem by to sloužilo k upří-
příčinlivým monichům, kterýchto o zúrodnění oně krajiny mají zásluhy nehybnoucí: avšak tato díla převyšují síly bratří, jistě nikdy více nebylo nežli dvacet. Dále jest pamětihodno, že kamenných lomů nikde na blízku není, a že všechno se namáhavě dopravovalo. Třeto důležno souditi, že jest to na způsob staveb římských dílo, jež za Moj-
mírovců tam často tábořících, nebo snad oby-
vatelstvo bylo v oněch pustinách dosti četné, aby ohrovně tuto práci provedlo.

Tosud bylo se nám pravdy a pravděpodobnosti domáhavati. Ale že všechno, co bylo dříve o stáří Rajhradu proneseno, jest nejen pravděpodobno, nýbrž takorhla jisto, dokazují na blízku nalezené a pěti geonulého
Dra Řehoře Polného od nepovšimnutí uchra-
něné hroby pohanské. Tyto byly odřizty r. 1846. asi půl hodiny od kláštera na návrší Rybešova hřm. Tostly tovaly věru pohled velkolepý. Kostky ležely v zemi vesměs

hlavou k východu. Mužové měli u nohou ná-
dobky prstí a spáleným obilím naplněné a
po pravém boku nebo pod hlavou nožik. M-
ženství se nacházely nádoby u hlavy. Stí-
mo to se zde vykopaly skleněné perly, nákrční
ozdobky, sponky, jehlice, násadky na kopy, no-
žičky, kamenná kladiva, stříbrné náušnice
a podobné kroužky vesměs práce podiv-
zující, a to zda se navědčovati tomu, že
dávno před uvedením Křesťanstva zde žil
a působil lid jiný, na výrobky a umění
bohatý, tedy pokročilý a vzdělaný.

Něledic na to, že jméno na „hrad“ se tónící
jsou původu nejen prastarého, nýbrž i pře-
diležitá, jako: Telehrad, Novýhrad (Novgrad),
Bělehrad, Týšegrad a j. již pouhý výz na m
„Rajhradu“ jeho stáří naznačuje. Dle úsudku
Safarišova sluje „Rajhrad“ později prostě „hra-
diště“ Slovanům místo okrouhlé nebo po-
dlouhlé, přikopau a náspů okražené, kde
pohanští naši předkové lyrické písně s
přívodem hudby a tance (rej, od rej diti)
odzpěvovali, jak to doposud činí Srbové.
Písně hrdinské se lidu přednášely pou-
ze s přívodem jednoduchého nástroje hu-
debního (monochordu) za přívodu zpěvu.
Shvělejšího dokladu, jak pěvci naši hro-
nedostizitelné výši dospěli, která i v našem
věku podiv budí, a proč lid náš na národní
písně tak bohat, dokladu pravím, shvě-
lejšího nalézt nelze. Tušlechlilém závo-
de přednášivali pěvci skromážděnému
lidu své písně žertovné a milostné. — Kdo

poněkud značnými účinky zpěvu, toho nebu-
de tajno, s jakým účinkem takovéto národní
schůze bývaly spojeny. Bylyť ony i kolami,
kde cit od přírody již jemný se šlechtěl a
kde se vstěpovala lidu láska ku všemu, co
krásné jest a dobré. A jestliže někdy naga-
jmy nejsvětější deya kula sáhnutí a jehno-
ha - šlapati se neštíteli, jestliže nadmala
se hrud božího pence spravedlivým hněvem a
žalostí: tehdy zakřiknaly v zastup zpěvy síly
neodolatelne volající kvašce svatě za bohy,
mrav otcovský a svobodu. A tehdy, mysl
druhá jemná, rozjúrila se v boj na život a
na smrt, v boj, kterýž bouřiti neustal, až by
pomstěn byl svěrpý vrch. V takových schi-
zích sluší tedy hlesati, vzník a rozširování
zpěvu národních.

Avšak Rajhrad byl i střediskem bohoslužby.
Nebot že předkové naši zde též obětmi bohy
uctívali, dokazují vestvy popelnaté, zvířecí
kosti, střepy z nádžek a obětních mýsek na-
lezené v místnostech nynější drahy rajhradské,
jichž však bohůžel při stavbě trati málo si
všímalno. Avšak to nepovstalo, štamžikem,
nýbrž dlouhá řada let uplynula, nežli ono
místo se stalo národní svatyní, čili středem
bohoslužby. Tělec čím byl Němcům Imensul,
Řekům Amphyltionie, čím bylo Libušino
sídlu zlaté, jímžto Lumír kýbal - posvatný
Tyšehrad - Čechům, tím asi byl alespoň pro
jižní Moravany Rajhrad.

Tomu-li tak nábyvá jistoty domněnka, že
budto již německí biskupové zde založili
kostelíček sv. Petra a Pavla (podle Sňohra-
du), aneb alespoň sv. Metoděj - jak již
křesťavý byl - na tomto místě působil,

a místa znevěčená modlami posvětil, obě-
ti nejdražší, slouženau ne snad v poli, ný-
brž ve chrámě, o proto slavný Rajhrad
má o jednu příčinu více slaviti tisíciletou
památku umrti Metodějova (6. dubna 1885)
spůsobem na nejvyšší slavným.

Z toho vidno, že půda, nad níž se vy-
píná Rajhrad, jest slavná, klassická
a pro nás Moravany líchrať významná.
Jedně, proto, že jest to místo pohanským
předtům našim památné, dále, poně-
vadž po tomto sídle modloslužby křáčely
nohy našich sv. Věrovců, praotcům opa-
sanosné slovo Boží hlasajících, konečně
proto, že slavným Břetislavem povstal na
místě starého hradu knížecího klášter ba-
kii sv. Benedikta, jenž po osm století své
hotování o duševní i hmotné blaho lidu
našeho sobě získal zásluh neocenitelných.
Usudku každého z nás budíž zůstaveno,
zdali Rajhrad neprávě si připsuje v sta-
rodávny původ i vynešeného zakladatele,
čili křisitele bývalé slávy, kteráž snad do
této doby padá, jako příchod Slovanů na
Moravu, aneb alespoň do oné doby, kdy Sa-
mo s Čechy též Moravu zho avarského zpro-
stil. Ten budíž ještě podobně, že všechna díla
Břetislavova již dávno se o nívec rozpadla,
jen Rajhrad sám hlásá svého zakladate-
le a stojí dosud jako sídivý, avšak tím
věrohodnější svědek, že říše a ústavy se
mění a v rymy se boří, jen církev a její
díla zůstávají skálou, a že nejtr-
vanlivější jest tudíž ona stavba,
která na církvi, jakožto základě per-
nem spočívá.

Lobě v potěchu.

(Bd.)

T netrap tě, kdy přátel zúrodnul kruh
 až z kola jich jen vidíš sama sebe,
 jak v jeseni jest zblaven květů fuk -
 kdy mrazů metlou do něj slehlo nebe!

To netrap tě! Neb s přítelem jny pěst
 jen grádce zmizel s černou svoji sítí
 a závoj klamů s očí tobě stěh -
 teď aspoň žiś, jak grada jeho svítí!

A netrap tě, že v žití bouřlivém
 sám - jak mys vlny - žaly svoje hldáš!
 Byl Kristus Bůh a v loktu blaživém
 had kopil se - had mistra, bratrů - Tidaš!

Pokora

(Br.)

Pokoro ty pokorná,
 fialinko přestromná;
 žití nelze tvého květu, -
 citit však se dávaš světu!

Del! že jsi tak přestromná,
 pokoro ty pokorná;
 toť svým jen zdobíš květlem,
 kdo - dle Krista slov - jest dítlem.

Šťasten věru, komu přáno
 květů ono vzácné mít,
 toť mu samým Bohem dáno,
 blaženě by mohl žít.

Tři pověsti.

z Domažlicka.
 (Dokonc.)

III. Hospodář a jeho volí.

Tisátý hospodář slychával, když v noci stě
 dřevočerní kněz v hostele jitřní slouží, že o té
 posvátné době i té němé tváři - zvířatům
 dáno jest mluvití řečí lidskou. Zvláště ale,

zvířata domácí v ten čas hovoří mezi sebou
 o tom, jak se po celý budoucí rok hospodář
 v pověde, co jej dobřeho nebo zlého pěstává.
 Tlač hospodář chtěl se o tam přesvědčiti

a zvěděti zároveň osudy^{své} a svého hospodářství v roce budoucím. Když tedy v noci na štědrý večer všichni do chrámu Páně na jitění se odebrali, zůstal sám doma, a aby nebylode zviřat pozorován, vylezl na stáj a poslouchal. Aby snáze slyšeti mohl, aby dobře všemu rozuměl, učinil již den před tím ve stropě, který toliko dřevěný byl, potrubný otvor.

Sotva že přiložil ucho na otvor, slyšel jak jeden z jeho volů praví k druhému: „Ty bratře, toho našeho hospodáře je mi líto. Je tak mladý, a tak rádný, hospodářství má tak pěkně zařízeno, ale není mu to nic platno; neboť za měsíc odveze me spolu jeho mrtvolu ků hrobu.“

Hospodář uslyšev to, neposlouchal již dále, co snad ještě předpovídati bude v il osudech jeho hospodářství, ale všacet stnulý, potácel se se stáje dolů do světnice, a nemohl se ani dočkat, až přijde manželka jeho z chrámu Páně. Když konečně přišla a byli samidva spolu, vypravoval jí, co vše slyšel.

„Jdi,“ praví žena, „nebuď pověřivý! Zajisté jsi na stáji usnul a zdálo se ti to. A ostatně ráčň Bůh chránit! Kdyby to i pravda byla, že bys musil zemřít, což nemáme ještě pár koní, aby tě dovezli ků hrobu? Ale ani na to by nedošlo; zajisté by tě sousedé sami ků hrobu donesli.“ Hospodář je přisvědčil, ale přece zduměl a smuten byl přes celé svátky.

A kle, ko volí předpovídal; bylo přece jen pravda! Nětvalo sluhu a hospodář povážlivě onemocněl a po krátké nemoci zemřel. Nocí před pohřbením byli mu ukřadeni koně a sousedé netoliko, že nechtěli jej sami ků hrobu nést, ale ani koně svých nechtěli do vozu k mrtvole zapůjčiti; neboť zemřel hospodář na nemoc nákazlivou.

A jak, jak o štědrém večeru volí sobě vyprávěli, skutečně se stalo. Ani měsíc ještě neuplynul a již vezli mrtvolu hospodáře svého ků hrobu.

✠
Vzpomínka na Innoc. Böhma,
bohoslovce, r. III. v Olomouci † 15. března 1881.

Uspěne-li strom, jenž po mnohá již léta hojněho a dobrého stýtal námi plodů, líbujeme z houby jeho tušice, jak mnohé ještě ovoce nésti mohl. Uspěne-li však stěp bujarý v své síle své, jenž rozhládal již větve své v mocnou korunu, silně zahlašaje pupeny na ovoce četné, jaké tu pocítujeme bol a zármutek! Tomu stromu

ků štípenímu pouby vědy ušlechtilé, jenž rozstly živeny jsouce nadáním, nevědomím a filie v pravdě mravenčí v korunu mocnou, ků mnohým oprávnující nadějším, tomu podobal se můj druh náš, náš upřímný, Innocenc Böhm. Jon uschl, klesl pod tíží nelibostnou smrti ve chladný hrob, na němž my, dnes stojíce kvílíme zbaveni na

děj, jaké v něho jsme skládali.

Opět jedna megera nedoplněná v řadách našich, opět jeden bojovník, jenž opouští místo jemu vykázané, kde zhoušeti měl ostrou a mocnou svou zbraň proti nepřítelům. Zbraň ta již vypadla jemu z ruky mŕtvé, již neustával svíciti a tužiti ani za dvouleté choroby své. Než nač svíciti slov, když již jen každá upomínka rozdírá nitro naše, každá upomínka na ty snahy neúspěšné, jak působiti hodlal zvolen jako předsedu Jednoty literární, zvolen jako správce knihovny české. Všem nám ještě v čerstvé paměti, co očekávali jsme od něho, od svého vůdce, od horlivého předsedy. Než prozíratelnost usoudila jinak! Křídla do poslední chvíle podporoval rozvoj literárního života v semináři našem s účastenským nenepatrným, až do posledního takříkajíc vydechnutí, jakkoliv upoután byl na lože, ze kterého již více nepovstal, neustával pra-

covati pro Václava, Aněžku, Ludmilu... a j. pokud ovšem slabé síly jeho stačily, překládati z latiny spisy nábož., sv. Otci a p.

„Myslím si: modli se a pracuj, a sle toho je-
dnám“ – toť slova jeho, jež před měsícem mně napsal. J. Museum v předloňském ročníku vykázané se může článkem z pera jeho: Jak soudili pohanští Čechové o životě posmrt-ním, z něhož souditi lze jednak na veliké nadání, jednak na obratného stylistu. Ač s nauky vždy jemu zápasiti bylo, podporoval i hmotně literaturu, jak jen mohl.

Sklánějice se před nevyzpytelnými úradky Trojílelnosti Božské, kláme nad předčasným odchodem druhá milého, želice ztráty statné-
ho bojovníka Cirkve, upřímného milovní-
ka vlasti, jakým byl a hlavně jakým
stati se mohl.

Bůh dejž jemu radost věčnou

a
nahraďž nám jej!

Literární obzor.

Zhor. Básně Rudolfa Tokorného. (Bd.)
Rudolf Tokorný již od dob nikoli nejnověj-
ších jest uznaným básníkem našim, kte-
rýž rozhodně hlásí se k táboru spisovatelů
směru křesťanského národního. Jestliže již vesměs
verších „z jarních luk“ a později v „Básních“
tlumočiti snažil se myšlenku slovanskou
a to popředně domácí, tím jasněji a rázně-
ji počíná si po způsobu tomto v básních
„Pod českým nebem“ a nejnověji ve předné
sbírce, vlastním nákladem (?) vydaných

básní „Z hor“. Sbírka tato jest rozvržena ve
dvě části

Prvé části kreslí nám Tokorný roztomilé
obrázky z našich českých hor, které jako
dodatkem jeho písní „Pod českým nebem“
býti se zdají. Nejkrásnější bez odporu jsou
charakteristické nárysy z různých obyčej-
ův a zvyků osobních i místních na horách,
jako: Obžinky, Krájanek, kteréžto mimo
lehkou, tatarskou samopěvnou formu i nenú-

na mroucnou básni "Za rozličky", ve které vyvolává básník naději, že

ještě zpívati bude Slovači svobodní, dějť to Bůh!

Zprávy.

I. Z Olomouce.

Život naší Jednoty literární od zprávy poslední ve 3. tím čísle Musea podané poněkud ochabl, což ovšem omluviti se dá okolností tou, že semestr ku konci se blíží a látky učebné přibývaly. Venkovští členové všemožně snaží se působiti na rozvoj Jednoty, posílajíce četné podpory na ceny za nejlepší práce. Tvoří ceny rozdány byly koncem prosince (břžl.), a do konce března nové vypsány jsou (opět břžl.), což by členům pobídkou ku pilnosti větší mohlo. Schůzi odbyváno od poslední zprávy pět, v nichž předčítány následující práce:

Lev XIII a Slovanstvo.

Otázka židovská.

Sv. Augustín o nesmrtelnosti duše.

Uvaha o sborníku velehradském

O Darwinismu.

O belletrii moravské

O mrtvém těle Kristově

Literatura katolická na Slovensku a u nás.

II. Z Budejovic.

Začátkem letošního studijního roku zasvitnul Jednotě naší takorůžka nový, utěšený, mnohoslibný den, jehožto jasný obzor aby mraky sláznosti a lhostejnosti nikdy nezastíňovaly, z té duše si přejeme. Potěšitelným úkazem jsou zajisté i pěkné práce, které vydány byly a jež svědčí jak o studiu literárním, tak i o zálibě v dobejších spisech a jejich četbě. Výsledky činnosti literární podány z odvětví různých jako na př.:

"Rozvoj nauky o nejsvětější Trojici" - z oboru vědy theologické.

Historické studie: "Utrákvismus v jindřichově Hradci" a "Břevněk ze Štáby a ze Švihova" - z dobejších pramenů vá-
ženě.

Zprávy ethnografické podány: "Konopěnka - slavnost to posvěcení ve kraji podšumavském. Pověsti z Domažlicka", a t. d.

Důvěra v Boha.

Když jednou sv. František Saleský na malém člunku po jezeře Genevském se plavil, prudká zastihla ho bouře.

Utěšil se Svátec, že ve chvíli té toliko rukou Boží ho nese, ješto jen malé přikro dělí jej od záhuby.

ceným hovorem nás mile dojímaje. Tak psal
nytěž obrázky: „Zlatá hodinka“, „Děbák z
hor“, naopak poitem hlubokého bolu nás
až přeplnují tklivé vyprávky: „Mrtvý houslař“,
„Mladec“, „Krobník“. Obrázky tyto ceny tím více
nabývají, poněvadž se básník po látce neshá-
něl, a do ní nenutil, jak to ve sbírce „Pod
českým nebem“ poněkud lze pozorovati.

Takéž i pěkné písně najdeme v první této
části, zejména: „Za východu slunce“, „Osvobo-
zená princezna“, „Na květnou neděli aj. Roz-
tomilý jest motiv: „Pán Bůh na horách“.

Poněkud méně jsou písně: „Pod jabloní a v
letní noci“. Tolik o části první, která tvoří
menší část celé sbírky. Zajímavější i po-
goruhodnější jest část druhá, básník píše
tu o Slovensku. Od těch dob, co A. Heyduk
nepřekonatelným kouzlem opěl smutnou
Slovák svým „Cymbalem a houslemi“, počínáme
jakkoli jinak pohlížeti na rozkošné ale i ubohé
Slovenstvo. A. Tošorný, který před tím jaksi
již se byl vžil do poesie ukrajinské (s. Boh-
dana Zaleského), přilnul nyní celou bytostí
ku spanilé Slovači, jakž to z jeho básní
i rozprav o Slovensku, nejvíce pak z jeho
cest a studií zřejmo jest.

Bezpodstatným bylo by domnění, že Hey-
duk vyčerpal všelikou látku slovenskou
tak, aby nikdo jiný o Slovači zpívati ne-
mohl; nicméně pole toto jest na mnoze
chaotické. Nelze říci, žebys Tošorný
ve svých ohlasech Slovenských nepočínal
obratně, ale nedá se upřít, že neřídí ná-
ti se do výrazů (po Heydukovsku) slo-
venských, tam kde toho právě není tře-
ba. Nimoděk zagaď se čtenáři, jakoby

se byl básník něčím všemožně do písní
nutil, neb něco napodobil. Přes to vše
jest celý cyklus těchto básní znamenitý.
Tako Heyduk tak i Tošorný vžil se se
vší vroucností a láskou v život a přiro-
du na Slovači a dobře z toho těžiti umě.
Když třeba mu jediného slova slo-
venského a nahradí si tím celý verš, ba
myslenku. Šťastnějším je Tošorný,
když čistě lyricky píše, než když sucho-
párně jednotlivá, byť sebe krásnější
mista vrcholí tatranských neb na Tová-
zi a jinde popisuje. Cyklus opovížen do-
jimnou písní „Slovensku, ve kterých básních:
„S bouří Tater, písně má se smíš,“
„Slechem dolů šleheš s peklá. Sytna,
a pak země má ty nevyzpytná,
země ráj, jen ty-li se mně vykríš!“
Kned na to čteme zase krásný cyklus
básniček „Z potulek“, v jedné z nich
připomíná básník milým způsobem
Adolfa Heyduka:

„Taj, když pustím oko dolů,
celý Turec suší
že je také zlatou strunou
„Cymbalu a housle!“ —

Roztomilé jsou obrázky: „Chudá
dědinka a „Zpěvanky o dvou štast-
ných srdcích“. Píseň: „Koreho!“ prá-
vě tuším refie nem „Koreho! koreho!“
pozbyva krásy poetické.

Nejzdařilejší jsou bez pochyby básně
výpravné: „Tavor“, „Brezula a „Brankó“,
kde zazpíval si Tošorný, dovedně to-
nem národním a přece tak pěkně, řekli-
bychom: elegantně! Sbírka uzavře-

Karolí.

(0).

oslal Bůh s nebe anděly
zvoje skvětlatým šatem
k matičce zemi, protkav jej
stříbrem, perlami, zlatem.

„Probud' se, drahá matičko,
oděj milostně dítky;
dědinky zahol zelení,
posej perlami, kvítky.“

„Rozesli pláčky do krajín,
rozvlá poličky smavé,
aby se dítky divily
krásě čarovné, hravé.“

Pročítá země, zdvihá se,
zpívá plácími hlavy,
pozírá k lesům, pahorkům —
a hned plnou tu krásy.

„kouzlí prutem čarovným
ronná poupata skvělým,
včelí pak musí rozndět
větrík celinkým světem.“

„Těže se zlehč kvěčinky,
že jít mladý, tak mladý...“
„Krať Bože nás, žen mladý květ,
před mrazy a chladý!“

³ Schl. *Opuntia* linearis nunc *Dracaena* K. Dr.
b. *Farigian* *Tillandsia* fr. - Str. 21.

2) Vom Dienst und Afterdienst.

[G. Rätze

tosti politické, že totiž slouží k upevnění a rozšíření náboženství rozumového i me-
zilidem nevědomým - nezdělaným. „Die
Offenbarungslehre, worauf eine Kirche ge-
gründet wird, und die ^{selbst} Fellechte als Ausleger
und Aufbewahrer bedarf, muß als ein bloßes
aber höchst schätzbares Mittel, um der Reli-
gion Falschheit, selbst für die Unwissen-
den, Ausbreitung und Beharrlichkeit zu
geben, geliebt und cultiviert werden. Das
ist der wahre Dienst der Kirche, unter der
Herrschaft des guten Princips.“ Proto ne-
poslal Bůh jednorozeného Syna na svět,
aby skrze něho zjevil světu božskou, věčnou
až sama sebe člověčenstvem v blud, zabídl
mu v pravém ukájal světle. Nebot jako dle
Kanta zjevení božské vůbec nestává, tak
není, ani nebylo Syna Božího, Ježíše Krista,
a onen Ježíš, který za kráče lidstva na kri-
ži zemřel, který církev sv. zanechal, zemi zlozil,
jest Kantovi pouhou smyšlenkou, jakož
vyložil a důkazy objasnil spisovatel Ježíš
v časopise „Čas Katol. duchovenstva“,
což však kratěji i z toho plyne, že Kant Bo-
ha trojsobného přímo upírá právě, že su-
tace pouhá jest idea, pouhá spekulace: „eine
für die Religion wichtige Absonderung der
gedachten Eigenschaften, oder vielmehr Ver-
hältnisse Gottes zum Menschen.“ Tak daleko
odvážil se smělý filosof, tak nevděčně po-
užito daru božského, rozumu lidského ku zko-
mání věci nejsvětějších.

Opírá se Kant božství Ježíše Krista a jeho
bytnost, zavrhne i prostředky, které nám
Spasitel ustanovil, aby smířeno bylo
lidstvo s vraženou spravedlností božskou.

Opírá všek svou milost Boží a tím i svá-
tosti od Krista ustanovené. Opírá možnost
zachráně, zavrhne věru tajemství Boží,
poněvadž při jich rozumu lidský pochopi-
ti nemůže. Pročž posetilství nazývá vše,
čím člověk, bohudobým státi se snaží
mimo život mravní dle přirozeného po-
hona mravního. „Alles, was außer dem gu-
ten Lebenswandel der Mensch noch thun
zu können vermeint, um Gott wohlgefäl-
lig zu werden, ist bloßer Religionswahn
und Afterdienst Gottes.“

Rovněž směle vyslovuje se o svátosti po-
kání a svátosti křtu, nazývá je tato je-
kýmsi pouze obřadem.

Mimo svátosti, jakž dá se očekávat, po-
pírá Kant i možnost inspirace a považu-
je tedy Písmo sv. za knihu plyčejnou, je-
jíž věrohodnost posud není dokázána;
následovně pochybuje též o pravosti církve
jako království Božího na zemi, nazývá je
pouze zosobňováním církve neviditelné,
zařízením státním, nikoliv dílem Bo-
žím, nýbrž pouhým dílem apoštolův, kteří
byli dle toho političtí a náboženští agitato-
ři, již na Zákoně starém zbudovali Zákon
nový, poněvadž tak pro každý činuti musili,
co, však snad jen pro onen čas chytře bylo
nastrojeno, ne však pro časy pozdější. Je-li
církev dílem rukou lidských, pak jistě ja-
kož vše, i církev a její učení zlokonalovány
býti mohou a může i více stejné zlokonalých
církvi vedle sebe pěstati. Proto jest víra
v církev nejen planou, nýbrž i nebezpečnou,
poněvadž při zblavuje lid svobody a zach-
vává námi zděná mravního. „Durch den

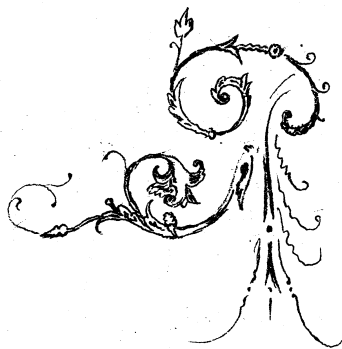
Glauben gegen eine Kirche wird die Men-
ge ihrer moralischen Freiheit beraubt."

Ne takové by ly zásady zloženého filoso-
fa minulého století! Když jakýs spiso-
vatel posuzoval pantheistickou Hartman-
novu „filosofii Nevědomého“, napsal, že snad
sám ďábel na svět přišel, aby hlásal filo-
sofii takovou; a pohled neme- li blíž na filo-
sofii Kantovu, mané podobný vtrá se nám pús-
dek, neboť Kant s větsí počíná si smělostí ve
všech věcech náboženských, než pověstný Hart-
mann, který blud svůj alespoň v jakýsi sva-
ritý nimbus zahaliti se snaží, kdežto Kant
směle do světa bludy své hlásal, že se mu i za-
kázati musilo, by nepsal více o věcech nábož-
enských. Jest to bohužel smutný ukaz, jak daleko
zabíral rozum lidský, a jak odchylovala se filo-
sofie od bývalé dráhy své. Nejinak má se to
s filosofií novější, která na Kantianismu
jest zbudována, neboť Fichte a Hegel,

z nichž první, často se chlubil, že nejlépe Kan-
tu porozuměl, „nejsou, nejsou než žáci
filosofa Kralovického. A kam taková
filosofie vede, s dostatek poučil nás ra-
tionalismus ve Francii. Rozumové ná-
boženství v čas revoluce vedlo k tomu,
že člověk snižív se až ke tvoru nerozum-
nému, vrhl se v moře bezuzdných vášní
svých a páchal činy, které tu hanbě potó-
lení lidského a omezení jeho rozumu v
kulturních dějinách zagnamendny zusta-
nou. Taková filosofie ku pravému zúdlu,
ku želanému cíli nikdy nepovede, neboť
pravá filosofie jest pouzeta, která po spú-
sobu velikanů středověku v duchu Křesťan-
ství se pěstuje, jež jedině může spasiti
člověčenstvo, vštepující lidskému morál-
ní, svědomí totiž jako hlas Boží do srdce, čímž
všelike myšlenky, city i představy ve
službu pravé mravnosti uvádí.

Kraji rodný!

(Br.)

říšlavce na Perut ptáka
Letem rychlým vzduchem pluje -
V rodný kraj se navracuje
Zhojit touhu, jež ho láká
Vony svojské nivy zlaté
Krasou, láskou přebohaté. -

Kraji rodný! Tobě patří
Nejluznější dnové dílka;
Nižná syřeš na skráň kvítha

Demu i v kruh jeho bratří.
Tobě srdce uště bje,
V tobě plesá - v pravdě žije!

Kraji rodný! Bouře žití
Na muiže když blesky slehla,
On přec stojí — nepodlehá,
Tro vlast' hotov přebamítí.
Tro tebe i slávu troji
Vítězi neb klesá v boji!

Kraji rodný! Skledni vzdechy
Starce, chorý odsílá ti,
Tebe libá, země máti,
Slova šeptá sladké těchy:
Zehnán budiz kraji rodný,
Zehnán ty — i lid tvůj rodný!..

Studánka duchů.

Pověst. (Pokrač.)

Tak volno a milo bylo v poli, plném vůně, šumu, zpěvu a života!

Těžké klasy skláněly se dolů se silných stebel jako by vzamy slení a snad i předtuse, že nebudou již dlouho zdobiti plášt' země, jež jim dala vzrůst; vedle květl' len, a útlé květy jeho vlnily se jako hladná plocha rybníka, v němž za jasné noci, modro oblohy se obráží s hvězdnými jiskrami. Sklívánek tratil se v nečistotě vyší a sladce pěl, křepelka volala své obvyklé pět peněz a vorčeti z dlouhé chvíle křičel do světa, jak je mu dobře, jak je spokojen.

Kdo by neplesal v srdci s plesajícím tvorstvem, s jásající přírodou!

Ale jak lítostno a trudno bylo u srdce phubené stavení, nesoucí něco svinutého v bílé plachetce a jdoucí stězkou po humnech podél zahrady, jež spojeny byly s každým stavením, jak žalost' bylo chudě staré. Tudykové, ana marně se namáhala zastaviti toh' horkých slz. Hmlela také pro marní hati! U koho chudera hledati má útěchy, u koho pomoci, když od svých vlastních domácích bez citu ze dveří vlastního přibytí tak říkají jest vystřečeno? — Li-

dem se bála přijíti jen na oči, jejich soustrast' anebo snad i úsměšky, ó, ty by byly jenom zvýšily nesmírný její žal a proto raději šla stězkou po humnech, než dědinou.

Šumění klasů, ptactva zpěv a vlnění zahrady — jako by toho pro ni ani nebylo; šla se hlavou k zemi schýlenou a jenom stále rozjímalá o té bidě bez konce, do níž upadla již na sklonku svých dnův a modlila se aby Janův bídu tu ji ukrátil.

Tedy stězkou se kolebala rozpyřená května s kůraty a uhybajíc na stranu volala starostlivě za stupa malých píšťlat' za sebou. Pohled na tu drobotinu, bez perou, jak bázni spěchala za hlasem výstražným, jak tiskla se pod křídla ochranná, nový proud žalu vpadl v srdci ubohém, skličena mysl staré se novým bolem zachvěla, když vytryskly ní vzpomínky na leta dávno minulé na okamžiky šťastnější. Také to blaho tehdy bývalo, když k ní se tulila dvě malá kůratka, když kolem křtu brala ji a hlavinky ji kládla na prsa, když švitořila jako andělci, vidíte, že hodna vaše Maruška, že hodný je váš Janiček! — Tak byla šťastna tehdy v objetí svých miláčků,

jak ráda věnovala jim vši péči svou a mnohou noc jak ráda probděla, aby jen uslyšela. Když děti dorostly, choch odejít mohl o jinou, vyučit se řádnému řemeslu, zkusit světa a žít v něm. Chvějící rukou dávala mu knížek na čelo a Bona Kladla na paměť, stírala slzy z očí sobě i chlapcovi a srdce materské div nepuklo, když nebožtík s ním z domu vycházel. Čítala dny a měsíce, ode chvíle té, co miláček ji odešel, v ochranu. Těně děnně jej parocela, s jasnou každou zprávu dobrou o něm vítala a modlila se, aby ji Bůh brzo vrátil zase toho, jenž ji byl vším. A Teník vrátil se, z hošíka malého byl stihlý mládenec. Co slzy radostných čas tehdy šťastné matce ve tvář stánulo, jak se ji dmula prsa chloubou materskou!

Když starší Maruška se vdala na chalupu do Koutic, zbyl dobrý Teník sám svým rodičům, byl jejich radostí a útěchou, byl jejich podporou, na slovo poslouchal a každé přání, jež jim viděl na očích, jež plnil s ochotou. Žil tak blaze v klidu každý čas - až jednou Trudek přišel domů z lesa všecek utahaný, nemocen a ulehl - aby již s lůžka nepovstál. Kal a nárek uhostil se nyní ve stavení a od té chvíle nebylo již možno se ho zbavit, obzvláště potom, když se Teník oženil a dceru matce přivedl, kterou mu otec za nevěstu určil ještě před smrtí. Byl Grejza dávným jeho přítelem a dobrá sráče jejich byla k sobě bratrský již z mladých let. Co řekl druhu druh, to myslil upřímně a tak se stala mezi nimi úmluva, že Trudek Tan si vezme někdy Annu Grejzovou. O, že se Trudek dříve někdy o tom doma nezmí-

nil, až právě v poslední svůj okamžik! Teník se tomu sice mnoho nevyžíval, vzděl plnil vůli otce, ale matka s těžší tajila, všeobavě Dobře znala Annu, že jest pravý opak svého otce Dobrého. A že se neklamala ve své předtučce: ty slzy hojné, které již prolila, jsou toho smutným důkazem. Ale Teník? Což nyní přestal již býti hodným? Což nyní, kdy matka všechno mu dala, svůj skrovný majetek, svou lásku velikou a sama žila jako v letu pták, kdy ukazati se mohl, jak bude vděčen a pamětliv té lásky: což změnílo se srdce jeho náhle v led, což vyhaslo v něm náhle všecek cit a každá jiskra lidskosti, že ruka jeho horkou slzu matce z tváře nestírá, že nezapudí její žal? Rád by ho zapudil, a rád by viděl jasnou staré matky tvář, ale onen ještě, jež mu umírající otec ustanovil za ženu a matce za dceru, ten srdce jeho dobře otrávil a způsobil, že odcizen jest sobě sám i matce své.

Ubohá stará žena probírala v zarmaucené mysli své jedno po druhém, ale nikde útěchy pro ni nebylo.

„O Bože, Bože můj!“ zabědovala hlasitě a ruku vložila si na čelo, jež jen jen hořelo; knew hnala se jí valem do tváří. — „Kde octla jsem se to, mám uvěřit? či je to sen? O, když by byl, abych se z něho brzo zbudila!“ Třáblomila, opět rukama a bílá plachetka jí spadla z podpaždí. Rychle ji zdvihla a jakoby tvář její paprsek naděje byl přítel, tiskla ji k sobě oběma rukama a zvolala: „Těž vin, že nemám promě mezi lidmi útěchy a proto budu ji hledati jinde.“ — (Pokračování)

Literární obzor.

Několik poznámek ke studiu: Středověkem

Renaissanci, již uveřejně B. Frida (Lumír 1881, čís. 2.) (Bd.)

Druhé číslo letošního Lumíra přineslo pokračování „studie“ B. Fridy pod názvem: „Středověkem a renaissanci.“ Myšlenky tam pronesené po většině buď přímo nebo nepřímou dotýkají se křesťanství, nechceme pouhým mlčením jich pominouti. Vědeckých důvodů uváděti nebudeme, ješto jednak necítíme se k tomu úplně dostatečnými, jednak opět celá tendence zmíněné „studie“ (I na náhledech pouze subjektivních založení a formou důkazu nikoli vědeckého provedení) vylučuje úplně podobný způsob posuzování. Budiž nám toliko dovoleno podotknouti několik poznámek o některých tékách myšlenkách tam pronesených, jimiž spisovatel buď přímo nebo nepřímou křesťanství se dotýká.

Kned prvními řádky, v nichž líčí se vítězství křesťanstva nad pohanstvem, provívá tepký sarkasmus, jímž Frida vítá nové náboženství čistých idejí. Dobu pronásledování přechází spisovatel tak krátce a chladně, jakoby je omlouval z přísohem nutné obrany. Tažeme se však, kdo se měl brániti? Čím uškodili křesťané? Ušak spisovatel nenechává na os dlouho čekati, uváděje ohromující výrok, jenž při výsklo křesťanství bourající modly pohanské: „Dionys je špina, Venúše křivá, Jupiter lež.“ Nepopíráme že takl výsklo křesťanstvo vytýčaje prapor kříže na rumech božnic pohanských; ale dovolueme si jen

to připomenouti, že nebyla to, smělá myšlenka, před níž by okromení pohané ohlavoili hlavy, nýbrž že to bylo vniterné přesvědčení nejen křesťanů, nýbrž i pohanů samých. Neboť tou dobou, kdy nastala plnost časů, oetlo se náboženství pohanské ve zříceninách, shepsis filosofie počala bourati a práci jích dokončila, li borile tyrannii, jímž stavěny jsou oltáře, jako bohům, jakož i všeobecná pověříivost a nevážnost náboženství. Ostatně křesťanství onu větu bez důvodu nevyřklo a dokladů k obhájení své věci mělo až nazbyt.

Spisovatel pln elegické nálady pokračuje: „Ano, bylo ticho; čekněme mrtvo. Dva hlavoil a temerš jedině prameny všeho života, veškeré poesie byly gasypány. Lidští duch voděn labyrintem divných bájí, jichž pravý význam (!) ovšem netušil, měl se zříci veškeré svoji činnosti, měl křáčet ne zvyklou sobě cestou a slepě věřiti tajemnému vidci svému; na konci pak smutné této pouti lesklo se pouze jedině malé světélko — kdož ví, ne-li jenom bludička? Ale, pěkná lesklá slova, ale málo v nich pravé podstaty.“ Zná pan spisovatel nejnovější badání bájeslovná, jimiž bible čím dále tím více vystupuje ze své odloučenosti a stává se netoliko hvězdou polární národa vyvoleného, nýbrž v magickém pološeru prokmitá bájeslovnými mlhami pohanstva, takže srovnání historických svě-

svědectví ku příchva pujičímui vede výsledek, že přírodním náboženstvím člověčenstva vůbec a zvláště Říma byl monotheismus, též monotheismus, ježž ne sice jakožto novou věc, nýbrž jakožto čisté přírodní lidstva náboženství obnovilo a posvětilo křesťanství? Utuchla tedy poesie stará, či nebyl spíše duch lidský křesťanstvím jako zlatou nití druhdy Theseus vyveden ze bludiště? To jsou ty báje, jejichž pravý význam teprve nyní lidstvo tuší, to ta nevyhlášená cesta a slepá víra v ten jiný svět, ve kterýž asi - jakož my první, za to máme - ne tak slabě křesťané věřili, jako ve křesťanství světélko! Než nechme toho, o nesmítnosti se tu psiti nebudeme, chvátejme raději dále, abychom poslechnli křesťanského spisovatele, či spíše básníka, nad tou přírodou, z kteréhož života, která byla zneuctěna a prokleta (!) novým učením, „tou matkou, která již nyní neměla pro děti své nic slova,“ která nyní, když vyhostěn Bůh někam nad oblaky, zalidněna příj duchy zlymi, jejíž bohové odešli do pek-

la atd. Čím, dovolíme si podotknouti a otáznati se, čím stalo se zneuctění a prokletí přírody? Což neprovíval přírodou též duch Boží jako dříve? Oněměly snad hlasy přírody, velebi-li dobrotu Boží, před novým učením, jež touž dobrotu hlásalo též ve světě mravním? Kdo vlastně vyhostil Boga ze přírody, křesťanství, jež člověku otevírá knihu přírody a učí jej čísti v ní písmeny a slova věčné moudrosti: či pohanství, jež nechává božstvo své v Olympu, odhazuje rozkošemi smyslnými, jež nikoliv poeticky, ale hodně prosaicky nechává básně své po většině zlé - v počtu přehojném pobíhat po světě? Kterak jen bylo by se mohlo člověku zastěhnouti po staru předešlém, an spíše, svou láskou přilnouti měl ku přírodě, věda, že duchem svým jest povolán, by svobodně konal vůli Boží, a by přírodu v sobě posvěcuje přírodní kletbu měnil v požehnání? Otom úsudku ponecháváme čtenáři jen poněkud přemýšlejičímu.

(Dokončení.)

Myslenky různé.

Cesta naše a cíl náš. Kterak jest uzká cesta, která vede k životu. Jestli poseta bodláčí, a ostřím zarostlá trnami, jest přetížena množstvím jam a propastí, kdež mizí světlo zraku našemu. Tu vede po přeškrýpých stránkách a strážích, onde opět po skalách a horách nebezpečných. Jak velika bude však jednou slast a radost těch, kteří nedbajíce obtížné cesty dojdou s holi poutnickou až ku samému nebes bráně! Velika-li jest radost plavců, kteří rozhoučeného moře zniklé gáhu, jasně slyší

po křik: země, země! - Kdo teprve oněch popíše radost, kteří po boji a zápasu, po přestálém utrpení a strastech veselý zaslechnou jásot: nebesa, nebesa! Víra.

Loď. Loď, čím více zblouží, jest obližena, tím hlouběji ve vlnách se ponořuje a skřípá. - Lida čím úrodnější jest, tím více ukládá se pod plností a bujností svého osení svých plodin. Plně hlasy a větví ovocem obližena k zemi se sklání. Má-li koruna zdobiti svou hlavu, nechť jiní žijí, ti, tobě však samému shryta budíž.

V den 10. května 1881.

Nám krajem leť čaromočnicí zvěst, Jplesá kde kdo. Národ s národem. Sklání se hlavy, v nichž to není klam.
 Má síř chýžky v horách nemine, Si ruku tiskne, dřív snad hrozičí, Snoubenci jasní, slodrem lilie,
 Vniž vnikulm starců, schnouci račtolesť, Tam s ducha svého spěje výplodem; V dat od nich berou srdce drahokam—
 O Kladovlásce boji rozvine. — Lev český napřed s družnou hlici. Inapřel di; Státní Clustrie!“

Účeloslovný důkaz obyčejného Božího.

(Dle Königa, Dippela a jiných.)

Pr.

Nasní jistě jsou všichni lidé, v nichžto není známosti pravého Boha a (kteří) z těch věcí dobrých, které se vidí, nemohli poznati toho, jenž jest, aniž skutky jeho pozorující vyrozuměli, kdyby byl jejich umělym učitelem. (Moudr. 13, 1.)

Nepřítelem všeho náboženství jest huba nevěra, jakožto příkopníci tak zvané exaktní vědy nyní vesměs hlásají, nevěra, již jako jediný prostředek vzdělanosti a osvícenosti všemožně se snaží rozšířiti. Nurně bys pátral po vědeckých důkazech této nevěry, tohoto opovržení věrou v jediného osobního Boha, nemá jich. Jediné na nás dotírá, bychom my věru svou důkazy hájili, my, kteří už po dlouhé a dlouhé časy dědictví po Tánu vzdělanému se těšíme, žádá důkazy, na nichž by pak v bezuzdnosti své, učenci její řádkali, kdyby mohli.

Trávíme, kdyby mohli. Neboť víra v Boha opírá se o důkazy tak padné, tak markavé, že jimi ateismus v nívec se rozpadá.

Kdyby uvážili ateisté, materialisté a všichni ostatní lidé podobné quality, jak naukami svůjmi přirozenosti lidské odpovídají.

Protagoras, jeden ze hlavních sloupů staré sofistiky, pochyboval o jasučnosti bohů i byl v Athénách jako bezbožec obžalován a odsouzen. Spisy jeho byly spáleny, on pak ze vlasti jsa vypovězen vstoupil na loď, jež se právě chystala vy-

plouti do Syrakús. Za plavby však, otřhla se taková bouře, že všichni na lodi přítomní a s nimi i filosof strachy téměř umírali. Protagoras zbledl jako mrtvola, trásl se po celém těle a když se náhle zableskl, padl na kolena, upřel zrak svůj k nebi a zvolal hlasitě: „O Bože, jak mnohým pronásleduješ!“ Krásně gračí se tuto pravdivost slov Pliniových, když smrt se blíží, připomíná si umírající, že jest člověkem a mimo něj že jsou božové.

Na mnohých „veleduších“ novější doby osvědčila se slova jeho, jestli vědomí že jest bytost vyšší, bytost nadmyslná, bytost božská, s přirozeností lidskou nerozlučně sloučeno a spojeno, a nemůže člověčenstvu nikdy zcela býti vyvráceno odřizeno.

Třes to však slyšeti bezbožné hlasy moderních vzdělanců volati, že Bůh jest už ghytečný, místo něho že jest vzájemné působení sil přírodních, místo tvůrce jeho síly že věčná hmota, ze které vše povstalo, zrupně doléhají na nás pokřikující; ukážte nám duši, přesvědčte naše smysly o její existenci, chceme ji viděti, sčítati, chutnati, hmatati.

Tě' pošetlosti! - uvěř v nehmotnou duši,

uvěřit v nehmotného Boha, jen až se jim dokáže, že jest hmotný!

Jistě že nepováží odpůrcové naši, jak požadavky svými člověka snižují, když se zdá, jakoby úplně zapominali, že člověk má ve své mysli i rozum.

Pomocí rozumu a jeho principů lze dokázati, proti čemu oni všemožně se zpírají, že jest totiž Bůh, pomocí rozumu a jeho principů možno také vědomí Boha jakýmkoliv jiným způsobem v nás vyvolat a vědecky uvést, celek.

Všem že důkazy naše jsou důkazy aposteriorní, což však nevadí; neboť cestou aposteriorní možno skvěle a nad to z různých hledisek věci a zjevů světa, toho to pozorovati, až ních pak o nejvyšší příčině, o Bohu souditi. — Těž slovatný náš Tóma ze Štítického myslí hloubavou zhloumaje a pozoruje svět, vhodně knize její přirovnává, an dle: „Svět tento jest jako obecné všem knihy jakés, ježto jsou psány Boží rukou, t. mocí Boží a moudrostí, a každé stvoření obzvlášť jest jako slovo těch knih, ježto jsou k uskazání moci Jeho a moudrosti.“ Takto ve knize hojnost sledujeme rozličných známek, liter a slov, a ze slov knihy poznáváme myšlenky, touhy a názory spisovatelovy, ano veškeré těmto nitro jeho nám se odhaluje a jeho osobnost zřejmými označenými známkami a rysy jasné vyniká, jakobychem vlastním na ni patřili zrakem: tak i veškeré věci stvořené, vškol nás obkličující nejinak než literami tu věstími, onde menšími jeví se býti,

literami, ba celými slovy veliké knihy všehomíra, a každá ta litera, každá ta známka, každé to slovo ve knize té o jediném jen předmětu hovoří, k jedné stále osobnosti se vrací, od ní počátek i konec svůj berouc; osobností tou jest Bůh, vševládající a mocný, moudrý a dobrotivý všehomíra Tvůrce. O Něm tedy poučuje nás ta kniha světa.

Blaze tomu, kdo důkladně pochopil každé to slovo, kdo dobře porozuměl každé větě vyznění té knihy a tak k lepšímu dospěl poznání jejího skladatele všemoudrého.

Než ne každý porozumí řeči, již psána jsou slova ve knize té. Kdo tma zaslépen jest klamného bludu, kdo v srdci svém vyhasnauti dal světlé pochodní, věry předpojat jsa názory živými, koho vášně a chlouba zisků nízkého více vábí nežli čistý a jas božské pravdy, kdo raději pije z kalu rozkoše hmotné, nežli ze zdroje nejpřístí lásky k Bohu Stvořiteli — toho duch nikdy nemoří se ve hloubku mysli nek prostých a vznešených, jež obaženy jsou ve knize všehomíra.

Kuže k tomu, že ze světa tohoto, z té knihy převýmluvně, poudy se brávaly důkazy jsoucnosti Boží, důkazy veliké váhy a důležitosti.

Tomu je i tato důkaz kosmologického, ethického, historického, pojednáme dříve o důkazu fysikothelogickém, čili účeloslavném (teleologickém).

Logická forma důkazu účeloslavného jest dle Hegemanna tato:

„Kdekoli v činnosti k dosažení jistého účelu se jeví, jest příčinou účinnou

nezbytně bytost rozumná, svobodná —
bytost osobní. Neboť jednání účelu při-
měřeně předpokládá, by jednající vde-
ji klížený účel si představoval, a dle této
ideje činnost svou řídil.

Ve světě pak, jak v celém tak i v je-
dnotlivých jeho částech, zračí se účel-
nost, musí tedy absolutní světa přiči-
na býti bytost účel znající, bytost
osobní.

O pravdivosti první návěsti soudu na-

šeho zajiště mluví, komu z pravý rozum
jest, nepochybuje, doličíme-li tudíž pra-
du druhé návěsti, že totiž ve světě, jak
celém, tak jednotlivých jeho částech,
účelnost skutečně se jeví, doličíme
platnost soudu celého.

Pročž rozhlédnouce se po makro-
kosmu zkoumati budeme rostlin-
stvo, zvířenu a organismus lidský, kle-
dající stopy účelnosti.

(Pokračování)

Regina coeli.

(K.)

en schýlil se a na lesy
již used mlhy stín.
Kol tichou vše-zvuk tálhly jen
se ve přírodě tulí sen,
jak matce dítě v klín:
„Regina coeli!“

Zachvěl se les — snad rozkoš
a vonný jeho dech
se nese krajem v šir i dál
a stromku, jenž mu v cestě stál,
zašeptal ve květech:
„Regina coeli.“

A ptáček v hnízdě naladil
si klásek ku písni
a dítě, nežli klavírka
mu klesla v spánek zlehýnka
v noc tichou nápěv zní:
„Regina coeli.“

Hvězdy.

(K.)

Jak blaze v šeru temném,
kdy jasná vládne noc,
kdy hvězdy v lesku jemném
hlásají Boží moc!

Tu zve mne to hvězd výši,
v tu aetherovou říši
a na ten jemný svět
chce stále přozřít.

Ohvězdy, slávy Boží
zářivé svědkyně!
třpyt váš mou touhu množí,
zve k nebes výšině,
zřím-li v ten lesk váš sterý,
v ty jasné vaše sféry,
tu city blažené
se derou v srdce mé.

Proto, když slza strasti
ti zakalí tvůj zrak,
když jasné nebe slasti
zatemní bolu mrať:
tu prodli v šeru temném
v tom plápolu hvězd jemném
a jejich bledý jas
utiší bolu ^{zrak} tvas.

Když ti chladnou smrtí
odňat kdos z přátel tvých
když osud štěstí zruší
a v pláč tvůj změní smích:
tu popatř v hvězdnou výši,
v aetheru jasnou řiši —
tam uvede tě Bůh
zas v milých přátel kruh.

Dědeček.

Kresba miniaturní.

(Br.)

Taký to život v těch našich horách. Li-
chá vesnička v údolí se kuje, jakoby
zlétla se ostatního světa, a v ní ty dom-
ky a chýže různě roztroušené stojí tu ne-
jinak, než jakoby Pánu Bohu z klína
se byly rozsypany, když tu zemi pustou
jimi byl poděloval. Každý ten domek
jako letohrádek, zevně vše čisto, uliče-
no, podrovnáno, zahradka před okny,
všecko jako na sloupku — a uvnitř, tam
lépe bydlí ve prosté chudobě, nežli v pa-
láci velkoměstském v pyšné nádhře.
Shlédněme blíže, jeden ze prosťáckých
domek vesních. —

Uvátka ode dvora právě jsou otevřena,
volno tedy vkročíti noze zvěz, z malého
dvorka po širokých náspech přijdeme
do síně, ze síně pak dveře vedou do svě-
nice. Ještě to jizba, dosti prostorná, ze-
nějšku prostého, bez nádhery, bez okras,
ne však bez půvabu. Upravo ode dveří
hned stojí kamna dosti objemná, jež
starodávnými honosí se kachlemi, per-
ními jako uhl, místem popukánými,
takže oheň v nich mile praská tučící pu-
klinami občas prokmita na okam-
žik potáhde jiskřivým světlem jiz-
bu osvětlí.

Ještě časné zimní jitro, venku ještě tma. Na skřivných tabulkách malého okna misteně natřesleny jsou v pestře směsici ryzí otvářené květy, o nichž dovedný umělec – pan Křaz celou noc byl pracoval, a to čtverák jen z pouhé kratochvilky.

Na nízké lavičce u samých kamen sedí dědeček. Stříbrné jeho šediny po skřivnu roztroušené na škrbené hlavě zřetelnými jsou známkami věku valně pokročilého; v klenuté čelo a kulatou tvář, dnové dívčí stopu svou prastámi vyplí dobám přístím na upomínku, převětivý výraz obličeje zrcadlem jest šlechtného srdce. Sedí tu sám, – domácí z rána venku popravují a hošík, pětiletý as bělohlavek, na posteli dědečkově sladce ještě drímá. Trávě se byl dědeček domodlil ráženec a vyzpíval domní svou písničku: „Minula noční hodina“, teď o stěnu podepřen sedí, dlaněma zakrytý máje vráštovitý obličej. Žáá se, jakoby o něčem přemýšleje podřimoval. Také as myšlenky roji se v té hlavě starostlivé? Kolik as obážíte z minulých dob se tam mihá?

Ba všem minulých časů dědeček zpomíná, těch zasnělých, krásných a mladých dnů, o nichž za časté za vhodné chvíle ve kruhu svých milých dětí – jak říká všem domácin – zasedna rád vypravuje. A o čem nejraději dědeček vykládá? O svých mládí, o věku mužném, o své babičce, o tom, co zkusil do-

ma i v úžině, při práci v poli i na svých jízdech dalekých – sloven: o těch časech dálných.

„E, co vy děti víte“ – říkává pořád – „jakk to bývalo za starších časů. Vy teď žijete jako šafáři, všechno jde vám po vůli, ani byste pomalu nevěděli, jak chlebiček roste, živobytí do Tánaboha, roboty žádné, starosti málo: za mých mladých let jinak bývalo.“ Tak dostane se dědeček obyčejně do proudu řeči, vzpomene doby, kdy ten ohnivý drah ještě nejezdil světem, touží na to, jak tehda sedláček byl více, vozkou a robotníkem, nežli pořádným rolníkem, jaké to tehdy pod vrchností milostivou bývaly časy, co štrápci na jámku a doma bídy, co prý se čkveč a ten dobytek nadíchl, – ale toho přece nemůže dědeček zapomenouti, že tehda lidé více dbali Tana Boha, než nyní, kdy mnohý o ten hostelíček celý boží rok ani nezavadí, k čemuž obvyčejně přidává svůj upřímný pozdravek: „Bůh to naprav.“ A nemívá dědeček svatou pravdu?

Todobné asi myšlenky probíhají hlavou dědečkovou, an tak u kamen zamýšlen sedí. Ani nepozoruje, že jeho miláček z libého spánku již byl procitnul, až sám hošík čiperný křiče z lože, postav dědečkovi se přitoch a za ruku jej ujímá se kláse: „Dědečku Josífe, již vstal.“ Tu teprv dědeček z myšlenek svých se probírá a hošíka po lících hladě vyzývá: „Josífk, pomodlíme se spolu.“ A Josífk neda si říkat dvakrát, neboť s

dědečkem nejrůzněji se modlíval. Hned k dědečkovi pohledna křížkem se znamená, a říká zlozvě: „Otče náš...“ a ten už se umí. „Tosileš modliti sám — a po dědečku opakuje: „Anděle Boží, strážce můj.““

A zase dědeček k svým snům se vrací, je se v myšlenkách svých se kochá. O čem pak teď asi rozjímá? Těmita, vzpomíná těch blahých chvil, kdy jemu tak dlouhdy z úst dětských, se jinula modlitba k Andělu Strážci.

Literární obzor.

Několik poznámek k ke studiu: Středověkem

k renaissance, — již uveřejňuje B. Frida. (Lumír 1881, čís. 2) Dokonč. (Pd)

Spisovatel přistupuje dále k líčení života a k etického, by z něho motivoval, jak poustal nový svět myšlenkový. Celé to líčení připadá nám jako klášterní román, jehož themelem jest nešťastný mnich, volná příroda, mladistvé tužby, přisnářehole a podobné, tolikrát již opěvované a opěťované věci. K tomu všemu toliko podotýkáme, že chce-li někdo nastíniti duševní život celého křesťanského světa, jest mu čerpati doklady z historie a ne toliko ze života klášterního, jinak by všecek svět musil býti klášterem — a tím jistě nebyla není. Úplná křesťanská askese činěná, jakoby klášala, že vše toliko má a klam, že člověk nemá vlastní zásluky — ovědí, že p. autor nezná důkladně křesťanské nauky, o níž se rozepisovati právo přece si osobuje. Rouhavý výrok p. autorův: „Tvoř přechati před ženou, když dím me lástka v ložtech jejích a budoucí poholení pod jejím srdcem?“ Ci neshlonil se k ženě sam Bůh, spával v jejím klíně a vyjal ji k sobě do nebe — „uvádíme tu pouze na doklad té smutné pravdy, že za naší doby i věci nej světější se napadají a smyslně vykládají.“ „Středověk nemyslí“ — říkají někteří kulturní historikové, a po nich i kulturní his-

torik náš, p. Frida, jemuž celý středověký myšlenkový život snem je, kde vše děje se na základě zcela abstraktním, vysněném. Zlášťní však při tom je ta okolnost, že když se slova autorových teprve ve století 15 a 16. počalo se pracovati na zdravém základě, proč v osmém, století 19. celý směr filosofie zdravě vrací se opět ku stol. 15., aby napravil, vše to, co onen „zdravý“ (!) směr pokazil. Štěstí ještě pro nynější kulturní historiky, že jím sňe uzavírají se přede vším, co jen scholastikou, mystikou a středověkem zavání, jinak ku svému přehvapení, by seznali, že konservativní směr nynějšího středověkého bádání nalezá své myšlenky, aspoň hlavní, pronesené ve filosofii scholastické, a že duch lidský, kdyby byl neprošel tolikovou řadou filosofických soustav, počínaje Kantovým idealismem — v němž asi více abstraktnosti bude, nežli v celém gatemnělém středověku — až ku Hartmannovu nihilismu, nýbrž na základě scholastiky a v duchu jejím novějším výzkumem přispůsobeném dále byl bádán a zřoumal, mohl již býti o mnoho dále. Tolik o myšlení středověkém. Že se p. autorovi Danteova

„Božská Komédie“ více líbí, nežli „Summa“ sv. Tomáše Aquinského; rádi tomu dáváme, nám se líbí obojí. Ale podivný jest způsob, jímž dovozují přednost Danteovy komedie. Proto, že Dante má v sobě myšlenky sv. Tomáše Aqu. – jež ovšem v očích novověkých pozorovatelů tvoří ty stinné stránky celého onoho díla – proto nepotřebujeme při již Summy sv. Tomáše. Z toho by každý soudil, že by Danteova Komédie mohla úplně nahraditi Summu sv. Tomáše, výrok to; jenž svědčí o tom, jak hluboko v tuto ponoril se p. autor, jenž by zrovna tak diktátorsky mohl říci: jelikož v básních novější doby jeví se směr nové filosofie, jest tato úplně zbytečnou! Oslem otázka by pak byla, odkud by pak básníci čerpali svůj směr.

Že i křížové výpravy nebyly poznámce pichlavé, ale ne dosti uvažené, dokazuje následující výrok: „Vzkřinu do svatě země, kdo vezme kříž, nemusí jíti do kláštera a bude mít stejnou zásluhu. Jíti proti

Turkům, at se doma děje, cokoliv, at by nouzou, dliny a nemocné, at klesají kříže, jen když bude hrob Spasitelův vyvolážen.“ Tak při vyhlášení básník doby lehdejší, – tot tedy hned hlas celého věku, celého světa křesťanského, jímž naprosto při celý věk sám se odsoudil. Kulturní historie asi lépe soudila, nežli básník; taž historie také ve výpravách křížových něco zcela jiného vidí, nežli vypočítavý racionalismus, jemuž asi mnohem více zamlouvají se války na anektování, si kousky území, nežli slechetný zápal pro víru, jenž v prsou nynějšího světa ovšem již ustoupil pohodlnosti a smyslnosti.

Kř, nač širě se rozepisovati o věcech, o nichž každý čtenář soudný utvoří si úsudek, zralý a samostatný; kdežto ze strany druhé: cum negantibus principia non est disputandum.

Chtít jsme pouze na to poukázat, jak se u nás za doby nynější studie dělají.

O nezapomeň!

(Dle něm. J. z D.)

V vonném máji květy modré, bílé
 O krásně kvetou – Janí naši milé,
 Ti plati máje nejkrasnější časy,
 Ti zasvěcený modré barvy jasy,
 A skřivánek – li v máji z rána píše,
 K ti, Matce Boží, chvála všela spíše,
 A dítě v máji svět-li spatří denní,
 Mocnější Tejí ochrany ma není.
 Ina mě volá Velitelka máje:
 „O, nezapomeň, dobrá Matka, tvá je.“

Čechův země (K.)

ah velebná to byla zem
ta Čechův vlast, kdy bujný lem
zarostlých hor ji proužil kol
a vinu plnil výš i dol,
a kdy se květ na lípě chvěl
když vánek přes ni přelétel!
Ty vlasti má, necht píseň ta
veselá tě vždy obléhá.

Ušak borův lem, co dřív tu stál,
vetelečův roj zlou rukou sklál
a vzácný skvost květnatých niv
se nestaví již na odív,
a lípy květ rozmetán v kraj
a poušti stal se Čechův ráj.
Ty vlasti má, i píseň ta
žalostná necht tě obléhá.

Leč nově svítla slunka zář,
a z květa pustá země tvář
a z mladlé lípy vonný květ
šíří svůj dech zas v šíř svět,
a listí její šepce v kraj,
že z lesův země zase ráj.
Ty vlasti má, nechť píseň ta
radostná tě vždy obletá.

Učeloslavný důkaz o bytu Božím. (B.)

"Interroga mundum, ornatum, coeli, fulgorem, dispositionemque siderum et vide, si non sensu suo tamquam tibi respondant: Deus nos fecit."

St. August.

Svět existuje; neexistuje však jako mrtvá hmota. Žít v něm pohyb, činnost, život. Život jest jak na tělesích nebeských, jež nesmierné dráhy vykonávají, tak i v temném líně země, kde klátí se tvoří, život znáti jak na motýlu, jenž na slunéčku jasně se vyžívá, tak na lvi, který lidé pustou pouští kráčí, živ jest nepatrný červíček v prachu země se plazící, živ jest i člověk, ostatního tvorstva zemského vládce.

Troud pohybu, činnosti, života, běže se vším měrem podřízen jsa určitému účelu.

Tak velikolepé jest dílo těles nebeských, jaká v něm krása, jednotu, harmonie!

Plavci jakému, vypravuje Hettinger ve své „Apologii křesťanstva“, ztroskotala se loď a on zmitán byv dlouho vlnami vržen konečně na ostrov, jež měl za pustý a neobydletelný; jak se však zaradoval ubožák,

když na pobřeží uviděl geometrický obrazec; poznal z něho, že jsou tu lidé a děkoval Bohu. Ldaj méně značí obrazec taklý, nakreslen-li na obloze nebeské?

Topatíme jen tam ku výšinám a vizme ony nescíslné hvězdy, tisíce tisíců žijících oko naše, přes to však rozestaveny jsou tak, že jedna druhé nepřekáží, jedna druhé ve běhu nezdíruje, ba naopak tvoří vespolek krásný a ladný celek, působíce na se vzájemně dle všeobecného zákona přitažlivosti. Tak o slunce stojí ve společném ohništi elliptických dráh všech svých oběžnic a vlasatic, tak stojí i každá hlavní oběžnice ve společném ohništi svých souputníků (trabantů); jednotlivé oběžnice jsou od sebe tak vzdáleny, že se na dráhách svých nesrážejí, od slunce pak, že přitažlivost jeho na ně působí; obíhajíce

ve stejných dobách opisují svým průvodičem (radius vector) plochy stejně velikého obsahu, při čemž čtverce oběhů jejich časových mají se k sobě tak jako čtverce prostředních vzdáleností od slunce. Neméně než objevením těchto zákonů posloužil nám Kepler svými krásnými slovy:

„Děkuji Ti, Stvořiteli a Tanečnicku, žeš dopřátí mne ráčil těchto radostí z tvorbý Tvé. Vynešenost děl Tvých sdělil jsem lidstvu... Bližka jest doba, kdy člověk uzří pravdu ve knize přírody tak pozná, jako v písmě svatém a poznáváje ji těšit se bude harmonii obojího zjevení.“

Todobný celek a řád, jaký jest v soustavě sluneční, jest i v ostatních soustavách těles nebeských.

Kterak vysvětlíme si dále střídání se střeva ročního počasí, ne-li ze sklonu osy zemské ku ploše její dráhy? Jest pak sklon ten $23\frac{1}{2}$ stupňový; proč není větší, proč ne menší? proč není země od slunce více vzdálena, proč ne méně?

Taž harmonie, taž účelnost, taž idea, gračí se v zákonech tíže, volného pádu, naklonění plochy rotace, ve všech vlastnostech těles, vlastnostech to, od nichž vškerý život organický jest závislý, v zákonech světla, tepla, magnetismu a elektricity.

Což říci máme podivuhodné krystalisaci? Krystal čili klat jest vytvářením i zjevně upraveným dle zákonů stereometrických, takže sebe menší částička klatu má též tvar jako klat celá. Pozorujeme-li kmo-

tu klatu, zjeví se, že jest to hmota stejnotvarná, přibuzností chemickou nevázaná a přece spojuje se v čáry, plochy, hrany, rohy at. d. v největší souměrnosti a geometrickosti.

Všecky dosud známé klaty lze, dle pevného dělidla, dle poměru totiž jednotlivých os, ploch a hran, v sedm řádití soustav či klacenstev (soustava krystalová, čtvercová či jehlancová, kosočtvercová, šestiúhelná, jednoklonná, dvouklonná, trojklonná) z nichž každá jest příkladem společné práce, již se tak často díváme v řádech jiných.

Zdaž při s podivem mnohdy nepozoroval již novou tvrdost a specifickou váhu těles?

Či jest to náhoda, že objemu vody, klesá-li teplota až ku čtvrtému stupni, ubývá, od čtvrtého však stupně až ke stupni mrazu přibývá, kdežto přece známo jest všeobecně, že tělesa teplem se roztahují, zimou stahují — jest to náhoda, nebo spíše moment účeloslavný a důkaz moudrosti božské? Nebť kam by se poděla v zimě máče, kam řeky, kam život v nich!

Tředůležitá jesti spřízněnost látek. Máme hledáť lucba příčinu zjevu tohoto v pouhé hmotě, nelzeť nedoznati zde příčiny daleko vyšší, příčiny božské.

Že spřízněnosti látek plynou možnost života organického, na ní zakládá se i péda lékařská, lékaři jsou si totiž předsobě vědomi, že chemickým sloučením

ním dvou látek povstává často nová, ne-
utvární látku, o vlastnostech, jakých původ-
ní látky neměly, i snaží se takto pomoci
poškozenému organismu.

Organismus, největší to div přírody, jest
účelnost; zde jest úlohou všech jejích částí,
by vespolek působily a působíce vespolek

život umožňovaly, zde vše harmonie, vzde vše
prostředkem k účelu.

Nikdy a nikdy nevystihnou vědy přírodní
totoho divu, nedoznají-li ideje Tricovy.

Přikročmež nyní k nejnižším jevům
života organického, přikročme ku
rostlinstvu.

Patíte na kvoť polní, kteráž roste: nepracuje ani přede.
Právím pak vám, že ani Salamoun ve vůči slávě své ne-
byl tak odin, jako jedno z nich. (Mat. 6, 28. 29.)

Tak podivuhodně, jak harmonicky spolu-
působí různé síly a příčiny, aby z malého
semínka velikou, stinnou vytvořily rost-
linu! Zdež povstává zcela jednoduše z ne-
patného žaludu mohutný dub; jenž silný-
mi na všechny strany rozloženými patlosti
mi bouřem a větrem po století odolává —
anebočinný jsou tu moudře řízené síly pří-
rody, síly, jež napomáhají pohybu hmoty ze
vně do vně a z nitra na venek? Zda, mluví

tu, anebo stálý vývoj, stále přibírání nových
částí?

Sebe nepatnější rostlinka skrytá dokona-
lý obraz ideje. Vezme složení její.

Klíčením vyvíjí se ze semene kel a roz-
víjí své části, kořinek totiž a dělohy, lis-
tové to ztlustlé baloky a přemalinký pu-
pínek, přehozený. Každá tato část má zvlášť
ní úlohu, zvláštní účel.

(Zokračování)

Památce milého druha.*

(C)

... Šas, — s nim stichly žalmy.

Dobrá Telínka.

Bíl mlád. A z jara plesech
Tis vzňal celo mystivé
Tšpájel duše dychtivé
Sta tužeb- lekem nebeským.
Po ráji stinných tesech
Květ sbíral krásný na věne-

Zas mlád. A černé meaky
Vroj snesly žalony plativé
Do bratra duše snaživé
Zlou bídu hojně slaveny.
Než neohlubly zrakty —
Jen tělo slabé klynulo.

*) * Innoc. Böhma.

Duch létal na Sinai
 Ve kobách světě vrnešených,
 Kde lesky troni svícených
 Se típí k zlatou brokádou,
 Kde bědy zhasinají
 A živnou jasy panychid.

Tak mlad! - Klesavý oltář
 Stál houfy lidu v nadšení
 Těž objat, plný spasení
 Na prvu obět uchystán -
 A mnohá usmála se tvář
 Od svatě, blahé radosti

Však místo na mši, tklivou
 Ach! umíráčkem zvonili, -
 A blíže šije sklónili
 Od žalů ve dlaně znavené. -
 Tak uložili snivou
 Když hlavu v rakev prostičkou.

Tam blízko nízké zidky
 Se zdvihá čerstvý roveček,
 Na měkké hude věneček
 Se jasní v rosničkách opálek, -
 Tam Cherub sítla hlídá
 Na stráž drahé metvolky.

Studánka duchů.

(Pokračování.)

Prudková přišla k Toragově zahradě, která byla v řadě poslední. Ze tichého rozjímání vyrušily ji nedaleké hlasy, jež zaslechla. "Hezky si pospěš, Cilinko, ať se mi neotníš. Pozdravuj všechny koutecké, že je v neděli budeme jistě čekat!"

"Všechno maminko vyřídím a pospíším si, abych přišla domů za světla." zavolal jasný hlasek Cilinkin - a již spěchala od zahrady na stezku. Toragka se dlouho ještě za ní dívala, jak ji to svědčí a blaženě se usmívajíc zaslala zase v zahradu.

Prudková je podle hlasu poznala. Nový proud slzí polil vráskovitou její tvář, když vzpomněla si na faut přišli neděle, na kterou vždy se tolik těšila. - Zatím ji dohovánila Cilinka.

"Tetičko, zase do koutě?" - pozdravivši

řekla se šetrně, když viděla již slzy na očích.

"Ba, zase, zlatoušku, ale již --- dnes na posled." - Pláč udusil zcela slova poslední.

Chudáčku myslila si v duchu soucitra dívka, z nelásky a protivnosti jela do hlady a bídy. - Jeť staré Prudkové měl v koutech jenom chalupu a pole žádné k ní. I potu tváří lopotil se celý den od noci do noci pro sebe i pro lidi, byl šetrný, ale s bídou jen vyživil sebe a vyživující rodinu. Stařena o tom dobře věděla a cítila, že při všem lásce jeho i dceřině tam nenalezne své místo, si žádoucího oddechu, ba že bude ještě na obživ. To nutilo ji stále do pláče, ale ona naděje, která ji byla již jednou při pohledu na bílou plachetku, již měla pod paží, zakmitla hlavou sedivou: naděje ta ji zase myslí do-

dala a potěchy.

Cilinka též ji pořád těšila a chlácholila seděčně, aby jen neplakala a poručila Pánubohu.

„Ale o něco bych vás prosila, tetičko“ – dodala po chvíli a laskavý zrak děvčete, z něhož zářila nevinnost a dobrota, utkvěl na ztrápené tváři staré ženy. – „Spodívem sebou hnula, čekajíc.“

„Tetičko“, pokračovala dívka, „přijďte, poposkete k nám. Maminka se vás již tolik naliatovala a přijdete-li, bude velice ráda. Stijte kROUTI také k nám v neděli pojedete, tak se pro vás do chalupy zastaví, nebo sama můžete pak jít k Havlinům a jít s nimi. Přijďte jenom, prosím vás. Ano, přijdete? A potom třeba pořád u nás být můžete.“

„Pán Bůh ti to zaplatí, dítě!“ plná radosti něho přehlasení zaplesala stařena. – „Stavíš se, jak bude chtít Pán!“ zvolala se zbožným pohledem vzhůru. „Když člověk nevidí ani na hodinu sestry před sebou.“

Cilinka znovu prosila, aby ji to udělala k vůli a jistě slíbila, že přijde k nim a táhla se tak dlouho až Trudková hlavou přikývla.

„A co to nesete v uzlíku? To to těžké, já vám to ponešu“ – ochotně nabízel se dobré děvče stařeně, ale ona vši moci tomu bránila, jakoby nesla drahocenný poklad, ježž ji nikdo nesmí vyrvat.

„Za lásku svou a upřímnost budu ti takhle upřímná a povím všechno, jenom chvilku ještě měj strpení“ – dokládajíc Trudková

tajemně šeptala.

Na řeci ubývalo, sestry kousek po kousku. Pěšinku polní měly již za sebou, daly se na luky a brzy byly ve zlatě. To obou stranách byly stěně skálate a dole mezi olsemi se vinul, mělký potůček. Když přišly přes luky a měly stoupati již po klisnaté stezce vzhůru do stěně, stařenka těžce si oddychovala a byla chvilu, šec-ka gnavena.

Starostlivá dívka vidouc, že již dále nemůže, vyzyvala ji posaditi se na chvilku někam do chládku. – „Odpočínáme si, tetičko, však nemeškáte a já se také vrátím domů ještě za světla.“

Stařena svolila a sedly si. Najednou zdvihla stříbrovlasou hlavu svou a obrátila ji na pravo ke skále, několik kroků od nich vzdáleně a nade zlatem se trochu klenoucí. Tam divala se bezhou chvíli bez hnutí. To chvíli obrátila se a dívku uchopila za ruku.

„Spodív se Cilinko, tam pod tou skálou je malá studánka. Vidíš ten bílý kámen umí? Lidé naň klesají, kdykoliv se chtějí napít, ale každý odtud nepije. Kdo nemá dobrou svědomí, za živý svět by se nedal přemluvit, aby odtud pil. A víš-li proč? Protože je to studánka duchů, protože v ní sídlí dvojí duch: bílý a černý. Kde se toho, dítě mé, vždyt jsem ti řekla, že jen lidé zlí se bojí této studánky a dobře ochraňuje bílý duch. Chceš vědět, co si to nesu v této plachtě, ale nežli ti to ukážu, musím ti napřed vypravovat pěknou pohádku o této studánce, pohádku pravdivou, at lidé mluví, co mluví. Tyká se také Havlinova domu v Koutech,

tvých přátel tam, tvé matky, i lebe doeruško.
Kdo neví odkud ta láska vaše vespólná i k
lidem všem, odkud ta vaše dobrata a soucit
stapicím, pohádka moji měl by slyšeti a vše-
cho by si vysvětlil.

Čilinka se lehce zachvěla a něžné oko se jí
rosilo. Tak jí ještě nikdy nebylo. Spaz-
(Dokončení.)

Epominka na prof. K. Šmídka.

(Dokončení.)

Taký jest to asi soud, dle něhož Leverie-
ruxa nalezl Neptuna? Ont ho nalezl a
Gale v Berlíně jej objevil. Leverierux ne-
viděl ničeho, ont pouze počítal a sledal
že Ephemeridy Uranovy nerosovávají se úpl-
ně s výpočty matematickými. Jak pravím
Leverierux ničeho neviděl, nýbrž minil to-
liko, že blízko Uranu musí býti jakás pla-
neta. Zposlal o té věci zprávu jistému hvěz-
dáři Berlínskému, jmenem Gale, a sice
psal mu 26. září r. 1846. a hned v násled-
ující noci Gale uviděl skutečně na nebi
Neptuna, ode slunce 20 krát více vzdáleného,
nežli naše země. Pročej jsem pravil: Le-
verierux Neptuna nalezl, Gale pak jej obje-
vil. Ti proum důžno znamenati syn-
thesin a posteriori, sboji však byl soud syn-
thetický. Touže cestou krácel i Kepler
ve svých objevech. Koperník zvrátil sice
starý systém Ptolemaev, sám však ještě
nepravý zákon vyslovil, že totiž planety,
které již starým byly známy - čítaloť se
jich sedm, pročej také bylo číslo 7 nejen

ni tajemnou a přece s nedočkarostí pokle-
žela na stařenu jako na mocnou čarodějku,
jež vládne jejím osudem. Čekala, brzy-li
se pohne svadlý její ret a skrytou min-
lost ji odhalí.

Stařena si z hluboka oddechla a nepauštějíc
ze své ruky divčinnu, jala se zvolna vypravovati.

u Keplera a Řimanův, ale také ještě, vestie
dověku číslem posvátným, nyní však čísta
se jich přes 100 - ve kruhu se pohybují.

Kepler tedy stálým čítáním sledal, že
tyto planety nikoliv ve kruhu, nýbrž v
elipsách se pohybují. Jest věru dojemno
čísti, kterak Kepler sám se vyslovil:

„Snadno jest nyní lidem říci, že planety
obíhají v elipsách, ale kolik bezesmyslu, no-
ci jsem gtrávil, nežli výpočty svými jsem
k tomu výsledku dospěl.“

Objevení chyby pouze osmi minut zvrá-
tilo celý zákon Koperníkův, pročej také
případně di jistý učenec: „sola haec
octo minuta viam praebant ad to-
tam astronomiam reformandam.“ Za-
kon tedy, že planety obíhají v elipsách,
jest synthesis a priori, to vše nalezeno
přemyslením. — —

Mohli bychom ze přednášek Šmídka-
vých uvést mnoho a mnoho příkla-
dů, z nichž ani jeden není planým
nebo jalovým, ale naopak všectý

ukazuje se býti výsledkem hlubokého
vzdělání ve všechoborech věd.
Zláště překrásné příklady uvádí—

val rád Šmidek z oboru aesthetiky, v
němž byl mistrem na slovo vzatým, z každé
části z nich, vane hluboký duch Šmidekuv.

Vnitřní hlubinách.

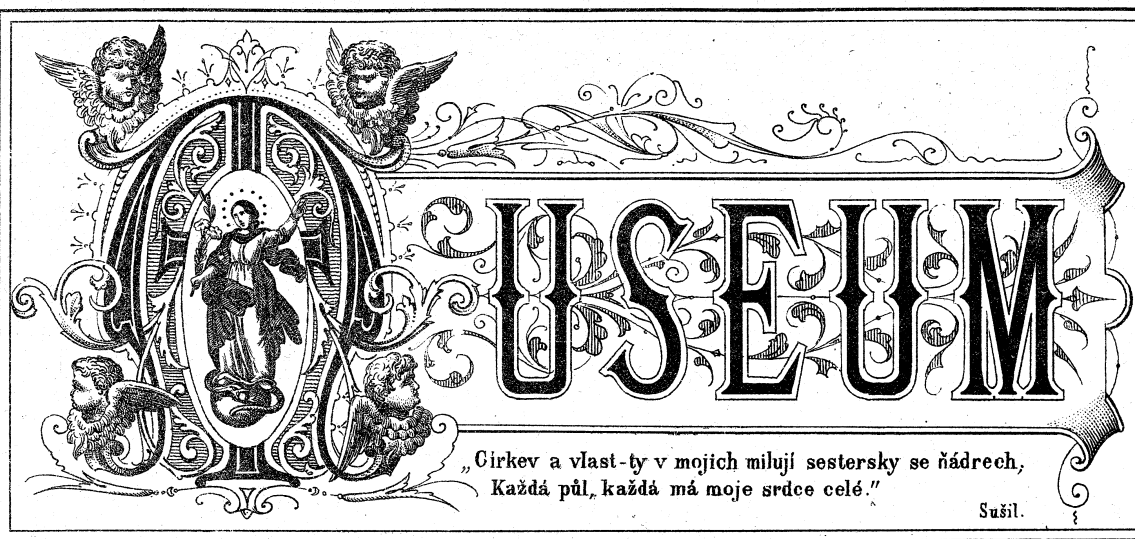
(Br.)

Inquietum est cor hominis,

donec requiescat in Deo suo. St. August.

V Bohu všechna útěcha moje! On po-
těchy jest mi pramenem a ukojení želo-
jem, kdy bol tučný neviděn do srdce mé-
ho se vkrádá, kdy žal ustíplá si v útrobě mé,
by jako host neznámý se tu uhostil. O
žale, kdo stípl tě do útlé nádoby srdce
lidského, kdo seje hořké tvoje semě v ni-
tuo člověkově? Odkud jest ti síla ta obro-
ská, již gmetáš duši lidskou jako vichor
buřný, kdy až do kořene vyvrátiti usiluje
peř dubu velikána, jenž jako titina vet-
chá moci svou se chví? Kdo dal ti mo-
ci tou čarovanou, již otkougluješ útrobu
naši, takže marně slabý orgán těla lid-
ského snaží se tobě odolati, až znaveno
jsouc a stále bezděky tebou puzeno, ab-
tvoji to perlu — uroni oko člověkově,
aby, jež ač lehka hmotou, přec jako
balvan padne na srdce země živitel-
ky! Ožel chvíle tě, kdy proni ta
perla žalu poprvé shanula z oka pr-
vočlověka, jemuž za úděl a dědictví
dána ztraceného ráje! Nuže xci, kdo

poskytl ti nástroje, jímž tak mocně svíráš
útlé srdce lidské? — O kdož jiný,
než ten, jenž veškerý věci u mize, počtu
a váze uspořádal, jenž tedy i nitro clo-
věkovo dle vědomého plánu nevystihlé
moudrosti své upravil, by svatyně mu
bylo důstojnou a deskou kovovou, v níž
písmem nevyhladitelným vytyčtil zá-
kon věčné vůle své, té vůle mocné, jež
jeví se právě tak v nepatrné kápce
rosné nežný svažující kálíšek útlé
květinky, jako ve bezměrném vodstvu
široširého oceánu; té vůle, jež vznika-
ti dává červíčku plazicímu se na úpa-
ti obrovských hor, jako lvu, královskému
obyvateli pouště; té vůle, jež životem
dává rovněž tak ptactvo nebeské, jako
zvířectvo zemské; jež zroduňuje planou
pědu zemskou, aby užitek vydala clo-
věku v potu tváře ji vzdělávajícímu,
a jež pustostí tučnou úrodu krajiny
požehnané — rovněž k užítu člověkovu
by podrobil se srovnané vůli té. —

Lev III.
(C.)

jižní duch můj letí kraje
v jizbu plaše jakous kledi;
lahodou vše odtud dýchá,
i ten kmet, jenž tamo sedí!

Klidně, sladce oddychuje
v měkkém spočíváje křeslu,
takých věru málo chvílek
zabloudí as k jeho veslu.

Listy jakés právě dopsal,
anděl když tu křidel váním
v blahý skolíbal jej spánek
políbení vtisknuv skráním.

„Co mi dáti drahým dětem,
ze sna šepce, hlavu kloně,

„vše mi vzali, život chudý
ponechali, ten dám pro ně.“

"Dlouho byly sirotami
vzádném prvně srdci koutek,
libou dusili jim mluvu,
cizor tiskli svých dle choutek."

"O jak klučně zavýskaji,
ze slavného Vatikánu
až k nim zahlaholí zvěsti,
kde kdo vzpláče ze Slovanů."

Liby rozlévá se úsměv
po skráňích hle dobrých kmetu,
dítky vidí ve snu, k němu
kterak spějí, valnou četou.

Čti slzy na svých nohou,
díky slyší jejich věle,
ve snu rozvírá náruč,
tiskne dítky rozzechvělé. --

Sklesly ruce, úsměv předl,
klidně stařec oddychuje,
anděl v úcho jen když šeptne,
libou hlavou pohybuje.

Vzbud' se, vážný dobrý kmete,
Slovani už k Tobě spěje
síla, oslavilš jim Otce
Cyrilla a Kelhoděje!

Účeloslavný důkaz o bytu Božím. (T. Karel)

Kořenek oniká do země roste a mohutní
v kořen, jehož účelem jest, aby potravu
hledal a nalézal ji způsobem endosmo-
tickým rostlině přiváděl, pírko vyniká
na povrch země na světlo a vzduch a
proměňuje se v listnatý strom, děláho
pak, když byly mladické pírko, tak
i ka odchovály, hynou.

Kořen a pírko skládají osu rostliny,
listy jsou ústroje pobočné. Ten zůstá-
vá buď jednoduchý, buď se rozvětlu-
je, na rozličných místech vynikají
mnoholíživé pupeny čili vřky, která s list-
naté vedlejší osy se vyvinou. Ten i
větve rozvádějí potravu kořenem při-
jatomu do pupenů, listů květů a plodů.

Takto vůbec v přírodě, tak i zde zřejmě nes-
mírnou rozmanitost, ovšem že ne bez účel-
nou, dlouho by trvalo, než bychom všech-
ny druhy kořenů, pírů, listů, květů uvedli,
přestane tedy na popsaní jejich ústrojí.
Tak uměle sestrojeno jest nitro prě.
Jednoletém pírku rostlin jednoděložných
jest uprostřed tak zvaná dřev, z buněk
kryprých složená, kolem dřevu jsou svazky
cévní, složené ze dřeva, lýka a oblany,
jež z venčí přijímá křídla na vnějším
povrchu pokožkou krytá.

Nemenší místnost jeví se v listech.

Na povrchu jak na lici tak na rubu,
pokryty jsou listy pokožkou, četnými
píchy opatřenou, mezi pokožkami je

thánina buněčná s hojnými průchody mezi buněčnými, jež společně, jakož i s pichy jsou spojeny. Ve thánině buněčné rozvětvují se svazky cévní, z osy do listů unikající. V listech proměňují se potravní látky kořenem přijaté a pněm dále rozváděné, a stávají se takto rostlině živými. Pomocí pichů stykají se látky ony se vzduchem, z něhož listy rozličné plyny, ve dne hlavně kyselinu uhlíčitou, přijímají, vydychujíce navzájem jiné plyny a pary, ve dne kyslík.

Tsou tedy listy takorba dýchacím ústrojím rostliny.

Podívejme na květ.

Květ záleží obvykle z několika ústrojí, z nichž jen některé k vyvoji semen nezbytně jsou potřebny. Podstatné části květu jsou tyčinky a zárodky či pupeny semenité. Jsou-li ve květu oba tyto ústroje, nazývá se květ dokonalý aneb obojstranný; má-li však květ jen jeden z těchto podstatných ústrojů, sluje nedokonalý, čili dvojstranný (prašníkový, má-li jen tyčinky; pestíkový, má-li jen zárodky). Spodivem nám věru nemalým patříme na jemnost a krásu tohoto ústrojí, jež velemlou drého hotovitele kládá.

Tyčinky mají dalejší část tenkou, nitkovitou (t. j. nitku) a část hořejší kulovitou nebo vlnitou (t. j. prašník), v níž jest pyl, čili pel ku vyvoji klu nevyhnutelně potřebný; když pyl dozrál, puká prašník a vysypá jej, aby bliznou do semeníka vnikl a zárodky tam zplodnil.

Ullé toto ústrojí podstatně obkličeno jest a zároveň chráněno obalem květovým, korunnou a kalichem.

Abyste květy se sblížily a se navzájem zplodnily užívá „příroda“ přerůzných prostředků.

Někdy sklání se prašník ku blizně a odevzdá jí svůj obsah, jindy skloní se na obrat blizna ku prašníku, ku př. u černuchy.

Tinak se děje, kde prašníkové květy jsou na jednom jedinci, květy však pestíkové na druhém (jako jsou: jedle, líška, olše, tykev, meloun a j.). A no někdy jsou takové rostliny mnoho mil od sebe vzdáleny, a přece jest jim dle jejich vymeřeného plodu nésti.

Kdožby se nedivil prozídatelnosti božské vida, an vité unášejí mužský prášek květový ku květu ženskému. Mimo vité jest i hmyz k této práci určen.

Čítice příjemnou vůni přicházející, mála ona zvířátka na květ a opauštějí pak jej odnášejíce na jemných pláscích svého těla hojnost pyle, aby ho zanechala jinde na lepavé blizně květu ženského.

Tak podražec obecný (*Androschisma lematitis*) má květ s 6 prašnicemi a 6 bliznami; prašníky jsou však níže postaveny než blizny, takže pel padá na spodní část květu a nevydal by užítu, kdyby nebylo malých komárů, kteří jej sbírají a na bliznu přenášejí. Kde oněch komárů není podražec plodu nenese.

Dřšťal obecný (*Berberis vulgaris*), má velmi pružné, prášnické; ohnou-li se a uvolní-li se jim, po té, vzpřímně se prudce a narážejí na blizny, čímž nastane oplození; prášnický ohýbá obvykle hmyz, při láhání jsou vinní.

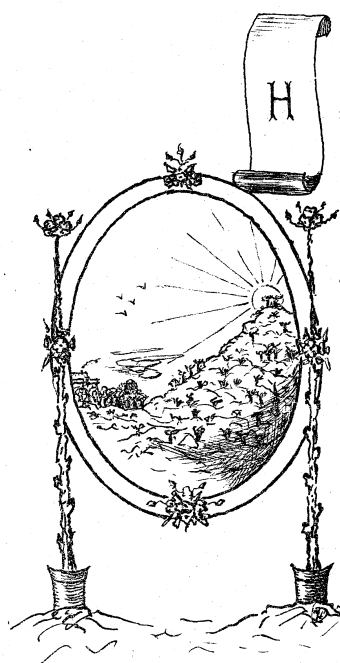
Podobně u všech druhů křesatcovitých vykonává hmyz toto zlaštní poslání.

Vanilka jejíž ^{domoviny} je již jihu Ameriky a východní Indie, daří se i v jiných zemích, než nepřinesla by ovoce, kdyby zahradník místo hmyzu, jenž v Americe v Indii oplození napomáhá, prášek z jednoho květu na druhý nepřenašel.

Velmi podivuhodně oplozuje se i Tab.

lisneria spiralis, dvoudomá rostlina na dně kanálůvitalstých rostoucí. Ženský květ sedí na šroubovité, zavité stopce, která roztáhne-li se, hladiny vodní se dotýká. Takmile nadejde doba oplozování roztocí se stopka a ženský květ octne se na povrchu. Touže dobou odtehnou se mužské květy a vyplují takéž na horu, kde pak zmitány jsouce mezi květy ženskými stvoří se, přenesou pel na čnělky a zhynou.

Oplozený květ ženský ponoří se po té pomocí stažitelné stopky opět pod vodu, aby dozrál. Zda možno tu ideje, zda momentu přechodu lovolného nedoznati? (Dokonc.)

"Květnice". - (B.)

Uy stál jsem na úpatí
Paproskové slunce zlaté
Gráve perly, skvostné lily,
V kapky rosy křišťálové,
Kolem pestří motýlové
Vábná křídla prou v let, cíl.

Včelka pilná v duchem bzúčí,
Všude ptactva zvonky zvúčí
Rozletlého v ladné sbory.
Pod kosou veselé chasy
Sklánějí se zlaté klasy -
Spěvem šumí háje, bory.

Zvídnu oči. Vplné krásy
Majestátně rozkládá se
Hora před mým, zřetelným zrakem.

Na temeni - jasná záře;
Úpatí však v ranní páře
Koupá se a cloní mrakem. -

Tiž ji vidím v záři celou.
 Takto zvonky filomelou
 Slavením v noci klidu,
 A jak gložným v chrámu zpěvem,
 Tak jsem dojat hory zjevem:
 Mním se býti v starém Knidu.

Místo bukův útlé květy
 Všude po stráních jsou sety;
 Místo skalisk trávník hladký.
 Oj to věru není hora!
 Zahrada to, - z dole, z hora,
 Což to pohled sladký, sladký!

Zahrada to, v jejíž mlázi
 Slunce na sta perel hází
 I všech skvostů na tisíce.
 Prostý lid těž z úcty hoře,
 Takové se kráse kóro
 Jinak nedí než - „Květnice.“

Studánka duchů.

(Dokončení.)

Babička svého strýce a matky své dostala se na statek Havlinů z dřevěné chalupy, z pazderny, bez kouska pole, beze všeho věna. Byla jediným dítětem chudobné Taxderské a otce svého ani nepoznala; byla ještě v pětince, když ji umřel. Matka ji měla jako nevím co, brala ji vždycky s sebou na pole a učila ji od malíčka vykát si na práci. Večer pak pokazuje když vracela se z pole domů, říkala jí gložná Taxderská: „Stázičko, modli se, aby Pán Bůh práci našť požehnal a nás k nové zase posilnil,“ - a Stázička se modlila jak andělík. Co jí matka řekla, všechno si dobře pamatovala a postla na těle i na duchu. Bylo to děvče rožmilé, tvář

její byla jasná vždycky jako nejčistější květ a jednoduchý jeje šat neměl nič poskvrny. Až ji to zavíděli mnozí, jak čista je a říkali, že více býti chce, než děvče z pazderny. Holičkáte přišla matce s pláčem žalovat, že to a to slyšela, ale matka ji vždy těšila: „Neplač děvče, jen buď hodna a Pán bůh tě bude mít rád.“

Jednoho odpoledne Stázička sama byla nade žlabem len. Sedlák jim ho kousek sedlácký, jemuž také pracovaly. Matka zůstala doma něco spracovat. Tu najednou k večeru se rozletí dvéře a všechna udýchaná a rozděšená Stázička padne matce v náručí.

„Co se ti stalo pro Bůh, dítě mé? mluv!“

Pazderská křikla z úleku. Stázička byla jako bez sebe; po chvíli teprve se zpramatovala a vypravovala. Měla na poli nesmírnou žízeň i šla dolů do žlabu se napít k studánce. Naklonila se nad vodou a chtěla již pít. V tom, když se ve studánce dvě postavy: jedna černá jako temné mračno nějaké a druhá jako bílý, jemný obláček. „Tá všechno rozbije.“ zahuchel černý duch. Bílý ho chlácholil. „Rozbij si všechno, jenom oné chudé vdově neublíž, neboť v suché dni chleba nepřeče, v pátek hnoje nehydá, ni nepere a dobře přeje všem.“ Duchové zmizeli, Stázička zašla žízeň naprosto.

Pazderská třesouc se na celém těle, ohlésla na kolena a dlouho se s dcerou modlila za sebe i za všechny.

Druhého dne ráno žalost byla podivati se do poli. Všechno ztlučeno, zpřeházeno a zabito do země - a ve vesnici nezustalo otka z dravého. A jaký div! -

Co našlo Pazderské, nebylo ani dohnuto. Len její svěží zpřímá stál, ba hodně do rana i vyrostl a úzká líc zřít jejího jediná bez úrazu zůstala. To bylo divno všem. Lén a závist, věla v nich, pozdvihli křik a ihned zřelo jako z jedné úst: „Čarodějnice! Upalte ji! Svádí kroupy na naše obilí, čaruje našemu dobytku a brzy rebudeme jísti ani my svým životem.“

V nesmírném křiku a lomozu hnalo se všechno k Pazderské, níž matka a dcera kličely vroucně se modlíce. Žíž

vrhali se vztekly všichni na chůžku, každý kdosi právě běžel proti nim z té strany od žlabu a volal, aby počkali. Vůak oni neslyšeli ho a bili hmotně do dveří již již se zavřících. Zběsili. „silný hlas zahřimal jim zrovna za zády, proč ještě více voláte na sebe? Boží hnoje, proč rušíte pokoj těch, které má Pánbůh rád? Což nevidíte svoji vlastní nepravost, za níž vás stihl trest? Tam jděte dolů k studánce a nahlédněte do ní, jako já jsem nahlédl a uvidíte vinu svou. Tam černý duch, váš škůdce, s bílým zápasí, duch černý chce vás zničit za vaši nepravost, duch bílý brání mu, a víte proč? Protože tyto spravedlivé, kterým nyní pomstou hrozíte, se za vás modlí.“

Živice jakoby blesk byl omráčil, s hrůzou hleděli na přichozícího junáka, na jeho rozpálenou tvář a při každém slovu jeho se z nova zatišili. Pak ovce kolké ustoupili ihned od chůžky a vrátili se domů zpět; nikdo z nich nepomyslel na to, aby se studánce šel se přesvědčit. U Pazderský zůstal pnen junák sám. Byl to Kavalíer Toniček, jediný syn ze statku, který byl v Koutech nejlepší. Dlouho se rozmyšlel, pak vskočil do Pazderský, kde Pazderská se Stázičkou na smrt hlady jsouce dosud kličely, prosil je za odpuštění ve jménu každého, kdo jim kdy ublížil a vypravoval vše, co viděl ve studánce, když šel ohled. Chudíčka žena s dcerou vy-

pušky v plác, hlasitě děkovali Pánu za tu milost velkou a k Toníkovi vzhlížely jako k andělu, jenž s nebe poslán byl jim k ochraně. -

Kedlouho na to roznesla se zpráva dědinou, že si Toník vezme Stázičku. A bylo tomu vskutku tak. Starý Kavlin pranic neodpíral synovi, když mu svou žádost přednesl; vědělť dobře, že lepší nevěsty by pro svůj statek ani nenašel. Pládeť ji toho již nega viděti, ba všichni se radovali s ní. Vá toho času, co vinu svoji poznali, byli vřadycky hodni, a připomenul-li někdo ono hrozné krupobíje, říkali: „Bud' Bohu za to chvála, a odplata věčná Pánderšké i domu Kavlinovu.“ - „To jest příběh této studánky“ - doložila s hlubokým povzdechem starička Trudková - „a jak jsem pravila, kdo nechce věřit, nemusí, pravda přece zůstane pravdou.“

Cilinka poslouchala napjatě, slova za slovem, tváře jí hořely jak ranní červánky a velika slza tépěla se jí v modrém oku jako rosna' kápěj v květu něžné pomněnky.

„Tetičko, neznala jste také onu Stázičku mou prababičku? - tážala se dívka jsouc vypravováním mocně dojata.

„Sama jsem ji neviděla nikdy“ - odvětila stařena, „ale mnoho slychala jsem o ní od lidí, co znali ji. Byla jsem malá děvče, když kdosi z Louti u nás o tom vykládal, jak se dostala z pazdery na statek.“ -

To slovech těch se zamyslela; oči odvrátila s děvčete a upřela je na svůj klín, kde byla ona tajemná plachetka. Istoupily jí při tom

slzy do očí.

„Vidíš mé dítě, pravila zase slytajíc - když jsem odcházela před chvílí z domu synova ani jsem si nekomyslela, že budu ještě komu vyprávěti příběh, kterýs právě slyšela; a přece jsem ho měla stále na mysli ve velkém hoři svém, jím jsem se těšila a z něho čerpala své na děje. Takýsi vnitřní hlas šeptal mi stále: jdi tam k té studánce, tam jistě dojdeš, uťe chý. Myslela jsem si: nejlepši' utečouťe bude smrt - ji přišla jsem si vyprosit, snad tady ještě sídlí nějaký ten dobrý, bílý duch.“ Stařena plačíc rozvažovala plachetku. Vypadl křokotavý púčenec a dlouhé jakés poucho z bílého plátna se rozvinulo z ní. Cilinka poznavši rubáš vykřikla. „Pojdme pryč odtud, zde se váš zármutek jen zvěštuje - prosím vás, pojďme hned. Zde nemůžete zůstat. Nebojím se o sebe, ale o vás; není mi užho na blízku studánky, přijde se z ní ihned napít, ale vás tu nesmím samu nechat.“ -

A již odskočila hbitě na pravo, nabrala vody jako křišťal čisté do dlaně a pila z ní a zase běžela zpět k stařeně.

„Tetičko, pojďme již“ - vyžývala ji hlasem polo plačtivým z novu, teď již nesídlí tu žádný duch; pojďte, pomodlime se, cestou, aby vás Pánbáh potěšil.“

Dala si říci, svinula dlouhý rubáš a zase vystupovaly spolu zvolna do stráně. V polu stráni se s nimi setkal statný chasník krásné postavy, pozdravil a pevným krokem šel dolů. To chvíli stařena se za ním ohlédla: právě se klonil k studánce a pil.

"Hodný to věru hoch" - zašeptaly při tom
zvadlé, staré sty. -

Šhoro bylo již Routy viděti, bylo to již
jen na kousek. Ve vesnici rozloučilo se do-
bré děvče s Prudkovou, prosíc ji znova, aby
přišla k nim v neděli.

Slunko sklánělo se již k horám a glatělo
jejich vrcholy, když se Lilinka žlabem zase
domů vracela. Také byly její myšlénky,
když se ubírala kolem studánky? Za-
jistě vzpomínala si na Toníka a Stáječku
a na ubohou starou Prudkovou.

*

*

V neděli ráno vyjeli Havlínovy na pouť
do Láom. Stavili se také v chalupě pro
starou Prudkovou, ale nebylo ji tam.
Odešla pryč brzo ráno kamsi ven a dosud
nepřišla. Odjeli myslíce, že šla třeba na-
před. Nastli ji u studánky seděti opřenou
zády o kámen. Tvář její byla klidná,
usmívala se a oho přivěno jako by dře-
mala. Havlín ji zlehlka chopil za ruce,
jež byly klíčem přeloženy na prsou a ovinu-
ty ružencem, ale jaký byl úlek jeho, když
dala s úsměvem: "Zde na tom
místě, řekla tehdy o tobě, když's do-
le ze studánky pil. "Hodný to věru hoch!" -

Moc a působnost milosti Boží.

Savel byl vlnou, jež prudkým a di-
vočným útokem hnala se na loďku církve
Janě, by ji potopila; milost Boží však uči-

ně byly jako led. - Šla si projitěchu k studán-
ce a ulevilo ji. -

Klátili ji na víz a jeli s ní. Na klíně měla
zase zavinitý rubáš v plásketce a vypadala,
jak by snila lebbý sen.

U Torazů čekali již venku před domem;
nejpřednější stala Lilinka a za ní Prudek
s hlavou sklopenou. Zakřičel, víz. Kdo vypiše
překvapení všech a vyličí žalostné sledění
matky bezduché se synem, který upřímně
shtěl nyní napravit vše, co slabosti svou
dříve zavínil. Smutná to byla pouť! I
tordé srdce mladé Prudkové se změkčilo a
nenadálá zpráva ta ji otřásla. Snad při-
mlouvala se též za ni u studánky stařena,
by přišla k poznání a napravila se. - - -

*

*

Za rok a po žních jelo žlabem několik
vysňořených vozův: odváželi nevěstu ze
Láom do Routě. Když byli blízko studán-
ky ženich sestoupil s vozu s nevěstou,
přesli přes lávku a dali se cestou vzhůru
do stráně. Nevěsta vykládala o studánce
divné příběhy a když stáli na hoře, do-
dala s úsměvem: "Zde na tom
místě, řekla tehdy o tobě, když's do-
le ze studánky pil. "Hodný to věru hoch!" -

něla z něho vlnu, jež ochotně na se vzala loď-
ku Janě, by tím bezpečněji nesla ji do
končin nejzazších. - Eberhard.

Smrt sv. Cyrilla.

Na prostém loži ve klášterní celi
ve tváři bled a s usazeným skem
mnich chorý ležel. Volným přišli krokem
ku loži bratři, kteří stále bádali,
a pomodlivše se u nemocného
zas odcházel. Methoděj jen zůstal
a zíral smutně ve tvář bratra svého,
jenž na loži se zved a zahovořil:

„Bůh před svůj trůn mne volá, bratře milý,
i však než se ke mně anděl smrti skloní,
slyš slova má, jež ze srdce se roní:
Znáš Moravěnský národ zbožný, čilý,
jenž k tobě nám přilnul láskou vroucí,
s vrať se k němu, hlásej dále Krista
a ozdobí tě slávou nehynoucí,
až skloníš ve hrob hlavu unavenou.“

Idi s Bohem bratře, dones pozdrav zemi,
jež na svých prsou bratry naše Nojů,
a za víru když povedeš je k boji,
před pádem chraň tě anděl perutešni. —
To domluvil a bledý nazpět klesl
ve rozervěnou náručí Methodovu.
Duch jeho k nebes výšinám se vznese,
jen slabý úsměv usedl si na rty. —

Náš moravský Betlehem.

(Bc.)

Zdráv buď Telehrade, hvězdo skvoucí,
moravský náš milý Betleme,
zde Tán zjevil se nám všemohoucí,
jehož obraz v srdci neseme.

Jan Soukop.

Tma šestirát koněny šířích vlastí slo-
vanských, hustá mlha jako závoj smuteč-
ní halí klidná předků našich sídla, jako
kdy nevlídná noc za pozdní jeseni peruti
své rozestíře nade krajem. Smutno tu
člověku, trudno, neveselo!

Kdežhle! již se rozednívá, odkud ty pa-
prsky světla blahodějného? Odkud ta
záře, odkud ten jas? Až, která k rumění
se východ! Hle dvě hvězdy družné nad
obzor vystupují, by nového dne zvěstovaly pře-
chod. Nejsou to však hvězdy modrém na-
blanžytu se skvoucí: dva to Bratři rod-
ní, dva poslové Boží od Soluně palné pu-
tující s poselstvím lásky ku vzdáleným
bratřím svým, tem četným Slavic kře-
ním. Dva ^{právní páseři} kletoty škvostné, dva dary
vzácné, všech světa království drahocn-

nější: dar víry svaté, a dvě srdce v jedno
sdužená, z nichž oheň pláne lásky velké,
lásky obětavé pro nehynoucí bláho bratří
nedospělých.

Tesej vlasti draha! raduj se, národe ti-
chý, zpěvumilovný; vyjasni Moravo mi-
lá tvář zachmuřenou, povstaň k životu,
neboť otevřen ti již hrob zapomnutí, kde
dlouho jsi spočívala, otevřen rukou druž-
ných bratří! Až rukou bratří? Tot slo-
vo významné! — Ode věků dávných téká
četný rod slovanský, mírumilovný, z
místa na místo pronásledován jsa klu-
kem všelikých nepřítel, téká a prchá
pro kletbu, již na čelo mu vyryla přísná
lidstva učitelka historie, písmem ne-
smazatelným napsavši soudné slovo:
„Křesťanství.“ A hle! nyní dobohotivý

všech národů Otec Bratry posílá ke světlivým dílkám s poselstvím lásky, aby smažice slovo neblahé kletby, jímž tam vyryli nápis: „Bratrství!“ Okež bys poznala, čelná rodino, svůj nový úkol, kež bys aspoň nahlédla v tu klubinu nedostížnou Božské prozřetelnosti! Jako ty světce tvoje veliké, Apoštoly slavíš, přepelné pouto lásky bratrství poutalo a pojilo úzce, tak syny tvé chrabře nechat pevná vždy spojuje bratrství páska! —

Tzplesala Morava milá nad příchodem Těrověští svých, dobrý lid moravský s jásotem vítá Měitele své nice kloně šiji před božskou naukou spásy, Velehrad královský, jenž slavnostním oděm se rouchem, dokořán otevírá své brány, by svaté bratry přijal pohostinnu.

Velehrade sedý! Kde, nový den slávy, radostný den spásy ti zasvítl příchodem Apoštola Páně. Kdy před tím tolik se hnalo zástupů branami tvými? Nyní pak, ajiže všech končin slovanských vlasti spějí k tobě synové rodiny společně, by pozdravili sv. Bratry. Jaká to změna! Sídlo královské v Betlehem se proměnilo odtud pochodeň spásy zazářila svým vlastem. O byl jsi slavný, Velehrade náš!

Kež minulo nemnoho věků. Zhoubný čas duch věrem prudkým gavál nad zemí, lidu dobrého, místo slávy ve trosky zvrátil, poklady zlatých králů dežaruha cizincova s sebou odnesla, z býva-

leho sídla královského nezůstalo než ty ruiny a trosky — tím však památné, že skryvají v sobě svatou Methodovu schránku.

O veliká ty Mohylo Methodova! Kž posud málo se cení tvůj význam od nevědy něho potomstva. Mváž jn každý, co to znamená: Klobka velikého křesťolaha Těrověsta nejen malého nějakého křmene, nýbrž Apoštola veškerého světa slovanského, jenž největší jest počtem a největší rozsáhlostí svého území mezi všemi národy evropskými. Bratři draží! zajděme ke kterémukoliv národu křesťanskému, tažme se, který muž Boží, který apoštol kláсал mučení spásy a kde odpoívá svatě jeho tělo: každý s největší chloubou a sebevědomím naznačí a ukáže nám přeskrotný dóm, a pře svatě místo, s úctou vyslovované od millionů věřících synů téhož národa, z nichž každý se klubokou úctou bude nám vypravovati o velikém apoštolu svém. Jediné rozsahlé větve velikého národa slovanského ukáže nám chudou vesničku s chrámem, v němž plozeny jsou posvátné ostatky jeho největšího dobrodince, jeho nejvýbornějšího Měitele a Otce — ukáže nám chudý Velehrad. Ba, mnohý a přemnohý ani o něm neví! Ani neví o Betlemu svém, kde předkům jeho Messias se zrodil, neví o velesvatyni své, kdež jasné světlo pravé víry poprvé byvši rozžato svatými Bratry, oslňující záři svou rozlilo po vší vlasti, neví o hrobce první

ho Acipastýje svého! Ale, již z této pří-
činy bylo by slušné, aby jméno posvátného Ve-
lehradu od úst Kristům znelo každému synu
Křesťanské Slavie! Ale čím ještě jest nám
Velehrad náš? Jest pomníkem bývalé slávy,
moci a lesku, květu a velikosti dávné říše
Velkomoravské, jest sídlem glatých a veselav-
ných králů Veliké Moravy, jest památkou a ži-
vou upomínkou nejslavější a nejslavnější
doby v dějinách milené vlasti naší. Kůže
nesluší tedy každému Slovany, Moravanu, pak
zvláště, s úctou, sebevědomím a chloubou vyslo-
viti jméno: Velehrad?

Snad bychom i my, kteří povolání jsme — dá-
li Pán — za nedlouho rozmnožili řady stoupen-
ců ss. Bratrů a na základě jimi položeném
dále budovati duchovní stavbu nauky Kristo-
vy ve srdcích lidí našeho, snad bychom
i my chtěli počtení býti v počet oněch,

jiných hostejných jest veškeren život, veškerá pa-
sobení Apostolů našich? — O křesťby posvá-
ný Velehrad, tento Bellehem náš, kdežto
milé Moravě zrodila se spása, odkud světlo
Božské víry svatými Apostoly roznesené po-
prvé zasvitlo předkům našim v temnostech
dlícím, křesťby stálým stal se ohniskem a
střediskem osvěty pravé, osvěty zaštipené k
oslavě Krista a choti jeho drahé, kupděčné
památky předních velikých dobrodinců na-
ších, svatých: Cyrilla a Metoděje!
Spejmež drazí bratři, každoročně k tomuto
Sionu našemu, odtud pomoci a posily dosíci
pevně doufajíce, tam pil rozpuštění, nabytí očekávající!

Velehrade, chráme náš!
národ k sobě svoláváš,
Ty nás spojiš,
rány zhojiš,
láskou síle základ dáš! — "

Ne přirodě.

(St.)

en svatvečer, jak boží poměr,
mne vábí z tiché světničky,
to sám Bůh ví, proč tak mě těší
to nebe a ty hvězdičky.

Tak sladko vždy a klidno v noci,
tak jasno vše, tak do tenka:
to nebe jak by dím byl boží
a hvězdy jako okénka.

Tak přehledno, že zřím jak pláve
Bůh. Otec sedí na trůnu

a víkol něho miliony —
a každý glatou korunu.

Tak průhledno, že vidím štěstí,
jímž svatý dům ten oplývá,
a kdo tam vejde, jak muzáre
kol skráni jasna přibývá.

Tak průhledno, že žím i sebe
v tom velkém kruhu radosti
a cítím, žemi bolní závist
se v duši mé již nehostí.

Ta naše Lípa.

(Bd.)

a lípa naše staříčká
co ona bouří přechala -
a vždy z níh jako panenka
ve svátek svěží povstala.

A nejen mnohý rudý blesk
sjel tělem jejím do prachu -
i pilou větve řezali,
že měla mdlá a ve strachu.

A dlouho takto chudinka
bez sebe pusta ležela,
však přehla zima v jaře pak
se v novou zelení oděla.

Hoj! bledli vztekem lupiči
hoj, bledli zlobou kltavou -
vždyť v Lípy větvích přecípbor -
a strach jich? - zmizel Vltavou!

Účeloslavný důkaz o bytu Božím.

(Dokone.)

Tak moudře postaráno o zachování jednotlivých druhů rostlinných, zřejmo i z toho, že čím více nebezpečí překážejí rostlině u rozmnožování, tím větší má rostlina životní sílu, tím hojnější símě.

Tovestný vodinec (*Wherrya*, *Elodea canadensis*) přese vši svou křehkost rozšíří se v krátkém čase po celých řekách a příplavech. Šetykavka, balsamina a jiné šíří se daleko široko pomocí svých semeníků, jež, když símě uzraje, náhle pukají a obsah svůj daleko vyvrstují. —

Nelze nám pominouti goláštního ještě zjevu v životě rostlinném, tak zvané ho heliotropismu.

Těst totiž všeobecně známo, že světlo jak sluneční tak umělé na rostliny blahodárně působí. T snaží se rostlina světla dosáti. Vezme jen, jak v hustém lese jednotlivé stromy své větve co možná nejvýše vypínají, jen aby paprsek sluneční zachytily, a jak naopak větve téměř horizontálně rozkládají, vymítí-li se část lesa a vniká-li tudíž světlo.

K tomu účelu vytváří rostlina mnohdy i zvláštní orgány, jimiž lze přemáhaje přímý vzrůst si zjednávat, tak vodní rostliny opatřeny jsou prostorami vzduchem naplněnými, ano některé i ústrojím plovacím, jiné úponkami a opět jiné silnými uzly, jež stonek podporují.

Děje pak se všechno to, aby rostlinstvo schopno bylo vyplnit svou úlohu, aby totiž mohlo podporovati vyšší život organický, zvířecí i lidský. Že iše rostlinstva přijímá jak zvíře tak i člověk, čeho k životu třeba, kde iše rostlinstva na nižším jest stupni, tam zadržuje jak zvíře tak i člověk, kde však rostlinstvo bují, tam bláze tvorstvu vyššímu.

Příliš dobře jest známa důležitost tohoto ač nejnižšího druhu organismu, abychom zde dále o ní se šířili, zmíníme se raději ku konci ještě o nadúčelnosti (hypertélii) čili krásy jeho.

Vždyť každoby jarní neb letní, jak pestřejím a krásným rouchem příroda se odívá, k podivuhodné směsici skláně se kvítku ku kvítku, jedno druhé krásou převyšuje, a snaží se v ní svou tebe téměř

omámiti. Pohled na stromy, jak hrdě se ku vyšším prou, popatř na ně a viz ten lad, tu symetrii jednotlivých částí, utrhni si jen jediný lístek, zkoumej jeho sestrojení a div se souměrnosti tvaru, ano div se, vzhled vškerá ta nádhra, vškerá ta rozmanitost rok od roku se obnovuje, rok od roku květena bujarou svou svěžestí rozvíjí, hrdě se nesauc, div se a reci, zda vše to jest náhoda, či spíše zjev velemoudré ideje! — — —

Nyní bylo-by nám bráti se o krok dále a pozorovati i to zvířat a ku konci organismus těla lidského, abychom dokázali, že pravdiva jest ona druhá návestť sádku, jež jsme na počátku (str. 92.) pojednání svého pronesli, že totiž ve světě jak v celém tak i v jednotlivých jeho částech, účelnost se zračí. —

Než pomijíme toho prozatím, chtějíce širě o tom se rozhověti, dle Jan Bůh, v ročníku přistupujícím.

Myslenky různé.

Dobře svědomí - největší spokojenost. Jsou houy, jichž to vrcholy zčásti v jasném a zlatém svitu slunečním se usmívají, kdežto touze dobou i pátí jejich dísné a činné obestírají

mračky. Tak těší se často a plesá duše člověka spravedlivého, radosti jsouc prokřivena a na výsluní milosti Boží postavena, kdežto zatím tělo pod nejkrutšími mukami sténá. Duše taková

vzhůru se pne a vniká až do jasné slávy a blaženosti nebes, kdežto nad tělem dole hrozí si mrahy života pozemského se všemi temnostmi a bouřemi se vznášejí. Uzpomeňme jen posledních okamžiků v životě svatých mučedníků Páně. Každý právem neplatí tu významná slova Apoštola národů: „Naplněn jsem potěšením, mám hojnou radost ve všelikém soužení svém.“ (2. Korint 7. 4.)

Moc a působnost prosby, modlitby.

Kdyby moc a přesila na nepřekonatelné jáko nenarážela meze a hranice, kdyby zde na zemi ná síli vyrovnávalo se toliko násilím, pak dávno bylo by věta po ubohých slabých a nešťastných. Bůh však slabým a nešťastným do rukou dal zbraň, jež i meč vytažený sklání, hněv mění, krivdu mstí a nerovnost soudu vyrovnává. Onť dal jim — prosbu. Prosba jest královnou a panovnicí světa. Rouchem prostým jsouc oděna, čelo majíc skloněné, ruce vzhůru vztaheny, ochraňuje veškeren svět svou prosebnou velebností; onať stále přechází ze srdce tvora slabého

a něžného do srdce bytosti silné a mužné. Čím hlubší jest propast z níž se pozvedá a čím vyšší trůn k němuž spěje, tím jistější a bezpečnější jest její moc. Kdyby červ po němž šlape noha naše, mohl k nám prosbu svou vznésti, pak zajisté prosba jeho nevyšlovnou soustrastí by nás naplnila; a ještě nad Boha nic není vyššího, není také žádná prosba účinnější a větší, nežli ona, která k Němu vzhůru se vzdává. Prosba, modlitba jest to, jež s Bohem nás pojí, jež působnost Jeho na nás řídí, Jeho nás silí čini — svobody však Jeho neobmezuje; — modlitba jest mathou víry. (Lacordaire)
Účinek lásky boží.

Vypukne-li v nějakém domě požár, tu rychle vše oknem se vyhazuje. — Vyplane-li oheň božské lásky ve srdci lidském, odstraňuje člověk ohny srdce svého všelikou marnost a malichernost života a Bůh samojediný v duši se uhostuje.

Sv. František Sales.

Modlitba.

(He)

Vyslyš nebes bráno glátá,
matho Boží, matho svatá
prosby více z duše celé:
Ave Maria!

Matho dobrá víz svěditi
polapeno v hříchu sítě,
jak se chvěje a ti píše:
Ave Maria!

Trispij mi v tom krutém boji,
nebot přehne s touto svojí
lábel smělý zaslechne-li:
Ave Maria!

Ode mne Tvé sladké jméno
po věky buď velebeno,
nebe, země volaj ke mně:
Ave Maria!

Tobě dát chci, drahá matho,
co mi drahá a co sladko,
ku Tvé chvále pět chci stále:
Ave Maria!

Opolna.

Básně. „U hrobu otceva“ - básně výtečná.
 „Stvoření“ - vše chvalno až na nedobryj rým v 1. a 3. verši
 2. sloky. „Poslední den Sionu“ - básně roztomilá. „Tou
 ha“ - básně velmi pěkná. „Eli, Eli“, „Vzamyšlení“, „Jar
 ní“ - básně klassické. „Zesnulému duchu“ - zpítká
 gdařilá s výrazem hlubokého citu. „Všeru večera“ -
 vše chvalno. „Jako sa hlady... vytratia“ - básník
 jeví hluboký cit a bohatou fantasiu, některé rýmy
 jsou jen assonance. „Kíž zahrobi“ - vážná myšlen
 ka v rouchu přiměřeném. „Vánoční písne“ -
 vše dosti chvaly hodno. „Virgo immaculata“ -
 myšlenka vznešená, vznešení provedená. „To
 tajný ruch“, „Sny z dětských let“, „Větrník“, „Re
 gina coeli“ - roztomilá a něžná. „Ad astra“ -
 velmi vzletná. „Klas z rizin“ - něžný
 to výraz synovské lásky. „Věčnosti“ - výtečná
 básně po obsahu i formě. „Čtnost“ - důstoj
 ná myšlenka v důstojném rouchu. „Kříž“
 - význam kříže výborně namalován. „Zněl
 ka“ - všechny slohy jsou duchaplny a pěkně
 uklazeny; takto 2. poslední verše 2. sloky
 potřebují opravy, aby smysl byl jasný.
 „Kade hrobem Tablonského“ - mistrovský
 výraz hlubokého citu. „Sobě v potěchu“ -
 pěkná, významná básně. „Tohora“ - něžná to
 květinka básnická. „Kraji rodný“ - něžně i
 rázně vyjádřena ta láska k domovinu.
 „Hvězdy“ - velebná a spolu útěchyplná básně.
 „Čechův země“ - básně tato zasluhuje, aby v hudbu
 uvedena a zpívána byla. „Památce druhá“ - ja
 kozpřev vzletný s výrazem hlubokého citu.
 „Lev III.“ - básně gdařilá. „Květnice“ - až na ne-

dokonalý rým: není hora
 { a dolazhora vše oslatní gdařilé.

Články prosaické.

„Hvěstě biblické a tradice národův“ - obsah
 zajímavý, sloh vzorný. „O starobylosti Raj
 kradu“ - článek velmi zajímavý, vzorně po
 ný, ovšem pln smětlých kombinací, které
 však nepostrádají vsi věrojatnosti. „To
 dvanácti letech“ - vypravování velmi do
 jemné a zajímavé. „Lev III. a galsu
 ky jeho o Slovansko“ - článek výborný.
 „Tři pověsti“ - vše zajímavé, sloh vzorný.
 „Upomínka na profesora Karla Smidka“ -
 úplná pravda. „Studánka duchův“ - pěkný
 dare vypravování, vše velmi zajímavé a do
 jímavé, sloh vzorný. „Kantovy názory fi
 losofického náboženského“ - velmi krásné
 myšlenky pěkně provedené. „Vše
 loslovný důkaz o bytu Božím“ - vše vý
 borno, obsah i sloh. „Předělek“ - roz
 tomilý to obrázek ze života. „Li
 terární obzor“ - vesměs vše věr
 ně dle pravdy. „Vnitřní slabi
 nách“ - velekrásný duchaplný vý
 lev sedce. „Ohlasy všehomíra“ -
 velmi krásná, poeticky vzletná
 prosa.

Vysoce důstojný
 Jan Kapouník
 Kateř. Procházká.